

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület

TANANYAG

TÁMOP 5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

2010.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Módszertani bevezető

Állampolgári ismeretek

Ráhangelődés:

A foglalkozás első perceiben javasolt rövid beszélgetés célja, hogy a csoportot összefogja, felkészítse a közös munkavégzéshez. A beszélgetés témájául célszerű kiválasztani egy aktuális, a csoport minden tagját egyformán érintő témát.

A Gazdasági és pénzügyi ismeretek modulban, -hasonlóan az Alkotmányos és társadalmi ismeretek modulhoz- célszerű a diákok által gyűjtött hírekkel kezdeni. A napi hírek közül válasszunk ki olyanokat, mely aktualitásukkal alapot adnak egy közös beszélgetés kialakításához, s egyben az óra témáját is elővezetik.

Pl. amennyiben az órán az inflációról fogunk beszélgetni, válasszunk az áremelkedésekről, a benzin árváltozásáról szóló rövid hírt.

Itt is ügyeljünk arra, hogy a ráhangelődés ne vegyen igénybe sok időt, illetve hat-hét perc elteltével vezessük át a beszélgetést az óra témájára.

A tananyagban példákat hozunk a ráhangelődés témájára, rövid híreket mutatunk be, amelyek alkalmasak a feldolgozásra, és röviden utalunk a felmerülő módszertani problémákra, kiemeljük a fontosabb fogalmakat.

Jelentésteremtés

A modul e részében kiemelt szövegdox tartalmazza az átadandó elméleti ismeretanyagot.

A továbbiakban felvázoljuk, hogy az elméleti tananyag milyen lebontásban, milyen módszerek alkalmazásával adható át eredményesen.

Itt adott esetben több módszertani megközelítés is előkerülhet.

Szándékaink szerint ugyancsak itt szerepeltetjük azokat a feladatokat, felhasználandó szövegeket, melyeket a modul elméleti anyagának átadásához javasolunk.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Reflektálás:

Ez a modulrész a modulfeldolgozás során előkerülő tapasztalatokat foglalja össze, különös tekintettel a diákok reakcióira.

Fogalomtár:

Itt a felhasznált szövegekben előforduló, a modulhoz tartozó fontos fogalmakat emeljük ki, külön szerepeltetve a „szótárszerinti” meghatározást, és azt a szövegváltozatot, ami véleményünk szerint leginkább segítheti a fogalom jelentésének helyes rögzülését.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Állampolgári ismeretek 1.

Ráhangelődés:

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Akadozó akadálymentesítés a metrón - Sérülnek a siketek és nagyothallók jogai - Ombudsmani vizsgálat

2010.03. 5. Jogi Fórum / OBH

Szükség lenne a metrón olyan vizuális utas tájékoztató rendszer kiépítésére, amely jól láthatóan figyelmezteti a siket és hallássérült utasokat a szerelvény ajtóinak záródására. A biztos korábbi jelentésében már rámutatott arra, hogy az akadálymentesítés során kevésbé figyelnek a siketek és nagyothallók speciális szükségleteire, holott a jelenlegi formájában számos tájékoztatás, figyelmeztető jelzés számukra hozzáférhetetlen.

Szabó Máté a metrók akadálymentesítésével kapcsolatban immár másodszor folytatott vizsgálatot, amelyben megállapította, hogy a siket és hallássérült utasok számára több szempontból nem megoldott a metrók akadálymentesítése. A főváros korábban a már régóta esedékes járműcserével összekapcsolva tervezte az indításjelzés fejlesztését, azonban a lehetőségek beszűkülésével a csere helyett a járműkorszerűsítés került előtérbe. Fényjelzést szerelnek fel azokra a régebbi járművekre, amelyeket hosszabb távon is üzemben szándékoznak tartani, azonban tetemes időbe telik a szakhatósági jóváhagyás és a kivitelezés. A törvényben meghatározott 2010. január 1. helyett így a kiegészítő fényjelzést legkorábban 2011. január 1-re tudják felszerelni a metrókocsikra és a Millenniumi Földalatti Vasút szerelvényeire.

A Siketek és Nagyothallók Országos Szövetségének elnöke szerint az utasok tájékoztatása terén sürgős változtatásokra van szükség. A siket és nagyothalló utasok élete, testi épsége most fokozott veszélyeknek van kitéve, ugyanis a hallássérültek vészhelyzetben nem kapnak megfelelő információt.

Mindezek miatt a biztos megállapította, hogy sérül a siket és nagyothalló utasok emberi méltósághoz való joga, valamint a szabad mozgás és tartózkodási hely megválasztásának joga, a metrószerelvény ajtajának záródását jelző vizuális tájékoztató berendezés hiánya pedig nem felel meg az egyenlő bánásmód követelményének. Az ombudsman lépéseket kért a BKV Zrt. vezérigazgatójától annak érdekében, hogy a vizuális tájékoztató rendszer kiépítésével és működtetésével az átmeneti időben, azaz 2011. január 1-ig is biztonságos legyen a siket és nagyothalló utasok közlekedése. Szabó Máté felkérte Budapest Főváros főpolgármesterét, hogy kötelezze a BKV-t a szükséges intézkedések megtételére.

<http://www.jogiforum.hu/birek/22667>

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Feladat megjelölés: *Olvassuk el figyelmesen a szöveget, húzzuk alá azokat a szavakat, melyeket nem ismerünk!*

Szöveg feldolgozási szempontok:

Miért van szükség akadálymentesítésre?

Mi az esélyegyenlőség?

Mi kerültünk-e már hátrányos helyzetbe? Miért várhatják el a fogyatékkal élők a megkülönböztetett bánásmódot? Stb.

Fogalmak:

Ombudsman: állampolgári jogok országgyűlési biztosa(i), olyan saját hivatallal rendelkező, a [parlamentek](#) által megválasztott köztisztviselő, aki tevékenységében más [állami](#) szervektől független, és csak az őt megválasztó országgyűlésnek tartozik felelősséggel. Az ombudsman feladata elsősorban a [közigazgatásban](#), de az [igazságszolgáltatás](#) kivételével valamennyi állami szervnél, panasz alapján vizsgálat indítása, a jogsértőnek talált gyakorlatról a szerv értesítése és a panaszos jogainak képviselete. Az ombudsman nem hozhat kötelező intézkedéseket, nem alkalmazhat jogi szankciókat.

Akadálymentesítés: Az akadálymentesítés a fogyatékkal élők számára olyan feltételek biztosítását jelenti, mely kiküszöböli azokat a hátrányokat, melyeket fogyatékoságuk miatt el kell szenvedjenek. Más segítséget igényel egy mozgásában korlátozott, egy hallássérült, egy gyengénlátó vagy akár értelmi fogyatékos embertársunk. Hasznukra lehetünk különféle eszközökkel, tudatos környezetformálással, és segítségünkkel.

Jelentésteremtés

A szöveg –és a további tananyag értelmezéséhez, és megfelelő elsajátításához- a joggal, az Alkotmánnyal kapcsolatos fogalmakat, az állam fogalmát, szervezeti felépítését, a hatalmi ágakat, az azokat meghatározó intézményeket kell megismerniük a résztvevőknek.

Ezért a tananyag elsajátítása közben folyamatosan, és egymásra épülve kell foglalkoznunk a felmerülő fogalmakkal.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Elsőként fogalmazzuk meg a diákokkal, hogy ők mit tartanak az jog, szabály fogalmához köthető értelmezésnek. Fordítsunk figyelmet arra, hogy kiemeljük a történelem során előfordult –általuk egészen, illetve részben ismert államformákat különös tekintettel a köztársaság fogalmára.

Normativitás és jog

A társadalomban élő emberek számára létkérdés, hogy magatartásszabályok, azaz emberek alkotta normák szerint éljenek.

Mindennapi cselekedeteiket különböző szabályok keretei között végzik, ez a normativitás.

A normativitás bonyolult és sokszínű jelenség. Közel két évszázada (a fejlett és közepesen fejlett országokban) a szabályok nagy részét jogszabályként érzékelik és kezelik az emberek.

Az ősi társadalomban elsősorban hagyományok formájában jelenik meg a normativitás.

A normák

- egyrészt **korlátozzák** a közösség tagjainak cselekvési lehetőségeit a közösség életének és működőképességének fennmaradása érdekében
  - másrészt **biztonságot nyújtanak** (kiszámíthatóságot)
- egyensúlyi szerepet** töltenek be. Hosszú távon a stabilitást szolgálják, kockázatsökkentő szerepük van. (Az ember ugyanis állandó döntéskényszerben van és ez kockázatot jelent.)

Fogalom:

Mi a norma?

A társadalmi együttélés során kialakult szabály, irányelv.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Norma és viselkedés

Az ember nem csak genetikailag meghatározott, hanem a közösségi életéhez egyéb szabályozók is szükségesek, hiszen csak ezeknek a segítségével maradhat fenn a társadalmi béke, és tud működni az adott társadalom. A jogi és erkölcsi normák pontosan ezt a harmonikus együttélést alapozzák meg. Ezen normák ugyan szabályozók, mégsem tekinthetők kényszernek, hiszen csak akkor képesek igazán hatékonyan működni, ha a normatív viselkedés alanya felismeri a norma ésszerűségét és belsővé teszi azt.

Mivel a normák nemcsak a cselekvések szabályozásában játszanak szerepet, hanem döntéseink és cselekvéseink keresztül a cselekvő önmagát is meghatározza. Ez az önmeghatározás azonban nem csak egyéni szinten történik meg, hiszen egy-egy kultúrát is a benne elfogadott normák definiálnak, és nem csak a kultúrát, hanem az értékeket is. Például a normák megtartása, vagy megszegése minősíti az adott cselekedetet racionálisnak, vagy irracionálisnak. Tehát a normák látszólag örökérvényűek, hiszen mi lehetne egyetemesebb, mint a racionalitás normái, de ez csak a látszat, a normák történetileg és kulturálisan változó jellegűek, annak ellenére, hogy a logikai törvények (vagy normák) nem függenek az éppen aktuálisan uralkodó kulturális jegyeiktől. A logika ennek ellenére ugyanúgy emberi tevékenység terméke, mint például a nyelv.

Vannak azonban a viselkedésnek olyan jellegzetességei, amik normáknak tekinthetők, és ténylegesen egyetemesebbek. Ilyenek azok a normák, amik a fajspecifikus viselkedéskészletet egy részét szabályozzák. Az etológiában a vérfertőzési tabut, és a csoport tagjai közötti gyilkosság tabuját tekintik ilyen egyetemesebb tabunak.

<http://ktnye.akti.hu/index.php/Norma>

Játék:

Tekintsük át, hogy milyen normákat, szabályrendszereket ismerünk kultúránkban, mi a tabu, és mi mit tekintünk annak?

Reflektálás:

Az első modulok feldolgozása közben ügyeljünk az órák menetének kialakítására. Fontos a kölcsönös kommunikáció, egymás meghallgatása, és véleményünk elfogadása.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Állampolgári ismeretek 2.

Ráhangelődés:

Érdekes ügyek az Európai Bíróság munkarendjéből

2010. március 9., kedd

C-378/08 ERG és társai - Ítélethírdetés

[Környezetvédelem – A szennyezésért nem felelős cégek kötelezése a szennyezés megszüntetésére – A „szennyező fizet” elvével való összhang]

A szicíliai Augusta városa kikötőjének vize és tengerfenéke az elmúlt évtizedek során erősen szennyezetté vált. A kikötőhöz tartó ipari zónában tevékenykedő cégek az évek folyamán, oly módon szennyezték a tengeri környezetet, hogy mára már lehetetlen megállapítani, hogy pontosan ki és milyen mértékben felelős a környezetkárosításért. Az olasz hatóságok a helyzet tarthatatlanságát felismerve arra kötelezték az ipari terület jelenlegi üzemeltetőit, hogy azok a szennyezésért való tényleges felelősségüktől, illetve annak mértékétől függetlenül saját költségükön távolítsák el és ártalmatlanítsák a környezetszennyező anyagokat. Mivel a cégek nem kívánják a saját költségükön megszüntetni a korábban mások által okozott környezetszennyezést, ezért a hatóságok határozatait bírósági úton támadták meg. Az eljáró olasz bíróság azt kérdezi az Európai Bíróságtól, hogy az uniós jognak a „szennyező fizet” elvével összeegyeztethető-e az olasz hatóságok azon rendelkezése, amellyel a szennyezésért nem felelős cégeket akarnak az abból származó hátrányos hatások megszüntetésére kötelezni.

Juliane Kokott főtanácsnok szerint az uniós joggal nem áll ellentétben az olasz hatóságok eljárása.

[A főtanácsnoki indítvány kelte:](#) 2009. október 22.

<http://www.jogiforum.hu/hirek/22669>

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Feladat megjelölés: *Olvassuk el figyelmesen a szöveget, húzzuk alá azokat a szavakat, melyeket nem ismerünk!*

Szövegfeldolgozási szempontok:

Miért van szükség a környezetszennyezés elleni harcra?

Szerinted kinek kellene fizetnie?

Lakóhelyed környékén tapasztaltál már környezetszennyezést? Stb.

Fogalmak:

Európai Bíróság: Az **Európai Bíróság** (más néven **Az Európai Közösségek Bírósága** vagy **Az Európai Unió Bírósága**) az [Európai Unió](#) (EU) legfelsőbb [igazságszolgáltatási](#) szerve, székhelye [Luxembourg](#). Ítélik az [európai jog](#) értelmezésének ügyeiben, főként alábbi esetekben:

- Az [Európai Bizottság](#) követelése, amikor egy tagállam nem hajt végre egy [uniós direktívát](#) vagy más jogi követelményt.
- Az Európai Bizottság hatáskör-túllépésével kapcsolatos követelések.
- A [tagállamok](#) egymás közötti vitás ügyei.
- Kérésre tájékoztatást nyújt a tagállamok nemzeti bíróságainak az [Európai Közösség](#) jogának hatályáról, érvényességéről. Az EU hivatalos nyelveinek mennyisége és az eltérő politikai célok miatt a helyi bíróságoknak gyakran nehézségei támadnak a jogszabályok értelmezésével bizonyos összefüggésekben. Az Európai Bíróság értelmezése kötelező érvényű a nemzeti bíróságokra nézve. Az Európai Bíróság nem jogosult az adott ügyek eldöntésére, csak a jog értelmezésének segítése a feladata.

Jelentésteremtés

Jogi alapfogalmak megismerése. Az előző foglalkozáson tanultakat ismételjük át legalább a fogalmak erejéig. Térjünk ki ismét a norma fogalmára!

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

A továbbiakban, a köznyelvben is gyakran használt jogi szakkifejezéseket tekintjük át, melyek megértése szükséges a tananyag sikeres feldolgozásához, s emellett mindennapi életünk részét is képezik.

A jog hatályossága:

Hatályosság:

Azt mutatja meg kikre, milyen területen és időben lehet használni a jogszabályt:

- személyi
- területi
- időbeli hatály

Személyi hatály: kikre kell alkalmaznia jogszabályt. Pl.: felsőoktatási törvény

Területi hatály: milyen területen kell alkalmazni az adott jogszabályt.

Időbeli hatály: a jogszabály időbeli hatálya a hatályba léptetés és a hatályon kívüli helyezés közötti időszakra terjed ki.

Jogalany:

- magánszemély
- jogi személy
- jogi személyiséggel nem rendelkező

A jogalanyt jogok illetik, és kötelezettségek terhelik. A jogalanyiség és a jogképeség szinonima fogalmak. Jogalany perelhet és perelhető.

Az ember az élvészületés után haláláig jogképes.

Jogképeség:

- Az embernek, mint jogalanynak az a képessége, hogy jogai és kötelezettségei legyenek.
- A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 8. §-a és az Alkotmány 56. §-a szerint a Magyar Köztársaságban **minden ember jogképes.**
- A jogképeség általános, minden embert megillet.
- Egyenlő, mert az emberek között a jogképeség terjedelme szempontjából nincsenek különbségek. Életkorra, nemre, fajra, nemzetiséghez vagy felekezethez tartozásra tekintet nélkül egyenlő.
- Feltétlen, mert a jogképeség mindennemű feltétel nélkül megilleti a jogalanyt.

Cselekvőképesség:

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

- Az embernek az a joga, hogy saját akaratnyilatkozatával, saját nevében szerezhessen jogokat és vállalhat kötelezettségeket.
- A cselekvőképesség kizárólag azt az embert illeti meg, aki ügyei viteléhez szükséges belátási képességgel rendelkezik, akaratnyilatkozatát szellemi és/vagy testi fogyatékosága nem akadályozza.
- A cselekvőképes személy maga köthet szerződést, tehet egyéb jognyilatkozatokat, illetve a hozzá intézett jognyilatkozatokat elfogadhatja.

Természetes személy:

Magánszemély.

Jogi személy:

Szervezet, az állam által elismert szervezeti formában működik. Önálló vagyonnal rendelkezik. (tevékenységéért vagyoni felelősséggel tartozik). Bírósnál vagy valamilyen állami szervnél nyilvántartásba veszik. (a cégeket a cégbíróságon jegyzik be). Konstitutív hatállyal bír a jogi személy nyilvántartásba vétele. A nyilvántartásból való törléssel megszűnik a jogi személy.

Jogszabály kihirdetése:

- Magyar Közlöny
- Törvények és rendeletek hivatalos gyűjteményében tartják nyilván a jogszabályt.

Játék:

Nézzük meg, hogy a jog az élet milyen területein szabályozza mindennapjainkat! Jogviszony kérdésköre, jogviszony létesítése.

Nézzünk meg érdekes jogeseteket!

Reflektálás:

A jog életünk részét képezi, de mivel ismereteink csekélyek e tárgyban, idegenkedve tekintünk a jogi kifejezésekre. Az alapfogalmak (egy részének) elsajátítása, megértése segíthet abban, hogy tudásunkat továbbfejlesszük.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Állampolgári ismeretek 3.

Ráhangelődés:

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

A leghülyébb brit törvények

A 3931 ember megkérdezésével végzett felmérés szerint az a jogszabály is röhejes, mely szerint Liverpool városában kizárólag egy trópusi halakat árusító üzlet eladója mutatkozhat nyilvánosan meztelen felsőtesttel. A megkérdezettek közel fele ismerte be, hogy a tiltást megszegve fogyasztott már darált húsos lepényt karácsony napján. Ez a rendelet még a 17. századból származik, amikor a puritán Oliver Cromwell így igyekezett elejét venni az emberek falánkságának.

A szóban forgó törvényeket és egyéb rendeleteket hivatalosan sosem vonták vissza, bár az időközben meghozott újabb törvények értelmetlenné tették őket.

A szavazók szerint a tíz legnevetségesebb brit törvény sorrendje a következő:

1. Törvénytelen meghalni a parlament épületében. (27%)
2. Hazaárulás a brit uralkodó arcképével ellátott bélyeget fejjel lefelé a borítékra helyezni. (7%)
3. Liverpoolban egyetlen nő sem mutatkozhat meztelen felsőtesttel, kivéve ha egy trópusi halakat árusító bolt eladója. (6%)
4. Karácsony napján tilos darált húsos lepényt fogyasztani. (5%)
5. Skóciában ha valaki kopogtat az ajtón, és a mosdót szeretné használni, a házigazdának kötelessége beengedni. (4%)
6. A terhes nők bárhol könnyíthetnek magukon, akár egy rendőr sisakjába is vizezhetnek. (4%)
7. A brit partoknál talált döglött bálna feje automatikusan az uralkodó tulajdonába kerül. (3,5%)
8. Törvénytelen nem elárulni az adószedőnek azt, amit nem akarjuk, hogy tudjon, de nem tilos eltitkolni előle azt, amit nem bánunk, ha megtud. (3%)
9. Törvénytelen teljes páncélzatban belépni a parlament épületébe. (3%)
10. York városában az ősi városfalakon belül törvény szerint megengedett megölni egy skótot, amennyiben új és nyílvesző van nála. (2%)

Forrás: [afp.com](http://www.afp.com)

<http://www.kretamagazin.hu/node/3607>

Feladat megjelölés: Próbáljuk meg kitalálni, hogy miért születhettek meg ezek a törvények?

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Keressünk mi is a magyar törvények közül ma már nem, illetve csak nehezen értelmezhető az interneten!

www.1000ev.hu

Jelentésteremtés

Jogi alapfogalmak megismerése 2.

Áttekintjük a jogalkotás szintjeit, milyen testület hozhat ránk nézve kötelező érvényű szabályokat?

Jogforrás:

Kétféle értelemben használjuk:

1. Jogszabály
2. Jogalkotó szerv

Jogalkotó szervek:

Kormány:

Rendeleteket alkot, a végrehajtás funkciójában alkothat rendeleteket. Jogköre korlátozott, csak abban a jogkörben alkothat rendeleteket, amire a törvényben engedélyt kapott.

Jelölése:

- rendelet
- 13/1999 (IV. 22) → sorszám/év (hónap nap)

Miniszterek: (jogalkotás hatásköre)

Kormányelnök:

Jelölése:

- 13/1999 (IV. 20) OMr

Önkormányzatok képviselő testületei:

Törvényben kapott felhatalmazás alapján alkothatnak rendeleteket.

Jelölése:

- 13/1999 (IV. 22)

Alacsonyabb szintű jogszabály nem ütközhet magasabb szintű jogszabállyal.

Az állami irányításnak a jogszabályokon kívül vannak egyéb eszközei is:

- határozatok
- miniszteri utasítások
- KSH rendelkezései
- Szabványok
- A legfelsőbb Bíróság is ad ki irányelveket.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Játék:

Nézzük meg, hogy a lakóhelyünk szerinti önkormányzat milyen rendeleteket hozott az elmúlt egy-két hétben?

Reflektálás:

Fontos azt tudatosítani a résztvevőkben, hogy ismernünk kell a ránk vonatkozó jogszabályokat, azok nem ismerete nem mentesít a hatályuk alól.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Állampolgári ismeretek 4.

Ráhangelődés:

Forsense: Nem bánnák a kétharmadot a magyarok

2010. január 29.

A leginkább a fideszesek szeretnék, de nem mindenki örülne.

A választópolgárok relatív többsége szerint jót tenne az országnak, ha egy párt kétharmados többséget szerezne a parlamentben és nagyobb mozgásteret lenne a törvényalkotásban - a többi között ez derül ki a Forsense januári közvélemény-kutatásából. A választók csaknem fele, 46 százaléka gondolja úgy, hogy a Fidesz kétharmados győzelme jó lehetőség az ország jövője szempontjából, kockázatosnak 34 százalék tartja ezt.

A pénteken közzétett felmérés szerint a megkérdezettek háromnegyede gondolja úgy, hogy a Fidesz már biztos befutója az országgyűlési választásoknak, sőt egyötödük abban is biztos, hogy kétharmados többséget szereznek. Januárban 6 százalékkal többen gondolták úgy, hogy a Fidesz biztos befutó, mint decemberben. Azokon kívül, akik biztosak abban, hogy a Fidesz kétharmados többséget szerez a parlamentben, további 28 százalék tart valószínűnek egy ilyen alternatívát.

Konkrétan a Fidesz kétharmados győzelmét a válaszadók csaknem fele, 46 százaléka tartja jó lehetőségnek az ország jövőjének szempontjából, míg 34 százalékuk érzi ezt kockázatosnak. A Fidesz-szavazók túlnyomó többsége, 82 százaléka ezt tartaná kedvezőnek, az MSZP-re voksolók csaknem háromnegyede, 72 százaléka viszont veszélyeket lát egy ilyen választási eredményben. A Jobbikosok körében közel azonos méretű a két csoport: 44 százalékuk pozitívnak tartaná, 46 százalékuk kockázatosnak érzi a Fidesz kétharmados győzelmét. A pártválasztásokban bizonytalanok között többségben vannak azok, akik inkább tartanak ettől, mint azok, akik szerint ez jó lehetőség lenne.

A Forsense január 6-a és 16-a között ezer véletlenszerűen kiválasztott felnőttet kérdezett meg, akik nem, kor, régió, lakóhely, településtípus, iskolai végzettség szerint reprezentálták az ország lakosságát.

http://index.hu/belfold/2010/valasztas/forsense_nem_bannak_a_ketharmadot_a_magyarok/

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzitifoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Feladat megjelölés: A szöveg olvasása után értelmezzük annak mondanivalóját, határozzuk meg a mozaikszavak (MSZP, FIDESZ stb.) jelentését!

Jelentésteremtés

Államszervezet és alkotmány. Ismerjük meg az államszervezet felépítését leíró törvényt, az alkotmányt!

Alkotmány:

15 fejezetből áll:

1. Általános rendelkezések.
2. Országgyűlés.
3. Köztársasági elnök.
4. Alkotmánybíróság.
5. Ombudsman.
6. Állami számvevőszék és MNB.
7. Kormány.
8. Fegyveres erők és rendőrség.
9. Helyi önkormányzatok.
10. Bírói szervek.
11. Ügyészség.
12. Alapvető jogok és kötelezettségek.
13. Választások alapelvei.
14. Magyar Köztársaság fővárosa és nemzeti jelképei.
15. Zárórendelkezések. (ebben ad felvilágosítást az alkotmány szabályozására)

A **magyar Alkotmány** (hivatalos nevén *A Magyar Köztársaság Alkotmánya*) a [Magyar Köztársaság](#) alaptörvénye.

Az állam az [alkotmányban](#) szabályozza saját jogrendjét, az állampolgárok alapvető jogait és kötelezettségeit, meghatározza az államszervezetre vonatkozó alapvető szabályokat. Mivel az alkotmány az állam legmagasabb szintű törvénye, nem lehet ezzel ellentétes tartalmú jogszabályt alkotni. Magyarországon ennek betartásáról az [Alkotmánybíróság](#) gondoskodik.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Az Alkotmány módosításához, valamint az Alkotmányban meghatározott egyes döntések meghozatalához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

15 fejezetből áll:

16. Általános rendelkezések.
17. Országgyűlés.
18. Köztársasági elnök.
19. Alkotmánybíróság.
20. Ombudsman.
21. Állami számvevőszék és MNB.
22. Kormány.
23. Fegyveres erők és rendőrség.
24. Helyi önkormányzatok.
25. Bírói szervek.
26. Ügyészség.
27. Alapvető jogok és kötelezettségek.
28. Választások alapelvei.
29. Magyar Köztársaság fővárosa és nemzeti jelképei.
30. Zárórendelkezések. (ebben ad felvilágosítást az alkotmány szabályozására)

Feladat:

Próbáljuk meg körülírni, hogy melyek az egyes állami szervek feladatai!

Reflektálás:

Az alkotmány meghatározza a magyar állam rendjét, azt a hivatalrendszert, ahol mindennapjainkat megéljük, ezért fontos megismerése.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Jogi és állampolgári ismeretek 5.

Ráhangelődés:

Bokros adósságplafont akar

2010. január 16. MTI

Bokros Lajos, az MDF miniszterelnök-jelöltje alkotmányban rögzített adósságplafonnal akar véget vetni az osztogatásoknak. Ha a az államadósság elér egy szintet, akkor a következő évben ehhez igazított költségvetéssel kellene kiegyensúlyozni.

A Magyar Demokrata Fórum (MDF) alkotmányos adósságkorlát bevezetését kezdeményezi, mondta Bokros Lajos, az MDF európai parlamenti képviselője és miniszterelnök-jelöltje szombaton. Olyan korlátot raknának az alkotmányba, miszerint az államadósság nem haladhatná meg a mindenkori bruttó hazai termék (GDP) hatvan százalékát.

Bokros szerint a szabályozással véget lehet vetni a ciklusok második felében elinduló osztogatásnak. Amennyiben a ráta a hatvan százalékos szintet megközelíti, a következő évben kiegyensúlyozott költségvetést kell összeállítani, nettó hitelfelvétel nem történhet, mondta.

Amikor az államadósság meghaladja a bruttó hazai termék 50-55 százalékát, akkor a kiadásokra egy maximumot kell megállapítani. Ezzel a lépéssel szerinte minden újabb, költséges ellenőrző szerv közbeiktatása nélkül kordában lehet tartani a kormányok költekezését.

Bokros Lajos felhívta a figyelmet arra, hogy Lengyelországban az MDF mostani javaslata már 15 éve az alkotmány része. Mint mondta, az MDF kezdeményezi, hogy a pártok rögzítsék közös szándéknyilatkozatban: a következő ciklusban csak olyan felelős gazdaságpolitikát támogatnak, amely elősegíti, hogy 2012-től már csökkenjen az államadósság rátája.

http://index.hu/belfold/2010/01/16/bokros_adossagplafont_akar/

Feladat megjelölés: Olvassuk el figyelmesen a szöveget, húzzuk alá azokat a szavakat, melyeket nem ismerünk!

Feldolgozási szempont: Miért fontos az alkotmányban rögzíteni Bokros Lakos javaslatát?

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Fogalmak:

GDP: A **bruttó hazai termék** (gross domestic product, **GDP**) a [közgazdaságtanban](#) egy bizonyos terület – többnyire egy ország – adott idő alatti [gazdasági](#) termelésének a mérőszáma. Méri a nemzeti jövedelmet és teljesítményt. Gyakran használják az országban élők átlagos életszínvonalának mutatójaként az egy főre jutó GDP-t, ami azonban túlzott leegyszerűsítésnek tekinthető.

Jelentésteremtés

Elsőként fogalmaztassuk meg a diákokkal, hogy ők mit tartanak az állam, államforma fogalmához köthető értelmezésnek. Fordítsunk figyelmet arra, hogy kiemeljük a történelem során előfordult –általuk egészen, illetve részben ismert államformákat különös tekintettel a köztársaság fogalmára.

1. § Magyarország: köztársaság.

2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.

Ezt követően kérdezzük rá, hogy közülük ki milyen államformákat ismer. A cél annak kibontása, hogy az államformát a hatalom gyakorlásának módja szerint tudják megkülönböztetni. (Egyeduralom: királyság, császárság-monarchia, ezek fajtái stb.)

Ezután mutassuk be a köztársaságot, mint államformát.

A **köztársaság** az ókorból származó eszme, és a zsarnokság feletti győzelmet jelképezte. Fogalma elsősorban az [államformához](#) kötődik, amelyben a [polgárok](#) közössége, illetve az alkotmányában előírt módon választott [köztársasági elnök \(államfő\)](#) és [képviselőik](#) vesznek részt a közügyek megvitatásában, együttesen gyakorolják az államhatalmat. A központ hatalma csak a polgáraitól ered, nincsen egyéb örökölt evilági, vagy túlvilági forrása és nem kötődik egyetlen társadalmi-gazdasági alakulathoz sem. A hatalomgyakorlás mikéntje alapján rendszerezhetők az egyes köztársaságok. A köztársaság egységét [köztársasági elnök](#) szimbolizálja. A köztársaság eszméje a modern korban összefonódik a [népszuverenitás](#) eszméjével.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Amennyiben köztársaság fogalmát megismerték a résztvevők, érdemes a demokrácia fogalmát is kifejtetni.

A demokrácia szó jelentése a nép uralma. A **demokrácia** lényege, hogy a közösség minden [választójoggal](#) rendelkező tagja részt vehet a közügyek eldöntésében, vagyis az [önkormányzásban](#) az adott térségben. A döntéshozatal módja lehet közvetlen és közvetett. Az érvényes döntést a többségi szavazatokkal vagy közös megegyezéssel hozzák az alapszabály szerint. Az alapszabályban szintén meghatározzák a különböző szintű képviseletek hatáskörét. A döntés joga lehet központosított, részben lebontott vagy alulról felépülő. Működési szabályok szerint létezik hagyományos és liberális értékrendű demokrácia.

Játék:

Válasszunk ki egy résztvevőt a csoportból és adjunk „teljhatalmat a kezébe” –vagyis hozassunk vele döntéseket, amelyeket a csoport többi része a szituációtól függően (államforma) elfogad vagy elutasít. Itt kitérhetünk a hatalommal való szembeszegülés formáira is.

Reflektálás:

Fontos annak bemutatása, hogy jelenleg egy demokratikus alapokon nyugvó társadalomban élünk, utaljunk arra, hogy a világ számos országában ez nem így van!

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Jogi és állampolgári ismeretek 6.

Ráhangelődés:

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Erősíti a határőrizetet az Európai Unió

2010. február 24. MTI

Az Európai Unió külső határainak védelmére több felszerelést és személyzetet biztosítanak. Hivatalos javaslatokat terjesztett be szerdán az Európai Bizottság az Európai Unió határkezelési ügynökségének (Frontex) megerősítésére.

Cecilia Malmström svéd belügyi EU-biztos sajtótájékoztatóján elmondta, az ügynökség központi szerepet játszik az unió határok nélküli fenntartásában, a külső határok őrizetében.

A mostani javaslatok révén, ha azokat a tagországok tanácsa és az Európai Parlament is elfogadja, a Frontex több felszereléshez és személyzethez jut. Közös járőröket irányíthat a tagországokkal együttműködve, technikai segítséget tud nyújtani unión kívüli országoknak, és garantálhatja az alapvető emberi jogok betartását is a szóban forgó tevékenységek során.

Olyan javaslatokról van szó, amelyek lehetőséget teremtenek arra, hogy az EU hatékonyabban vegye föl a harcot a törvénytelen bevándorlással és az embercsempészettel", miközben "kiterjeszti az alapvető jogok teljes tiszteletben tartásának garanciáit is" - mondta a svéd biztos.

"Az illegális bevándorlók nem feltétlenül bűnözők, emberhez méltó bánásmódot kell alkalmazni velük szemben" – hangsúlyozta Malmström. A szerdai sajtótájékoztatón – újságírói kérdések nyomán – más uniós belügyi témákról is szó esett. Ezek között Malmström megerősítette, hogy Svájc nem szegte meg a schengeni övezet működésének szabályait, amikor úgy döntött, hogy bizonyos líbiai személyeknek nem ad ki vízumot. A bizottság folyamatosan tárgyal az érintett felekkel, köztük Líbiával is, tette hozzá a svéd biztos. Tripoli a svájci döntésre válaszul beszüntette vízumok kiadását a schengeni övezet állampolgárainak.

Malmström azt is elmondta, hogy tárgyalásokat kezdenek az Egyesült Államokkal a banki adatok cseréjére vonatkozó megállapodás kidolgozásáról. Az ügyben korábban már megszületett egyezményt, amelynek célja a terrorellenes nemzetközi fellépés segítése volt, az Európai Parlament nemrégiben megsemmisítette, mert adatvédelmi, személyiségi jogi aggályokba ütközött.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Feladat megjelölés: Olvassuk el figyelmesen a szöveget, húzzuk alá azokat a szavakat, melyeket nem ismerünk!

Feldolgozási szempont: Miért fontos az EU számára a határok megerősítése? Mi közünk van (lehet) nekünk magyaroknak ehhez az intézkedéshez?

Fogalmak:

Frontex: Európai határőrizeti ügynökség (FRONTEX). A FRONTEX a tagállamok közötti operatív szintű együttműködést koordinálja a külső határok kezelésének területén; támogatást nyújt a tagállamok részére a nemzeti határőrök kiképzésében, illetve a közös képzési szabványok kialakításában; kockázatelemzést végez; figyelemmel kíséri a külső határok ellenőrzésének és felügyeletének területére irányuló kutatás fejlődését; segíti a tagállamokat a külső határokon felmerülő magas technikai és operatív támogatást igénylő helyzetekben; és biztosítja a tagállamok számára a szükséges támogatást a közös visszatérítési műveletek során.

Belügyi biztos: Biztosok az Európai Unióban. Az Európai Bizottság elnökét a tagországok vezetőiből álló Európai Tanács választja ki, az egy-egy szakterületért felelős biztosokat a tagállamok delegálják, az elnökkel egyetértésben. Mandátumuk öt évre szól. Az elnök határozza meg minden biztos feladatát. A jelenlegi (2010) bizottságot a portugál José Manuel Durão Barroso vezeti, akit mandátumának lejáratá után újabb ötéves ciklusra újraválasztottak.

Az unió tanácsától eltérően a bizottság tagjai függetlenek a tagállamoktól. Nem vehetik figyelembe az őket küldő ország kormányának utasításait, döntéshozatalkor az EU összes állampolgárának érdekeit kell képviselniük. Munkájukat 5-6 fős "kabinet" segíti.

Jelentésteremtés

Magyarország független, szuverén állam, de egyben az Európai Unió tagja is. Fontos tudni a magyar állampolgárok számára, hogy ez hogyan gyakorolhat hatást életükre.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

2/A. § (1) A Magyar Köztársaság az Európai Unióban tagállamként való részvétele érdekében nemzetközi szerződés alapján - az Európai Uniót, illetőleg az Európai Közösségeket (a továbbiakban: Európai Unió) alapító szerződésekből fakadó jogok gyakorlásához és kötelezettségek teljesítéséhez szükséges mértékig - egyes, Alkotmányból eredő hatásköreit a többi tagállammal közösen gyakorolhatja; e hatáskörgyakorlás megvalósulhat önállóan, az Európai Unió intézményei útján is.

Az **Európai Unió** vagy **EU** ([angolul](#) *European Union (EU)*, [franciául](#) *Union Européenne (UE)*, [németül](#) *Europäische Union (EU)*, [olaszul](#) *Unione Europea (UE)*, [spanyolul](#) *Unión Europea (UE)*) részben [kormányközi](#) (intergovernmentális), részben pedig [nemzetek fölötti](#) (szupranacionális) integráció, amely jelenleg [27 európai államot foglal magában](#). Az Európai Unió ezen a néven [1992](#)-ben jött létre az **Európai Unióról szóló szerződéssel** (ismertebb nevén a [Maastrichti Szerződéssel](#)); ez a szerződés [1993. november 1-jén](#) lépett hatályba. Az EU számos jellegzetessége létezett azonban már 1992 előtt is; elődjeinek története az 1950-es évekre nyúlik vissza.

Négy fő intézménye van: az [Európai Unió Tanácsa](#), az [Európai Parlament](#), az [Európai Bíróság](#) és az [Európai Bizottság](#). Mindegyiknek külön elnöke, külön szerepe és külön felelőssége van.

Az EU tevékenysége a politika minden területét felöleli, az egészségügytől a gazdaságpolitikán át a külügyekig és a védelmi kérdésekig. Az EU egyik legfontosabb tevékenysége az [egységes piac](#) létrehozása és fenntartása, melynek elemei a [vámunió](#), a [közös pénznem](#) (amelyet a 27 tagállam közül eddig 16 vett át), a [közös agrárpolitika](#) és a [közös halászati politika](#).

[Magyarország 2004. május 1-jén](#) lett az Unió tagjává.

Feladat:

Vizsgáljuk meg, hogy a résztvevők számára milyen lehetőségeket hordoz az a tény, hogy ők egyben az Európai Unió állampolgárai is egyben.

Szemponatok:

Munkavállalás, oktatás, európaiság eszméje. Kötelezettség az EU felé. Pályázati lehetőségek. Jártak-e már uniós országban a csatlakozás előtt és/vagy azután? Mit tapasztaltak?

Reflektálás:

Az Európai Unió számos lehetőséget hordoz, elsősorban a munkavállalás és az oktatás területén. A társadalmi hátrányok, az előítéletesség leküzdésére is alkalmas lehet a külföldi munkavállalás.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Jogi és állampolgári ismeretek 7.

Ráhangelődés:

Hagyó Miklós felfüggesztette párttagságát

2010. március 7. MTI

Lemondott párttagságáról és a párt XII. kerületi elnöki posztjáról is Hagyó Miklós MSZP-s politikus, egykori főpolgármester-helyettes. Országgyűlési képviselői mandátuma és mentelmi joga viszont megmarad, jelentette be vasárnap Nyakó István. Az MSZP szóvivője azt is elmondta, hogy ez az ügy "már rég nem az igazságról szól", a párt továbbra is hisz Hagyó ártatlanságában.

Hagyó Miklós, az MSZP korábbi főpolgármester-helyettese vasárnap felfüggesztette tagságát a pártban és lemondott a párt XII. kerületi elnöki posztjáról is, jelentette be vasárnap az MSZP szóvivője. Nyakó István hozzátette: a politikus nem kívánta a BKV-ügyek körül kirobbant botrány miatt megnehezíteni a szocialisták választási kampányát.

Hagyó Miklós országgyűlési képviselői mandátumáról - így mentelmi jogáról sem - mondott le. Az MSZP továbbra is bízik a volt főpolgármester-helyettes ártatlanságában, mondta Nyakó István. Az MSZP szóvivője szerint ez az ügy "már rég nem az igazságról szól".

Nyakó István a vasárnapi sajtótájékoztatón megerősítette, hogy szakpolitikai vitákra hívják a Fidesz képviselőit. A szocialisták csaknem egy hete elküldték az ellenzéki pártnak a viták időpontjára, helyszínére és témáira vonatkozó javaslataikat. Erre eddig nem kaptak választ, így most a sajtón keresztül is vitára hívták a Fidesz szakpolitikussait. Nyakó István szerint amennyiben a Fidesz, illetve Orbán Viktor nem áll ki vitázni, az azt mutatja, hogy a Fidesz elnökét "jobban érdekli a hatalom megszerzése, mint a magyarok ügye".

Feladat megjelölés: Olvassuk el figyelmesen a szöveget, húzzuk alá azokat a szavakat, melyeket nem ismerünk!

Feldolgozási szempont: Miért fontos az EU számára a határok megerősítése? Mi közünk van (lehet) nekünk, magyaroknak ehhez az intézkedéshez?

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Fogalmak:

Mentelmi jog:

A mentelmi jog a parlamentarizmussal egyidős jogintézmény. Célja az országgyűlési képviselők függetlenségének biztosítása. A parlamenti demokráciák többségében a mentelmi jog két irányból védi a képviselőket, egyrészt felelőtlenséget, másrészt sérthetlenséget biztosít. A felelőtlenség a parlamenti szólásszabadságból ered, gyakorlatilag kivonja a képviselőt a jogi felelősségre vonás hatálya alól a képviselői minőségben végzett tettei vonatkozásában és a parlament előtti felelősségét teremti meg. Ez a felelőtlenség azonban nem abszolút, mert a hatályos magyar jogi szabályozás szerint az nem vonatkozik az államtitoksértésre, a rágalmazásra és a becsületsértésre, valamint a képviselők polgári jogi felelősségére. A felelőtlenség azonban védi a volt képviselőt is, tehát őt sem lehet felelősségre vonni a képviselői megbízatása során leadott szavazatáért.

A mentelmi jog másik ága, a sérthetlenség, amely a képviselőket e minőségükön kívül illeti meg. E szerint a képviselőt csak tettenérés esetén lehet őrizetbe venni, és ellene csak az Országgyűlés előzetes hozzájárulásával lehet büntetőeljárást, valamint szabálysértési eljárást indítani, vagy folytatni, továbbá büntető eljárásjogi kényszerintézkedést alkalmazni. Adott büntető, szabálysértési mentelmi ügy vagy büntetőeljárás jogi kényszerintézkedés tárgyában az Országgyűlés a plenáris ülésén dönt, a mentelmi jog felfüggesztéséhez, a kényszerintézkedés alkalmazásának engedélyezéséhez a jelenlévő képviselők 2/3-ának igen szavazata szükséges.

A képviselő mentelmi jogáról kizárólag a szabálysértési eljárás esetén mondhat le, minden más esetben mentelmi jogának felfüggesztéséről az Országgyűlés dönt. A mentelmi jog felfüggesztése tárgyában hozott döntés csak arra az ügyre vonatkozik, amelyre az indítványt - a vádirat benyújtásáig a legfőbb ügyész, azt követően, illetve magánvádas ügyben a bíróság - előterjesztette.

Képviselői mandátum:

Képviselői megbízás, felhatalmazás

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Jelentésteremtés

Magyarország független, szuverén állam, a törvényhozás szerve az országgyűlés.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Hogyan működik a Parlament?

- Az alkotmány leszögezi, hogy a legfőbb államhatalmi és népképviselői szerv az országgyűlés.

Az országgyűlés hatáskörei:

- megalkotja a Magyar Köztársaság alkotmányát
- törvényeket alkot
- megállapítja az államháztartás mérlegét, költségvetés szabályait
- dönt a kormány programjáról
- nemzetközi szerződéseket köt meg
- hadi állapot esetén dönt a rendkívüli állapotról
- szükségállapot kihirdetése és hatásköre.

Az országgyűlés határozza meg:

- köztársasági elnököt
- miniszterelnököt
- alkotmánybíróság tagjait
- országgyűlési biztosokat
- az Állami Számvevőszék elnökét, alelnökét, számvevőit
- legfőbb ügyészt
- Legfelsőbb Bíróság elnökét

Közkegyelmet is gyakorolhat. (a Köztársasági elnöknek kegyelmi jogköre van, rendszerváltás után sokan részesültek közkegyelemben).

Hogyan épül fel az országgyűlés?

- demokratikusan megválasztott képviselőkől áll az országgyűlés
- tevékenységüket a köz érdekében végzik
- a képviselőknek mentelmi joga van
- költségterítésben részesülnek annak érdekében, hogy munkájukat megfelelően végezzék
- országgyűlési képviselők megbízatása választás során jön létre.

Országgyűlési képviselő megbízásának megszűnése:

- befejezi a megbízatást
- a képviselő halála esetén
- összeférhetetlenség kimondása

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

- lemondás, választójog elvesztése.

Ki nem lehet országgyűlési képviselő?:

- köztársasági elnök
- alkotmánybíróság tagja
- állampolgári jogok országgyűlési biztosa
- ÁSZ tagja, elnöke, elnökhelyettese, számvevői
- Bíró
- Ügyész
- Államigazgatási szerv dolgozója
- Fegyveres erők hivatásos tagjai

Képviselő lehet: politikai államtitkárok, kormánytagok.

Országgyűlési képviselő jogállásáról szóló törvény megalkotásához 2/3 – os többség szükséges.

Lemondását be kell jelenteni. A képviselői jogviszony így szűnik meg:

- lemond a mandátumáról
- választójog elvesztése
- állampolgárság megváltoztatása
- közügyektől való eltiltás
- cselekvőképesség elvesztése
- szabadságvesztés esetén
- akit a bíróság jogerős ítélete kényszergyógykezeltetésre ítél (büntetőjogi intézkedés és nem büntetés)

Az országgyűlésről:

Az országgyűlés élén az elnök és az alelnök áll, ők választják az országgyűlés jegyzőjét és a tagokat.

Bizottságokat alakít, melyek lehetnek állandóak és nem állandóak. Egy ügy esetén is létrehozhat bizottságot Pl.: Mécs Bizottság.

Évente 2 rendes ülészakot tartanak. Az országgyűlést a köztársasági elnök hívja össze, 1 hónapon belül, tehát a köztársasági elnök hívja össze az alakuló ülést és a választás után 1 hónapon belül össze, kell hívnia.

Az országgyűlés működését házszabály megalkotásával rögzítik. A köztársasági elnök

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

közlönyben hirdeti ki a törvényeket. Az alkotmány biztosítja a köztársasági elnöknek és az országgyűlésnek, hogy az országgyűlést feloszlassa.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Feladat:

Gyűjtőmunka a sajtó (internet) felhasználásával, kérdés: az elmúlt évben mely képviselő mandátuma szűnt meg és milyen okból?

/Ha hozzáférhető ajánlott egy országgyűlési tudósítás megtekintése is./

Reflektálás:

Az országgyűlés munkája nem átlátható a hétköznapi ember számára. A felelős véleményalkotás megköveteli az országgyűlés feladatainak és jogkörének ismeretét.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Jogi és állampolgári ismeretek 8.

Ráhangelődés:

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Önjelöltek is pályáznak Sólyom helyére

2009. november 30.

Nem sietett megvédeni az MSZP cseles köztársasági elnök cseréjétől Sólyom Lászlót a Fidesz. Az ellenzéki pártban nincs egyértelmű döntés arról, hogy újra jelölik-e a jelenlegi államfőt, ha majd Orbán Viktor kerül kormányra, vagy kevésbé krakéler személyiséget keresnek helyette. Fideszes jelöltlista már van, és olyan külsősök, mint Lomnici Zoltán, is próbálkoznak megfelelő utódnak látszani.

A Fidesz vezetése információink szerint nem lelkesedik azért, hogy meghosszabbítsák Sólyom László 2010 augusztusában lejáró mandátumát. A köztársasági elnök újrajelölése kényes kérdés az ellenzéki pártban, a párt prominensei kerülnek az egyértelmű nyilatkozatok. A Fidesz elengedte a füle mellett azt a vezető szocialistáktól származó ötletet is, hogy a jelenlegi összetételű parlament Kovács Lászlónak adhatná az államfői posztot, ha még az országgyűlési választások előtt, kicsit korábban a szokásosnál elrendeznék az utódlást.

Az ok az, hogy Orbán Vikornak és majdani kormányának kényelmesebb lenne, ha egy Mádl Ferenchez hasonló, jobboldali beállítottságú államfővel vihetné végig a 2010–2014-es ciklust. Ezzel ugyanis meg lehetne úszni számos kódolt feszültséget, amit Sólyom független, sokszor krakéler személyisége előre garantál.

Az ügy azért kellemetlen a Fidesznek, mert Sólyom 2005-ben a párt támogatásával került a Sándor-palotába, és a szövetségben akkor a függetlenségére kényes Sólyomnak volt több vesztenivalója azzal, hogy elfogadta az egyoldalú ellenzéki támogatást a Szili Katalinnal szemben.

Tény viszont, hogy a pártban számos utód neve felmerült már, akikkel „méltóképpen” válhatnak a jelenlegi elnököt. Egy közismert jogtudós után a poszthoz szakmai kvalitások terén jó ajánlólevél az akadémiai karrier. A jelöltlistán ketten – Vizi E. Szilveszter és a Fidesz korábbi tagozatvezetője, Pálinkás József – MTA-elnökséggel felszerelve várhatják, hogy rájuk esik-e a választás. A pártvezetés azonban korábbi minisztereket is el tudna képzelni az államfői székben. A választható személyek között emlegették már Járai Zsigmond, egykori pénzügyminisztert, és volt MNB-elnököt, valamint Martonyi János egykori külügyminisztert is.

Arról, hogy Sólyom László másodszor is vállalná-e a megbízatást, a köztársasági elnök titkárságán azt mondták, hogy a kérdés az elnök szerint csak az országgyűlési választások után lesz aktuális.

http://index.hu/belfold/2009/11/30/onjeloltek_is_palyaznak_solyom_helyere/

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Feladat megjelölés: A résztvevők mely köztársasági elnököket ismerik? Mit hallottak Sólyom Lászlóról?

Feldolgozási szempont: Miért fontos a köztársasági elnök személye a magyarok számára?

Jelentésteremtés

A köztársasági elnök, a kormányfő emblematikus figurái a magyar közéletnek. Általában mindenki megfogalmaz velük, illetve munkájukkal kapcsolatos személyes véleményt, de feladatkörükkel, jogaikkal, s ami fontosabb kötelezettségeikkel általában nincsenek tisztában az emberek.

Az alkotmány rögzíti, hogy a köztársasági elnök:

- a Magyar Köztársaság államfője
- kifejezi a nemzet egységét
- örökdik az ország demokratikus működése felett
- a hadsereg főparancsnoka
- 5 évre választják
- minden 35 év feletti férfi választható erre a posztra
- a köztársasági elnököt az országgyűlés választja titkos szavazással
- képviseli külföldön a magyar államot
- köthet nemzetközi szerződéseket a magyar állam nevében
- nagyköveteket bíz meg és fogad
- kitűzi az országos és az önkormányzati választásokat
- megválasztja az országos népszavazás időpontját
- részt vehet országgyűlési biztosok gyűlésén
- javaslatokat tehet
- kezdeményezhet népszavazást
- kinevezhet és felmenthet államtitkárokat
- kinevezhet:
  - MNB elnökét
  - egyetemi tanárokat
  - tábormokot
- címeiket és kitüntetéseiket is adományozhat
- egyéni kegyelmet gyakorolhat

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

A köztársasági elnök mandátuma megszűnik, ha:

- meghal
- feladatkör ellátását 90 napon túl nem tudja gyakorolni
- összeférhetetlenség esetén
- lemondás
- ha tisztségétől megfosztják (szándékos alkotmány vagy törvénysértés)

Alkotmány Bíróság:

- előzetes normakontroll
- utólagos normakontroll
- külön törvények más jogköröket is megállapíthat
- államigazgatási eljárás is megállapíthat más feladatokat
- meghatározza, hogy ki lehet, és ki nem lehet a tagja
- az alkotmánybíróság külön törvényének elfogadásához 2/3 többség szükséges

Kormány:

- a hatalom szerepét látja el
- miniszterelnökből és miniszterekből áll

Megszűnése:

- új kormány megalakulása
- miniszterelnök illetve kormány lemondásával
- miniszterelnök halálával, választójogának elvesztésével
- összeférhetetlenség megállapításával
- ha az országgyűlés megvonja a bizalmat a miniszterelnöktől

A kormány feladata:

- védi az alkotmányos rendet
- védi és biztosítja az állampolgárok alkotmányos jogait
- biztosítja a törvények végrehajtását
- irányítja a minisztériumok munkáját
- a belügyminisztériumon keresztül a helyi önkormányzatok törvényességének ellenőrzése
- biztosítja a társadalmi, és gazdasági tervek kidolgozását, és gondoskodik ezek megvalósításáról
- meghatározza a szociális és egészségügyi ellátás rendszerét és gondoskodik a működés anyagi fedezetéről

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

- fegyveres erők, rendőrség működését biztosítja
- az országgyűlés felel a működéséért
- rendszeresen be kell számolni az országgyűlés működéséről
- a kormány tagjai felszólalhatnak
- bizottságokat alakíthat ki

Miniszterelnök megbízatásának megszűnése:

- kormány megbízásának megszűnésével
- lemondással
- felmentéssel
- miniszterelnök halálával
- választójog megszűnésével
- összeférhetetlenség megállapításával

Feladat:

Gyűjtőmunka a sajtó (internet) felhasználásával, kérdés: az elmúlt évben milyen jelentősebb esemény volt köthető az Alkotmánybírósághoz? Milyen a viszony az Alkotmánybíróság és az Országgyűlés között?

Reflektálás:

A köztársasági elnök munkája, a kormány döntései, az Alkotmánybíróság normakontrollja meghatározzák mindennapi életünket. Ezért fontos szerepük, tevékenységük pontos ismerete.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Jogi és állampolgári ismeretek 9.

Választások

Ráhangelődés:

Fidesz, MSZP, Jobbik, MDF - nem csak ezek az unalomig ismert pártok akarnak indulni az áprilisi országgyűlési választásokon, van néhány kisebb és jó pár kifejezetten egzotikus párt, amelyik szeretne bejutni a parlamentbe. Az 1990-es évek végének legendás minisztere, Torgyán József megint próbálkozik, indulna a választáson egy olyan szervezet is, amely a politika mellett kedvezménykártya rendszert üzemeltet, az SMS Demokraták pedig hirdetésben keresnek képviselőjelölteket.

Pártot alapítani nagyon könnyű, ezért is van mintegy 170 van Magyarországon. Elég tíz ember, akik egy alakuló ülésen elfogadják a párt programját, alapszabályát és megválasztják tisztviselőit. Ha formailag minden rendben, a pártot a bíróság nyilvántartásba veszi. Az Országos Választási Bizottság a választások előtt szinte automatikusan regisztrálja a törvényesen működő, és egy erre rendszeresített nyomtatványon jelentkező pártokat.

Jelöltet állítani azonban már jóval nehezebb: minden körzetben 750 érvényes ajánlószelvényre van szükség hozzá. A parlamentbe csak olyan pártoknak van esélye bejutni, amely országos hálózattal rendelkezik, tehát a 176 választókerület majdnem mindegyikében képes jelöltet állítani, de mégis fontos, hogy legalább egy-két jelöltje legyen a kis pártoknak is: ha ugyanis egy párt két egymást követő országgyűlési választáson nem állít egyetlen jelöltet sem, az ügyészség kezdeményezésére a bíróság egyesületté fokozza le.

<http://www.origo.hu/itthon/valasztas2010/kampanynaplo/20100208-valasztas-2010-nyilvantartasba-vett-kis-partok.html>

Feladat megjelölés: A résztvevők milyen pártokat ismernek? Hogyan lehet egymástól megkülönböztetni a pártokat?

Feldolgozási szempont:

Pártok osztályozása programjuk szerint

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Fogalom:

Párt: Pártnak nevezzük azt a társadalmi szervezetet, amelyeket rendszerint egy alapító tag vagy egy alapító közösség hoz létre azzal a céllal, hogy az adott társadalomban a politikai hatalomból részesüljön többnyire [választások](#) révén. Lényeges kellékei a **párt** ideológiája vagy programja, amelynek rendszerint előzményei, jeles képviselői, teoretikusai és reprezentatív irányzatai vannak. Fontos a regisztrált tagság, a rendszeres találkozás, gyűlés vagy kongresszus, a tisztségviselők kinevezésének módja stb. Törvényi kereteit az egyesülről szóló törvény rendelkezései, valamint az alapszabály tartalmazzák.

A párt elismertségét a választásokon elért szavazatok mennyisége adja, míg anyagi támogatásáról az egyes országok kormányai szintén eszerint rendelkeznek. A pártok jellegzetes módon szakadnak és egyesülnek, illetve egymást rombolják, többnyire a pártból elüldözött vagy onnan kiváló tagjaik révén.

A pártok jellemzői:

- megosztottság – konfliktus kifejezői
  - érdekek, ideológia alapján megosztják a társadalmat
- a rész az egészet képviseli
  - nem partikuláris érdekeket közvetítenek
  - alapvetően a közjó érdekében tevékenykednek
- mai pártok
  - a polgári társadalom képviseletében tevékenykedik
  - hierarchiával rendelkezik
  - programjaikban alternatívákat kínálnak a társadalmi problémák megoldására
  - az állam és a társadalom között közvetít
  - programjuk a közjóra, általános érdekre irányul
  - céljaik sokrétűek, megvalósításukhoz a teljes kormányzati hatalom elnyerésére törekednek

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Osztályozásuk:

A [Beyme](#)-féle 10 párttípus:

- [liberális](#) (feudalizmus, rendiség ellen)
- [radikális](#) (francia forradalom, annak eszméi: szabadság, egyenlőség, tulajdon biztonsága)
- [konzervatív](#) (régi arisztokraták – átmeneti pártok)
- [szocialista](#) (szociáldemokrata) (4. rend, a proletariátus érdekeit képviselték)
- [kereszténydemokrata](#) (modern konzervatív)
- [paraszt](#) (vidéki agrártársadalom ipari tőkével, a városi polgársággal szemben)
- [regionális](#), [etnikai](#) pártok (politikai önrendelkezési jogaikért folytattak harcot)
- [kommunista](#) (baloldali radikális, forradalmi ideológia, zárt szervezeti rend)
- [fasiszta](#) (szélsőjobb, nacionalista, totális egyeduralomra törekszik)
- [környezetvédők](#) (ökológiai pártok a ['70-es évektől](#))

Jelentésteremtés

Választással összefüggő szabályok:

Aktív és passzív választójog.

- aki választ, annak elég az ideiglenes lakóhely
- aki választható, annak állandó lakhellyel kell rendelkeznie.

Kizárt a választójogból:

- akit a bíróság gondnokság alá helyezett
- akit a bíróság a közügyek gyakorlásától jogerősen elítélt
- akit büntetés-végrehajtási intézetben szabadságvesztését tölti
- akit a bíróság jogerős határozatával kényszergyógykezelté nyilvánított
- aki elmeállapotára való tekintettel nem büntethető

Választási eljárás:

- általános → mindenkit megillet
- egyenlő → szavazata van mindenkinek
- titkos

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

- közvetlen választójog

Általános választójog: mindenkit megillet, aki 18 éves, magyar állampolgár, lakóhelye itt van.

Egyenlő választójog: senkit nem illet meg másként, mindenkit egyenlőképpen illet.

Titkos választójog: ha valahol nincs biztosítva a titkosság feltétele, akkor törvénysértő.

Közvetlen választójog: az országgyűlési képviselőket, önkormányzati képviselőket, polgármestereket mi választjuk. A köztársasági elnököt közvetlen választjuk.

386	országgyűlési képviselő van a parlamentben
152	képviselőt választanak megyei, fővárosi listáról
176	képviselő, egyéni választókerület
58	töredékszavazat útján

Feladat:

Ki volt választásokon a résztvevők közül? Mondják el a többieknek, hogy mi a teendő a választásokkal kapcsolatban, hogyan kell szavazni, stb.

Reflektálás:

A felelős állampolgári viselkedés a választójog gyakorlása. Napjaink politikailag megosztott világában elengedhetetlenül fontos, hogy az állampolgárok tisztán lássanak a politikai pártok programjai, ígéretei között, s felelős döntést tudjanak hozni.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Jogi és állampolgári ismeretek 10.

Ráhangelődés:

Európában sehol sem jó cigánynak lenni

2009. október 3. Index

Európa legnagyobb létszámú kisebbsége a cigányság. A román cigányok helyzete a legrosszabb, akiket egykor rabszolgasorban tartottak. Olaszországban a romák kitoloncolása mellett döntött a kormány, Bulgáriában nem engednék őket szülni, Spanyolországban pedig hivatalosan nem vesznek róluk tudomást. A cigányokról szóló sorozatunkban szó volt már a [segélyezésről](#), a [bűnözésről](#), a [munkáról](#), arról, hogy egyáltalán [ki a cigány](#), most pedig a legtöbb európai cigánynak otthont adó országok romahelyzetét összegeztük.

Az Európa Tanács [adatai szerint](#) Európa legnagyobb létszámú kisebbsége a roma. A [becsült létszámok](#) szerint az EU-ban Románia, Bulgária és Spanyolország után nálunk van a legnagyobb létszámú közösség (az EU-n kívül Törökországban és Oroszországban lakik több cigány, mint itthon.)

A létszámában legnagyobb roma közösségeket elszállásoló EU-s országokban hasonlóan rossz, de inkább rosszabb helyzetben élnek a romák, mint Magyarországon, sőt, kisebbségi jogaik állapota még kellemetlenebb, mint itthon.

Más országban is cigány a cigány

Romániában él a legtöbb európai cigány. Hivatalosan a teljes népesség 2,5 százaléka, vagyis 535 ezer, ám egyes becslések szerint valójában akár 2,5 millió is lehet a közösség létszáma. Európában itt tartották egyedülként [rabszolgasorban](#) a cigányokat (csak 1865-ben szabadultak fel), majd a modern időkben 1990 és 1993 között brutális antiroma pogromok tépázták a romániai cigányok életét. A többségi lakosság és a romák között mindennaposak a feszültségek, sőt, a kisebbségi magyar lakosság és a romák között is. Erdélyben, a csíkszentmártoni magyarok a kétszáz fős helyi cigány közösség [kitelepítését kérték](#). A konfliktusban a cigányok egy magyar családot bántalmaztak, a magyarok pedig [Molotov-koktélokot dobtak](#) a cigányok házára.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

A spanyolok nem tekintik a cigányt cigánynak

A spanyolországi, gitanónak nevezett cigányoknak nincs semmilyen politikai védelmük. Magyarországtól eltérően nem tekintik a cigányokat etnikai kisebbségnek, ezért semmilyen (identitásuk, kultúrájuk, nyelvük védelmére irányuló) kisebbségi jog nem illeti őket. Nincs állami, sem kormányzati szervezet, amely speciálisan a cigányokkal foglalkozna, de az [ERRC adatai szerint](#) az állampolgárok egyenlő bánásmódját sem felügyeli semmilyen hatóság, pedig azt a kisebbségekre vonatkozó EU-s direktíva elvárja.

Ne szüljenek a bolgár cigánylányok!

Bulgáriában a roma közösség nyelvhasználatában, vallásában, életstílusában és jellemző foglalkozásait illetően is [annyira heterogén](#), hogy a cigánysággkutatók még azon is vitáznak olykor, hogy közösségnek lehet-e egyáltalán a bolgár romákat nevezni. A romák fele városban, másik fele faluban lakik, 44 százalékuk ortodox, 39 százalékuk muzulmán, 13 százalékuk protestáns vallású, különféle dialektusokat beszélnek.

A csoport helyzete annyiban mindenesetre közös, hogy szociális helyzetük rossz, a magyar cigányokénál is rosszabb, a romániai cigányokéval vetekszik.

A társadalomkutatók azt írják, Bulgáriában az egész roma társadalom kasztszerűen van kirekesztve a többségi társadalomból. Talán ezért is fordulhat elő, hogy olykor kormányzati szintű kirohanásokat indítanak a politikusok a cigányok ellen. 2006-ban a bolgár egészségügyi miniszter az egészségügyi törvény módosítására vonatkozó javaslatában azt [kezdemenyezte](#), hogy tiltsák el a szüléstől a 18 év alatti nőket. Gajdarszki egyértelműen kijelentette, hogy az új törvényjavaslat elsősorban a Bulgáriában élő etnikai kisebbségekhez tartozó fiatal nőket célozza meg. Ugyanabban az évben Dimitar Sztojanov, az Európai Parlament Bulgáriából delegált megfigyelője küldött romaellenes kirohanásokkal tarkított elektronikus körlevelet a parlament valamennyi képviselőjének, amelyben többek között Járóka Líviát [gyalázta](#), és ezzel kiváltotta a nemzetközi közvélemény felháborodását.

http://index.hu/belfold/2009/10/03/mas_orzagban_ki_a_cigany/

Feladat megjelölés: A résztvevők milyennek látják a magyarországi romák helyzetét? A szöveg alapján hasonlítsák össze a magyarországi és más európai országok helyzetét!

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Fogalom:

Kisebbség:

A kisebbség társadalmi értelemben egy adott [társadalmon](#) belül többé-kevésbé elkülöníthető, sajátos azonosságtudattal rendelkező (például etnikai, vallási vagy egyéb) [csoport](#).

A kisebbség két típusa:

- [Nemzeti kisebbség](#): Egy adott társadalom azon tagjainak csoportja, akik nem a többségi nemzettel azonosulnak, hanem egy olyan másik nemzettel, amelynek van állama vagy ennek létrehozására törekszik.
- [Etnikai kisebbség](#): Minden egyéb olyan kisebbségben élő népcsoport, amely nem határozható meg a modern *nemzet* fogalmával, de amelynek tagjai a többségtől jelentősen eltérő közös kulturális identitással bírnak (önálló nyelv). Vagy éppen nemzeteken átnyúló identitást mutatnak (például a több különböző anyanyelvvvel rendelkező [romák](#) vagy a [zsidók](#)).

Jelentésteremtés

A kisebbségeket megillető jogok az Alkotmányban is helyet kaptak.

60. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságára.

(2) Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más lelkiismereti meggyőződés szabad megválasztását vagy elfogadását, és azt a szabadságot, hogy vallását és meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon akár egyénileg, akár másokkal együttesen nyilvánosan vagy magánkörben kinyilváníthassa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolhassa vagy taníthassa.

68. § (1) A Magyar Köztársaságban élő nemzeti és etnikai kisebbségek részesei a nép hatalmának: államalkotó tényezők.

(2) A Magyar Köztársaság védelemben részesíti a nemzeti és etnikai kisebbségeket. Biztosítja kollektív részvételüket a közéletben, saját kultúrájuk ápolását, anyanyelvük használatát, az anyanyelvű oktatást, a saját nyelven való névhasználat jogát.

(3) A Magyar Köztársaság törvényei az ország területén élő nemzeti és etnikai kisebbségek képviselőit biztosítják.

(4) A nemzeti és etnikai kisebbségek helyi és országos önkormányzatokat hozhatnak létre.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

(5) A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

Feladat:

Értelmezzük a szöveget! A résztvevők mit gondolnak a kisebbségek jogainak helyzetéről, milyenek személyes tapasztalataik?

Fogalmak:

Előítélet:

Az **előítélet** a tényeken, vagy hibás, merev általánosításon alapuló előre kialakított vélemény.

Allport meghatározása szerint az előítélet valamely személlyel szemben érzett idegenkedő vagy ellenséges attitűd, melynek alapja pusztán annyiban van, hogy az illető személy egy adott csoporthoz tartozik, és ennek következtében feltételezik róla, hogy a csoportnak tulajdonított negatív tulajdonságokkal ő is rendelkezik.

Diszkrimináció:

A diszkrimináció kifejezés emberek és dolgok bizonyos (nemkívánatos) tulajdonságok alapján történő (hátrányos) megkülönböztetésére vonatkozik. A latin eredetű szó önmagában szétválasztást, megkülönböztetést jelent. Szociológiai értelemben olyan bánásmód, amely az embereket valamely meghatározott csoporthoz tartozásuk miatt különbözően kezeli, ami jellemzően egyes csoportok tagjait előnyösen, míg másokat hátrányosan érint.

A diszkrimináció különböző dimenziók mentén valósulhat meg: faji alapon – az embereket faji hovatartozásuk alapján különítik el; leggyakrabban ennek a feketék és a román esnek áldozatul; elterjedt elnevezése: rasszizmus

nemi alapon – a nemi hovatartozás alapján történő hátrányos megkülönböztetés elsősorban a nőket érinti; elterjedt elnevezése: szexizmus

nemi irányultság alapján – valakinek a szexuális irányultsága alapján történő hátrányos megkülönböztetése

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

etnikai alapon – általában többnemzetiségű országokban a nemzeti kisebbségeket érheti hátrányos megkülönböztetés (anyanyelv használatban való korlátozás, oktatáshoz, kultúrához való hozzáférés, stb.); magyar nyelvterületen a határon túli kisebbségek kerültek sokszor ilyen helyzetbe a történelem során; elterjedt elnevezése: sovinizmus

fogyatékoság alapján – látható testi vagy szellemi fogyatékoság alapján történő megkülönböztetés.

életkor alapján – elsősorban álláskeresőkor jelenik meg: az ötven felettieket illetve a gyerekszüléshez közel eső korban levő nőket érinti leginkább.

Reflektálás:

A magyar lakosság jelentős része előítéletes valamely kisebbséggel szemben. A csoporton belül is vannak előítéletekkel rendelkezők!

Fontos rávilágítani az előítéletes gondolkodás gyökereire, arra, hogy hogyan segíthetünk ezek enyhítésében, feloldásában.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Jogi és állampolgári ismeretek 11.

Ráhangelődés:

Heti egy zuhany a Venyige utcában

2010. február 8. Független Hírügynökség

Megalázó körülmények, túlterhelt személyzet, így jellemezte az ombudsman a Venyige utcai büntetés-végrehajtási intézetet. Akik ugyanis ott vannak előzetes letartóztatásban, átlagosan napi 22-23 órát töltenek bezárva a zárkájukban, feleakkora helyen, mint a jogszabály előír, ráadásul hetente egyszer fürödhetnek öt percig.

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa az elmúlt években már többször vizsgálta az előzetes letartóztatásban lévők körülményeit. Már korábban is megállapította, hogy az intézetek túlszűfoltak, majd a Gyorskocsi utcai büntetés-végrehajtási intézet bezárása után ismét vizsgálandóni kezdett.

Szabó Máté előzetes bejelentés nélkül tartott helyszíni vizsgálatot a Venyige utcai intézményben, hogy személyesen mérje fel a Gyorskocsi utcai intézet bezárása utáni helyzetet.

Sérül a méltósághoz való jog

Azt tapasztalta, hogy a jogszabályokban előírtaknál kétszer több embert tartanak fogva, ez pedig súlyosan sérti az előzetes letartóztatásban lévők emberi méltósághoz való jogát. A személyzet ráadásul - a létszámhiány miatt - túlterhelt.

A biztos szerint az Európai Börtönszabályokban megfogalmazott követelmények nem érvényesülnek. Az előzetes letartóztatásban lévők körülményei ráadásul rosszabbak, mint az elítélteké.

Az ombudsman ismét az igazságügyi és rendészeti miniszterhez fordult, hogy középtávon gondoskodjon a Venyige utcai intézet zsúfoltságának csökkentéséről és a létszámhiány megszüntetéséről. Emellett felkérte, hogy hasonlítsa össze az előzetes letartóztatásban lévők tartási költségeit és a házi őrizetet biztosító "karperecek" beszerzésének és működtetésének költségeit.

http://index.hu/belfold/2010/02/08/heti_egy_zuhany_a_venyige_UTCaban/

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Feladat megjelölés: A résztvevők milyennek látják a fogvatartottak helyzetét?

Fogalom:

Állampolgári jogok országgyűlési biztosa (ombudsman):

(ism.)

Az **ombudsman**, magyar nevén **országgyűlési biztos**, olyan saját hivatallal rendelkező, a [parlamentek](#) által megválasztott köztisztviselő, aki tevékenységében más [állami](#) szervektől független, és csak az őt megválasztó országgyűlésnek tartozik felelősséggel. Az ombudsman feladata elsősorban a [közigazgatásban](#), de az [igazságszolgáltatás](#) kivételével valamennyi állami szervnél, panasz alapján vizsgálat indítása, a jogsértőnek talált gyakorlatról a szerv értesítése és a panaszos jogainak képviselete. Az ombudsman nem hozhat kötelező intézkedéseket, nem alkalmazhat jogi szankciókat.

Jelentésteremtés

Állampolgári jogaink:

Állampolgárokkal kapcsolatos szabályok:

- születés
- honosítás vagy visszahonosítás
- családjogi aktusok, pl.: házasság; örökbefogadás; apasági és anyasági eljárás;

Állampolgári jogok és kötelezettségek:

Politikai szabadságjogok:

- egyesülési és gyülekezési jog 1982. évi. II. tv.
- szólás és sajtószabadság
- lelkiismereti és vallásszabadság

Személyes szabadságjogok:

- személy sérthetlensége
- levéltitok sérthetlensége
- magánlakás sérthetlensége
- személyes adatok védelme

Gazdasági, szociális, kulturális jogok:

- munkához való jog
- szociális biztonsághoz való jog (minimális biztonság napi egyszeri meleg étel)

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

- pihenéshez való jog
- egészséghez való jog
- művelődéshez való jog
- tanításhoz és tanuláshoz való jog
- az élethez való jog
- az emberi méltósághoz való jog
- ártatlanság védelme
- senkit nem lehet bűnösnek tekinteni mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozatban meg nem állapítja
- törvény előtti egyenlőség
- jogorvoslati jogosultság

A védelem joga:

Aki büntetőeljáráásban vesz részt, joga van védői meghatalmazásra.

Pl.: fiataloknak és fogyatékosoknak kötelező a védő alkalmazása, ha nem hatalmaz meg védőt, akkor a hatóság rendel ki.

Szabad mozgás joga:

Utazás, lakóhely megválasztásának szabadsága.

Az alkotmány polgári kötelezettségeket is meghatároz:

- honvédelmi kötelezettség
- közterhek viselésének a kötelezettsége: adó; illeték; vám

Jogkövetés:

Jogszabályok betartásának kötelezettsége.

Tankötelezettség:

A gyermekek tanításának kötelezettsége (16 év), ha a szülő nem tesz eleget kötelezettségének, megbüntetik. Nem jogosult iskoláztatási támogatásra, aki nem jár iskolába.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Feladat:

Értelmezzük a szöveget! A résztvevők mit gondolnak állampolgári kötelezettségeikről? Hogyan teljesítik azokat?

70/H. § (1) A haza védelme a Magyar Köztársaság minden állampolgárának kötelessége.

(2) Rendkívüli állapot idején vagy ha arról megelőző védelmi helyzetben az Országgyűlés a jelenlévő képviselők kétharmadának szavazatával határoz, a Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgár férfiakat - törvényben meghatározottak szerint - hadkötelezettség terheli. Akinek lelkiismereti meggyőződése a katonai szolgálat teljesítésével összeegyeztethetetlen, polgári szolgálatot teljesít.

(3) A Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgárok számára törvény polgári védelmi kötelezettséget és rendkívüli állapot idejére honvédelmi munkakötelezettséget írhat elő.

(4) A természetes személyek, a jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek gazdasági és anyagi szolgáltatás teljesítésére kötelezhetőek.

(5) A honvédelmi kötelezettségről szóló törvény elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

70/I. § Minden természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni.

70/J. § A Magyar Köztársaságban a szülők, gondviselők kötelesek kiskorú gyermekük taníttatásáról gondoskodni.

Reflektálás:

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Az Alkotmány rendelkezik állampolgári jogainkról és kötelezettségeinkről. Ismeretük fontos a felelős állampolgári lét kialakításához.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Jogi és állampolgári ismeretek 11.

A család

Ráhangelődés:

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Növekszik Budapest népessége

2010.02.24. [Index](#)

2008-ban mintegy tízezer fővel nőtt Budapest népessége. Az agglomerációból már többen költöznek vissza, mint ahányan kiköltöznek, növekszik a külföldről betelepülők száma is. A romák részaránya Budapesten az 1990-es 2%-ról 2009-re 4,6%-ra nőtt.

A KSH legfrissebb jelentése szerint Budapest természetes népességfogyása (az élveszületések és halálozások különbsége) tavaly 4900 fő volt: kevesebb, mint fele az ezredfordulón mért adatnak, áll a főpolgármesteri hivatal közleményében. A gyermekszületések száma Budapesten 0,9%-kal csökkent, ami jóval kedvezőbb az országosan mért 2,7%-nál.

A természetes népességfogyás negatívumait bőven ellensúlyozza, hogy évek óta egyre többen költöznek be a fővárosba az agglomerációból és külföldről is. Ennek köszönhetően 2008-ban mintegy tízezer fővel nőtt Budapest népessége: tavaly január 1-én 1 712 210 fő élt a fővárosban. Egy átlagos budapesti ma 2,5 évvel hosszabb életre számíthat, mint falusi társa.

Tavaly országosan összességében közel 2700-zal (2,7 százalékkal) kevesebb gyermek jött világra, mint 2008-ban, a halálozások száma pedig 0,2 százalékkal emelkedett. Budapesten ugyanebben az időszakban 17 100 gyermek született, 170 újszülöttel kevesebb, mint 2008-ban. Az időszak folyamán – az egy évvel korábbinál valamelyest több – 22 000 lakos hunyt el a fővárosban. Ezzel 4900 fő Budapest természete népességfogyása. Ez a szám a 90-es években és az ezredfordulón folyamatosan meghaladta a tízezret.

A folyamatokat Magyarország nemrég elkészült Demográfiai Portréja világítja meg. Budapest pozitív vándorlási egyenlege – több külföldi nagyvároséhoz hasonlóan – az 1990-es évek elején megszűnt, sok család kiköltözött az agglomerációba. A főváros vándorlási vesztesége az 1990-es években 110 ezer fő volt, ezzel párhuzamosan Pest megye vándorlási nyeresége 125 ezer fő volt. (Ebből adódik, hogy Budapest és vonzáskörzete együttes lakosság száma tartósan 2,4 millió körülire tehető: ennyi ember használja a főváros infrastruktúráját rendszeresen.)

Az elvándorlás üteme az ezredforduló után fokozatosan mérséklődött. 2007-ben Budapest vándorlási vesztesége megszűnt: közel hatezer fővel többen költöztek be a fővárosba, mint ahányan elhagyták. Ez a trend 2008-ban is tovább erősödött, ekkor Budapest már 7 ezer fős pozitív egyenleget könyvelhetett el. A folyamat eredményeként 2007. január 1-én 1 696 128, egy évvel később 1 702 297, míg tavaly év elején 1 712 210 fő élt a fővárosban

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

A folyamatot a nemzetközi vándorlás pozitív egyenlege is erősíti. A külföldről érkezők számára Budapest és környéke jelenti a fő célállomást: a 2008. január 1-jén Magyarországon tartózkodó külföldiek 43 százaléka élt a fővárosban, további 11 százaléka pedig a főváros körül telepedett le. A Budapesten élő külföldiek száma mintegy 81 ezer fő.

Országosan a népesség 1,7 százalékát tették ki a külföldiek, ez az arány a fővárosban 4,4 százalék. A Budapestre bevándorlók között az átlagosnál magasabb a fiatalok részaránya: közel kétharmaduk 40 év alatti. Ez a korosztály elsődlegesen munkavállalási célú migrációs motivációival és a főváros jobb munkalehetőségeivel van összefüggésben.

A Demográfiai Portré rámutat a roma népesség arányainak változásaira is. Budapesten az 1990-es 2%-ról 2009-re 4,6%-ra nőtt a romák részaránya, létszámuk megközelítheti a 80 ezer főt.

A népesedési jelentés fontos tanulsága, hogy Budapest népessége – a városon belüli egyenlőtlenségek ellenére – hosszú ideje jóval kedvezőbb életkilátásokkal rendelkezik, mint az ország más városaiban élők, különösképpen pedig a falvaiban élők. A születéskor várható élettartam Budapesten 74,1 év, ami több mint négy évvel haladja meg az 1990-es adatot, eközben vidéken három évvel nőtt a várható élettartam. A többi városhoz képest az 1990-es 0,2 évről 2005-re 1,1 évre nőtt a főváros előnye, a falvakhoz viszonyítva pedig 1,5 évről 2,5 évre.

http://index.hu/belfold/budapest/2010/02/24/novekszik_budapest_nepessege/

Feladat megjelölés: A résztvevők szerint mi a legfőbb akadálya a gyermekvállalási hajlandóságnak?

Fogalom:

Demográfia:

népességtan, az emberi [populációdinamikával](#) foglalkozó tudomány. Kiterjed a [népesség](#) méretére, szerkezetére és eloszlására, valamint a [születések](#), [halálozások](#), [vándorlás](#) és [öregedés](#) hatására történő változására. A demográfiai elemzés vonatkozhat a teljes [társadalomra](#), vagy annak egyes – [oktatási](#), [nemzetiségi](#), [vallási](#) vagy [etnikai](#) szempontok alapján lehatárolt – csoportjaira. A legtöbb országban a [közgazdaságtan](#) vagy a [szociológia](#) egy ágának tekintik. A formális demográfia vizsgáldását leszűkíti a

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

népesedési folyamatok mérésére, míg a tágabb értelemben vett [népesedéstudomány](#) a népességet befolyásoló gazdasági, társadalmi, kulturális és biológiai folyamatok összefüggéseit is vizsgálja.

Jelentésteremtés

Család, családjog

Házasság és vagyon

A házasságkötéssel a házastársak között a házassági életközösség idejére házastársi vagyonközösség keletkezik.

A házastársak osztatlan közös tulajdona mindaz, amit a házassági életközösség ideje alatt együttesen, illet)leg külön-külön szereztek, kivéve azt, ami valamelyik házastárs különvagyonához tartozik. Ilyen például a házasság fennállása alatt öröklés útján szerzett vagy ajándékba kapott lakás.

Apaság

Ha nincs olyan férfi, akit a törvény alapján a gyermek apjának kell tekinteni, az apaságot bírósági úton lehet megállapítani. Ez bármikor kérhet), de nem bárkinek. Az eljárást az apa, a gyermek, illetve a gyermek halála után annak leszármazója kezdeményezheti. A bíróság a gyermek apjának nyilvánítja azt a férfit, aki az anyával fogamzási időben nemileg érintkezett, és az összes körülmény mérlegelése után arra következtetésre jut, hogy a gyermek ebből az érintkezésből származik. És fordítva! Az apaság vélelme (törvény szerinti feltételezése) is megtámadható. Ennek a pernek akkor van helye, hogy ha az, akit a vélelem alapján apának kell tekinteni, a gyermek anyjával a fogamzás idején nemileg nem érintkezett, vagy a körülmények szerint egyébként lehetetlen, hogy a gyermek tőle származik. Itt

sem korlátlanul szabad a pálya. A gyermek az apaságot nagykorúsága elérése után egy évig támadhatja meg. A vélelmezett apa pedig a születésről, illetve a megtámadásra okot szolgáltató tényről való értesülésétől számított egy éven belül indíthat pert.

Gyermekjog:

A magyar jog – nagyon helyesen – gyermekközpontú. Az alkotmány szerint joga van a családjá, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

A gyermek jogainak érvényesítésében és védelmében – a család mellett – szerepet kap a rendőrség, az ügyészség, a bíróság, a települési önkormányzat jegyzője, a gyámhivatal, a gyermekjóléti szolgálat, a területi gyermekvédelmi szakszolgálat és az állampolgári jogok országgyűlési biztosa is.

A gyermekek védelméről egyébként nem is olyan régen, 1997-ben született törvény. Ma minden gyermeknek joga van az élethez, a szociális biztonsághoz, az oktatáshoz, ahhoz, hogy szabad véleménynyilvánításhoz való jogát ne korlátozzák, továbbá véleményét korára, egészségi állapotára és fejlettségi szintjére tekintettel figyelembe is vegyék. A gyermeket megilleti a pihenéshez és a szabadidő eltöltéséhez, a korának megfelelő játékhoz és szórakoztató tevékenységekhez való jog. A gyermeket szüleitől vagy más hozzátartozóitól csak saját érdekében, törvényben meghatározott esetekben és módon lehet elválasztani.

Kiskorúak védelme:

A kiskorúak védelmével külön is foglalkozik a büntetőjog. Két bűncselekményre érdemes kitérni. Akár több évi börtönbüntetést kaphat, aki más családi állását megváltoztatja, így különösen az, aki gyermeket kicserél vagy más családba csempész. Sajnos igen gyakori bűncselekmény a kiskorú veszélyeztetése, vagyis az, amikor a szülő súlyosan megszegi kötelességét és ezzel a kiskorú testi, értelmi vagy erkölcsi fejlődését veszélyezteti. Ezt teszi az a szülő, aki elmulasztja gyermekének iskoláztatását, vagy az a felnőtt, aki kiskorút bűncselekmény elkövetésére vesz rá. A gyermek a legkiszolgáltatottabb áldozat. Henry Kempe amerikai kutató fanyar megjegyzése szerint „aki különbséget tud tenni arculegyintés és ökölcsapás között, az már tudja, mi a gyermekek elleni erőszak”.

Szülői felügyelet :

A gyermek szülői felügyelet vagy gyámság alatt áll. A szülői felügyelet a kiskorú gondozásának, nevelésének, vagyona kezelésének, törvényes képviselésének jogát és – no persze – kötelességét jelenti. A szülők akkor is közösen gyakorolják a felügyeletet, ha már nem élnek együtt. A felügyelet körébe tartozó jogok többségét – így a gyermek gondozását és nevelését, vagyonának kezelését, törvényes képviselését – akkor is gyakorolnia kell valakinek, ha a szülői jog szünetel vagy megszűnt. Ilyenkor hivatalból vagy kérelemre gyámot rendelnek a gyermek részére.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Válás, a házasság felbontása:

A házasságot a bíróság kizárólag valamelyik házastárs kérelmére, vagy a házastársak közösen benyújtott kérelme, egyező akaratnyilvánítása alapján bonthatja fel. A bontóper a keresetlevél benyújtásával indul. Ha a békítés sikertelen, a bíróság a tárgyalást elhalasztja, és felhívja a felek figyelmét, hogy ha az eljárás folytatását kívánják, a tárgyalást követően három hónapon belül ezt írásban kell kérniük. A bíróság a tárgyalás folytatására új tárgyalási napot csak a kérelem benyújtását követően harminc nap elteltével tűzhet ki. A jog tehát ad némi gondolkodási időt a feleknek, hogy meg tudják menteni házasságukat.

Gyerekelhelyezés:

Ha a házasságot felbontják, és abból kiskorú gyermek származott, dönteni kell az elhelyezéséről. Erről mindenekelőtt a szülőknek kell megállapodniuk, és egyezségüket a bíróság hagyja jóvá. Megegyezésen alapuló válás esetén nem lehet rendezetlen a gyermek elhelyezése. Sokszor az életközösség úgy szakad meg, hogy a házasságot nem bontják fel, és a különköltöző szülők gyermekének elhelyezéséről dönteni kell. A szülőknek a kiskorú elhelyezésének és további nevelésének kérdéséről úgy kell rendezniük, hogy az a gyermek testi, értelmi és erkölcsi fejlődését a lehető legjobb biztosítsa. Hiába nagy az egyetértés a szülők között, ha az egyezség ellentétes a gyermek érdekeivel, a megállapodást a bíróság nem hagyja jóvá.

Ha a szülők nem tudnak dűlőre jutni, a bíróság dönt.

Elhelyezéskor mindig a gyermek érdekére tekintettel, jogait biztosítva kell eljárni. Annak a gyermeknek, aki befolyásmentesen tudja kialakítani véleményét, biztosítani kell, hogy álláspontját kifejthesse.

Házassági, illetve gyerekelhelyezési perben a kapcsolattartásról – csak szülői megegyezés hiányában – a bíróság dönt. A bíró általában az anyánál helyezi el a gyermeket. Válás után gyakoriak a láthatási viták. Megtörtént, hogy az anya minden nem apás héten elmagyarázta gyermekének, hogy jön érte az apja. Fel is öltöztette őt, majd kiállította az ablak elé, noha jól tudta, a férfi ezúttal nem jön el. A kislány a sok hiábavaló várakozás miatt „feledékeny” édesapja ellen fordult. A történethez tartozik, hogy az anya ármánykodására végül is fény derült.

Sereg András: Jogod van hozzá!

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

<http://www.jogodvanhozza.hu/konyv/4.2%20A%20csalad.pdf>

Feladat:

Kezdeményezzünk beszélgetést a családjog, házastársi viszony témájában! Ütköztessük a véleményeket a fenti szövegek ismeretében!

Reflektálás:

A család a társadalom alapegysége. A hátrányos helyzet sajnos sokszor együtt jár a családok sérülésével is. A modul segítséget nyújthat a jogi háttér megvilágításához.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Jogi és állampolgári ismeretek 13.

Öröklés

Ráhangelődés:

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Új öröklési rend: kevesebbet kapnak az özvegyek és a gyerekek

2009. szeptember 25. MTI

Több joga lesz a jövőben az élettársaknak, szakítás esetén jogosultak lesznek például tartásra, halál esetén többet örökölhettek. Az új polgári törvénykönyv a házassághoz kötődő örökösödési szabályokat is átírja: az özvegyek például haszonélvezet helyett örökrészt kapnak, illetve az elhunyt házastárs szüleinek is jár valami.

Jelentősen változnak az élettársi kapcsolatra és a törvényes öröklésre vonatkozó szabályok, ugyanakkor a házasság és a végrendeleti öröklés lényegében változatlan marad az új Polgári törvénykönyvben (Ptk.), jelentette be Sáriné Simkó Ágnes, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium polgári jogi kodifikációs főosztályának vezetője.

Az új Ptk. családjogot tartalmazó könyvében alapvetően nem változtak a házasság szabályai, az élettársakra vonatkozóan azonban a törvény a jelenlegi egyetlen - közös szerzésre vonatkozó - paragrafus helyett jóval részletesebb szabályokat állapít meg. Ezek például azt tartalmazzák, hogy az élettársi kapcsolat megszűnése után tartásra jogosult az, aki tartásra rászorulóvá vált. A tartás feltétele, hogy az élettársi kapcsolat legalább 10 évig tartson, illetve ha van közös gyermek, akkor legalább egy évig.

E feltételek megléte esetén lakáshasználati jog is megilleti az élettársat a volt élettársa tulajdonában lévő ingatlanban, amíg erre rászorul, kivételesen indokolt esetben még kizárólagos is lehet ez a jog, de természetesen a bíróság dönthet osztott lakáshasználat mellett is. Az élettársat 10 éves folyamatos életközösség után a korábban közösen lakott lakáson és felszerelésén holtig tartó használati jog illeti meg.

Bejegyzett élettársak csak azonos neműek lehetnek az Alkotmánybíróság döntése nyomán. Őket fő szabály szerint a házastársakra vonatkozó jogok illetik meg, kivéve a névhasználatot, azaz nem vehetik fel egymás nevét, nem fogadhatnak olyan gyermeket örökbe, akivel nincsenek vérségi kapcsolatban, illetve, egyikük vérszerinti gyermekét sem fogadhatja örökbe a másik. Jelentősen változik a házastársak és a gyermekek öröklési rendje a törvényes öröklés során, amikor nincs végrendelet. A jelenlegi szabályok szerint, ha például van két gyermek, ők örökölnék az elhunyt után, az özvegy pedig a teljes vagyon felett haszonélvezetet kap. Ez azonban sok esetben súlyos

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

konfliktusokhoz vezet, és teljesen életképtelen például részvények, vagy vállalkozások tulajdonrészének öröklése során. (A demográfiai változások, a későn született gyermekek és a fiatal özvegyek helyzete pedig oda vezet, hogy esetenként a leszármazott meg sem éri, hogy az özvegy hasznélvezete véget érjen.)

Ezen a lehetetlen helyzeten kíván változtatni az új szabályozás, ahol a túlélő házastárs úgynevezett gyermekrészt örököl, azaz, ha például két leszármazott marad, akkor övük a tulajdon egyharmad-egyharmada, és az özvegyé a harmadik harmad – gyakorlatilag a hasznélvezete helyett. Ez alól kivétel az özvegy által lakott lakás és berendezése, melyre holtig tartó hasznélvezet illeti meg az elhunyt házastársát. (Ez a hasznélvezet természetesen pénzzel megváltható.)

A törvényes öröklés rendjében a másik jelentős változás, hogy jelenleg ha nincs leszármazott, akkor a házastárs örököl mindent. Ez azonban igazságtalan az elhunyt szüleivel szemben, akik egyfelől támasz nélkül maradnak, másfelől pedig esetenként az ő vagyonuk volt az, amely gyermeküket gazdagította és annak halálával a hátramaradt házastárshoz kerül. Így az új szabályozás szerint a házastárs az örökség felét kapja, a felét pedig az elhunyt szülei, kivétel az özvegy által lakott lakás és berendezése, amelyen ebben az esetben is hasznélvezeti jog illeti meg az elhunyt házastársát.

http://index.hu/belfold/2009/09/25/uj_oroklesi_rend_kevesebbet_kapnak_az_ozvegyek_es_a_gyerekek/

Feladat megjelölés: A résztvevők vettek már részt örökösödési ügyben? Mik voltak a tapasztalataik?

Fogalom:

Ptk: Polgári Törvénykönyv

Hasznélvezeti jog:

Hasznélvezeti jogánál fogva a jogosult a más személy tulajdonában álló dolgot birtokában tarthatja, használhatja és hasznait szedheti. A hasznélvezet alapulhat törvényi előíráson, bírósági vagy hatósági

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

rendelkezésem és létrejöhet szerződés alapján is.

A haszonélvezeti jog fennállása alatt a tulajdonos a birtoklás, a használat és a hasznok szedésének jogát csak annyiban gyakorolhatja, amennyiben a haszonélvező e jogokkal nem él. A haszonélvezeti jog a dolog tulajdonosának személyében beállott változásra tekintet nélkül fennmarad.

Jelentésteremtés

Öröklés

Az örökhagyó halálával vagyona az örökösre száll át. Az örökléssel az elhunyt személy tulajdona nem válik uratlanná, hagyatéka öröklődik. A hagyatékhoz tartoznak az örökhagyó tulajdonában lévő vagyontárgyak, követelései, de adósságai is.

Végrendekezés

Az ember életében vagyonáról végrendelezhet. A végrendeletnek nem kell kiterjednie az örökhagyó egész vagyonára, tehát rendelkezhet úgy, hogy csak egyetlen vagyontárgyára nevez meg örököst. A végrendelet általában írásban készül. Azt az iratot lehet végrendeletnek tekinteni, amely magától az örökhagyótól származik, és halálesetre vonatkozó nyilatkozatot tartalmaz. A végrendeletben meg kell jelölni az örökös személyét is.

Háromféle írásbeli végrendeletet különböztetünk meg. Az elejétől végéig saját kezűleg írt és aláírt végrendelet akkor is érvényes, ha tanúk azt nem írták alá. Amennyiben a végrendeletet az örökhagyó nem saját kezűleg írta, illetőleg számítógépen fogalmazta meg, nyomtatta ki, de azt aláírta, az aláírásnál két tanú együttes jelenlétére van szükség. Ha a végrendelező az okiratot már korábban ellátta kézjeggyel, elegendő az aláírást két tanú előtt a magáénak elismernie.

A végrendelezés az ember egyik legszemélyesebb ügye, így a tanúknak még azt sem kell tudniuk, hogy miféle irat hitelesítésénél közreműködnek. Az írásbeli végrendelet harmadik formája az a saját kezűleg aláírt okirat, amelyet a végrendelező a közjegyzőnél személyesen helyez letétbe.

Viszonylag ritka a közjegyző vagy bíró előtt tett közvégrendelet, valamint a szóbeli végrendelet, amit két tanú előtt az tehet, aki életét fenyegető rendkívüli helyzetben van, és írásbeli végrendeletet

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

egyáltalán nem vagy csak jelentékeny nehézséggel tehetne.

Az is előfordul, hogy az örökös valamilyen oknál fogva kiesik az öröklésből. Ez történik például akkor, ha az örökös az örökhagyó előtt meghal, öröklésre érdemtelené válik, lemond az öröklésről, visszautasítja az örökséget, netán kitagadnak az öröklésből.

Öröklés rendje

Végintézkedés hiányában a törvényes öröklés rendje érvényesül, azaz a jogszabály határozza meg, kik, milyen sorrendben és mértékben lehetnek örökösök. Az első helyen az örökhagyó gyerekei állnak, a kiesett gyerek helyén az ő leszármazói, őket követi a házastárs, majd jönnek a szülők és a nagyszülők. Egyik rokon nem előzheti meg a másikat!

Amíg az egyik csoportban van valaki, a következőre nem kerülhet sor.

Egy példa: az örökhagyó végrendelet nélkül húszmillió forintos vagyont hagyott hátra. Halálakor négy gyerekéből hárman éltek és elhunyt gyerekének két leszármazója.

Így a gyerekek 1/4-1/4 részt, öt-ötmillió forintot, az unokák apjuk után 1/8-1/8 részt, fejenként két és félmillió forintot örökölnek. A túlélő házastárs a leszármazó örökösök mellett a vagyon (például a közös lakás) haszonélvezetét örökli.

A törvényes öröklés rendjét az úgynevezett ági öröklés színesíti. Ági vagyonról akkor van szó, ha az örökhagyó nem maga szerezte a vagyontárgyat, hanem azt valamelyik felmenőjétől örökölte, vagy azok ajándékozták neki. Ezt a vagyont, ha az elhunytnak nincsenek leszármazói, nem a túlélő házastárs, hanem azok a szülők örökölik, akiktől a vagyonszám az örökhagyó tulajdonába került.

A végintézkedés szabadságának is van egy jelentős jogi korlátja: a kötelesrész. Erre az örökhagyó leszármazója, házastársa és szülője akkor is jogosulttá válik, ha a végrendeletben nem szerepel örökös-ként. A kötelesrész mértéke a törvényes örökrész fele.

Sereg András: Jogod van hozzá!

<http://www.jogodvanhozza.hu/konyv/4.3%20Az%20orokles.pdf>

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Reflektálás:

Az öröklés, örökösödési kérdés hozzátartozik mindennapjainkhoz, de itt különösen igaz, hogy egy rossz, vagy elkésett döntés meghatározhatja életünket!

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Gazdasági és pénzügyi ismeretek 1.

Ráhangelődés:

A GDP nem elég jó mérőszám, utódjait keresik

2007. 11. 20. 00:00|Gazdaság

A makrogazdasági irányítás univerzális eszközévé vált GDP-mutató elégtelenségéről és kiegészítéséről kezdett kétnapos tanácskozást tegnap több száz szakértő az Európai Parlament brüsszeli központjában. A konferencia előzetes anyaga szerint a nemzetek jövedelemtermelő képességének legfőbb mutatója eddig betöltötte funkcióját, a természeti erőforrásokra kifejtett óriási nyomás miatt azonban szükség lenne a létrehozott fizikai javak mértékén túlmutató jóléti összetevők figyelembevételére. Az előtanulmány szerzői azonban csaknem kivétel nélkül kiegészítő vagy korrekciós indexek felvételéről beszélnek, a GDP-mutató általános feladásáról nincs szó.

A bruttó hazai termék (GDP) eddig főleg az egyszerűségénél fogva tudta betölteni a makrogazdaság – ennek részeként a növekedés és az adóbevételek – tervezésében játszott szerepét. Hiányosságának tartják ugyanakkor, hogy nem tartalmaz utalást a korlátozott természeti erőforrások igénybevételére, ezért a használatával a földi ökoszférára csak úgy lehet tekinteni, mint egy likvidálás alatt álló üzleti vállalkozásra. Emellett nem tudja megragadni a kiterjedt informális gazdaságot, az önkéntes és családi munkát, érzéketlen a technológiai fejlődés tényeire, a humántőke fejlesztését célzó ráfordításokra, és általában az élet minőségét meghatározó körülmények tükrözésére.

A cél – hangoztatja az Európai Parlament által megrendelt előzetes anyag – az lenne, hogy az általános haladást tükröző korrekciókat vegyenek fel a statisztikusok, amelyeket a jövőben ugyanúgy figyelembe lehetne venni a döntéshozatalban és a nyilvános vitában, mint a „jó öreg” GDP-mutatót

[http://vg.hu/gazdasag/vg_online/gazdasag - kulfold/071120_gdp_197048](http://vg.hu/gazdasag/vg_online/gazdasag_-_kulfold/071120_gdp_197048)

Feladat megjelölés: *Olvassuk el figyelmesen a szöveget, húzzuk alá azokat a szavakat, melyeket nem ismerünk!*

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Fogalmak:

Makrogazdaság:

Adott ország vállalkozásai, háztartásai, az állam és a külföldi szereplők közötti erőforrás áramlások összessége. A [makrogazdaság](#) legfőbb piacai (ahol a szereplők egymással kapcsolatba kerülnek) az árupiac, a tőkepiac, a munkapiac és a pénzpiac. A [makrogazdaság](#) helyzetéről az ezekre a piacokra vonatkozó információk révén következtethetünk (pl. irányadó kamatlábak, infláció, adókulcsok alakulása, változása).

Természetesen itt sem a szótári fogalom bemagoltatása a cél. Figyelembe kell vennünk, hogy a fogalom meghatározása maga is új fogalmak bevezetését követeli meg, ezért a lényegét kiemelve érdemes a fogalmat, a csoport felkészültségét figyelembe véve „újraalkotnunk”.

A javasolt meghatározás:

Makrogazdaság: a gazdasági élet azon szintje, ahol vállalatok, az állam(ok) működnek együtt a világban. Szintén javasolhatjuk a mikrogazdasággal való szembeállítást. (vállalati szintű gazdaság).

Másik megjelölt fogalom: „ökoszféra”. Javasolt meghatározás: élő és élettelen környezet.(kőzet, fák, élőlények stb.).

Jelentésteremtés

A jelentésteremtés átadandó ismeretanyagát a makrogazdasághoz kötődő alapfogalmak képezik.

Az **infláció** a [közgazdaságtanban](#) az [árszínvonal](#) tartós emelkedése. Jele általában a π (pi). Az árszínvonal csökkenése a [defláció](#). [Árstabilitás](#) alatt az árak változatlanóságát értjük egy időszakban, ekkor az árszínvonal-emelkedés 0% körüli. A [stagfláció](#) olyan viszonylagosan magas infláció, amely magas munkanélküliséggel jár együtt.

Az árszínvonal-változás mértékét tekintve beszélhetünk *lassú* (vagy *kúszó*), *vágtató*, ill. [hiperinflációról](#). Kúszó infláció esetén az árszínvonal évente csak néhány százalékkal nő. Vágtató infláció esetén az árak általános emelkedése már két számjegyű.

Az [árforradalom](#) óta tudjuk, hogy az infláció egyik leglényegesebb kiváltó oka a gazdaságban jelen

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

lévő [pénzmenntiség](#) nagymértékű növekedése. Ez azonban nem jelenti azt, hogy más, a [reálgazdasághoz](#) kapcsolódó tényezők nem idézhetnek elő árszínvonal-növekedést. Ilyen tényezők lehetnek például:

- a lakossági [megtakarítások](#) csökkenése, illetve a [hitelállomány](#) növekedése;
- a foglalkoztatottak lakosságon belüli arányának, termelékenységének, munkaidejének csökkenése;
- a fogyasztási cikkeknek az országból való kiáramlása;
- a [külkereskedelmi cserearányok](#) romlása.
- a bankok illegális pénzlétrehozása

Az elméleti ismeretanyagból elsajátítandó fogalom az infláció fogalma. A cél az, hogy a diákok az inflációt az „áremelkedés” fogalmával legyenek képesek összekapcsolni.

Fontos továbbá annak megértetése, hogy a mindennapi életbe, a köznyelvbe hogyan épül be a fogalom, milyen szöveggörnyezetben szerepel, és attól függően hogyan változik a jelentése.

Ennek elsajátítása céljából olyan szövegen alapuló feladatokat érdemes használni, melyben a köznyelvben fordul elő a kifejezés.

Pl.

„Három hónap után először emelkedett az éves szintű infláció novemberben. Az egy évvel korábbinál 5,2 százalékkal voltak magasabbak a fogyasztói árak, októberhez képest 0,3 százalékos volt a drágulás - derül ki a KSH jelentéséből.

A maginflációs mutató mindössze egy hajszálnyit emelkedett (4,9 százalékról 5 százalékra), ami arra utal, hogy a mostani megugrásért alapvetően a hektikusabb ármozgású, ideiglenes hatásoknak jobban kitett termékek felelnek. Alapvetően kettő ilyen látható első pillantásra is, az egyik az élelmiszer termékkör, a másik pedig az üzemanyag.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Az adatokból annyi biztosan látszik, hogy bizonyos termékeknél továbbra is igen visszafogott az árdinamika. Ilyen például a ruházkodás és a tartós fogyasztási cikkek köre, itt az árfolyamnak is van befolyásoló ereje. Ebből az tűnik ki, hogy sem az év eleji forintgyengülés késleltetett hatása, sem a kereslet oldali nyomás nincs jelen a magyar gazdaságban - megerősítve ezzel a korábbi hónapok eredményeit.”

Az „infláció” jelentéseként az áremelkedést határozzuk meg. A fogalom értelmezésénél térjünk ki arra, hogy az infláció a gazdaság egy jelensége, amivel nap, mint nap találkozunk.

A hírekben található információk értelmezéséhez mondjuk el, mi az infláció számításának módszertana. Az inflációt a fogyasztói árindex tükrözi. A fogyasztói árindexet a statisztikai hivatal állítja össze előre kiválasztott árucikkek árainak változását figyelve.

Az infláció változásának bemutatására, és a fogyasztó árindex értelmezésére érdemes az alábbi táblázatot használni.

3.6.1. A fogyasztóiár-index (1985–)

(Előző év = 100,0)

Év	Élelmiszerek	Szeszes italok, dohányárúk	Ruházkodási cikkek	Tartós fogyasztási cikkek	Háztartási energia, fűtés	Egyéb cikkek, üzemanyagok	Szolgáltatások	Összesen
1985	106,3	101,7	110,9	105,3	120,9	105,9	109,3	107,0
1986	102,0	105,2	109,4	106,1	103,5	104,9	108,9	105,3
1987	109,2	113,5	109,7	102,3	106,5	106,2	109,0	108,6
1988	115,8	114,3	120,0	108,5	112,8	116,3	117,5	115,5
1989	117,7	111,1	118,2	117,6	111,4	122,4	116,6	117,0
1990	135,2	130,7	123,3	120,8	127,6	128,9	125,6	128,9
1991	121,9	125,1	132,1	131,7	181,0	143,4	141,9	135,0
1992	119,4	119,6	123,0	114,3	143,2	127,2	126,0	123,0

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

1993	129,2	118,6	116,7	111,0	120,3	121,6	124,1	122,5
1994	123,4	116,4	116,1	111,8	111,7	119,0	120,3	118,8
1995	131,1	120,1	120,2	124,0	150,0	127,3	126,0	128,2
1996	117,3	126,6	125,6	119,2	132,5	125,7	126,4	123,6
1997	117,5	118,9	118,7	108,5	129,9	116,1	119,2	118,3
1998	114,4	115,3	114,1	108,1	117,9	110,7	116,2	114,3
1999	102,9	111,5	110,6	106,6	109,4	114,7	114,8	110,0
2000	109,2	111,0	105,8	101,7	109,1	115,0	109,7	109,8
2001	113,8	111,2	105,3	101,0	110,3	104,9	109,8	109,2
2002	105,4	109,7	104,0	98,4	105,5	104,1	106,4	105,3
2003	102,7	110,7	103,0	98,6	107,3	103,9	105,9	104,7
2004	106,5	111,3	103,4	99,4	114,1	103,9	107,6	106,8
2005	102,5	103,3	100,2	97,7	106,2	104,5	105,5	103,6
2006	107,7	104,3	99,3	96,0	106,4	102,7	104,1	103,9
2007	111,5	106,7	101,0	98,7	124,6	104,0	107,4	108,0
2008	110,2	105,6	100,0	99,3	112,7	104,6	105,0	106,1

© Központi Statisztikai Hivatal, 2007

A táblázat segítségével a diákok megállapíthatják, hogy milyen árváltozások következtek be az elmúlt években, külön érdemes felhívni figyelmüket olyan társadalmi események „nyomaira” mint pl. a taxis sztrájk.

Reflektálás:

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

A diákokat közvetlenül érintő jelenségről van szó, közel lehet hozni a mindennapok fogyasztási cikkeinek árváltozásán keresztül, az energiahordozók árváltozásán keresztül a jelenséget.

Személyes véleményük könnyen kialakítható.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Gazdasági és pénzügyi ismeretek 2.

Munkanélküliség

Ráhangelődés:

Vásárlási pánik Venezuelában

2010. január 11

Pánikszerű vásárlási hullám bontakozott ki a hétfőn Venezuelában, miután Hugo Chávez elnök váratlanul bejelentette, hogy leértékeli a dollárral szemben a bolivárt, a nemzeti fizetőeszközt.

Főként a külföldi gyártmányú elektronikai berendezéseket, televíziókészülékeket, hűtőszekrényeket és számítógépeket kapkodták el a dél-amerikai országban, ahol hétfőtől 2,15 bolivárról 4,30-ra emelkedik a dollár árfolyama. A caracasi vezetés egy kedvezőbb, 2,60 bolivár/dolláros hivatalos árfolyamot is bevezetett, ez azonban csak bizonyos alapvető élelmiszerekre, egészségügyi cikkekre és gazdaságfejlesztési szempontból fontos berendezésekre vonatkozik.

Az ellenzék szerint az intézkedés hatásai katasztrofálisak lesznek, sok termék ára a duplájára emelkedik és megugrik az amúgy is magas infláció, amely így már a 30 százalékot is elérheti.”

Feladat megjelölés: *Olvassuk el figyelmesen a szöveget, húzzuk alá azokat a szavakat, melyeket nem ismerünk!*

Fogalmak:

A bolivár Venezuela hivatalos fizetőeszköze, az ott használt pénz. Hugó Chávez az ország elnöke, a főváros pedig Caracas.

A szöveg segítségével kitérhetünk a már tanult fogalmakra (infláció, makrogazdaság,) de újakat is bevezethetünk, pl. export-import.

Jelentésteremtés

Az infláció melletti mutatója a gazdaság állapotának a munkanélküliség.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Elsőként fogalmaztassuk meg a diákokkal, hogy ők kit tartanak munkanélkülinek. Fordítsunk figyelmet arra, hogy kiemeljük a munkavállalási szándék meglétét (valaki önhibáján kívül válik munkanélkülivé) valamint a regisztrált és nem regisztrált munkanélküliek közti különbséget.

„Munkanélküli az a munkaerő felmérésben megkérdezett 15-74 éves személy, aki az adott héten nem dolgozott, és nincs olyan munkája, amelytől átmenetileg távol volt; aktívan keres munkát; rendelkezésre áll, azaz munkába tudna állni, illetve már talált munkát ahol 30 napon belül dolgozni kezd. (ILO definíció.)

(KSH)

Munkanélkülinek (állástalannak) hívunk minden olyan személyt, aki egy adott időpontban képes és akar is dolgozni, mégsem talál munkát. A [közgazdaságtan](#) megfogalmazása szerint a munkanélküliek és a foglalkoztatottak, vagyis a [munkaerő piacán](#) jelen lévők együttesen alkotják a *munkaerő-állományt*. A *munkanélküliségi ráta* nem más, mint a munkanélküliek számának és a munkaerő-állománynak a hányadosa, százalékos formában kifejezve.

Különbséget kell tennünk a *regisztrált* és a *nem regisztrált* munkanélküliek között. Előbbiek az illetékes állami hatóságnál – [Magyarországon](#) a lakóhelyükhöz tartozó [munkaügyi hivatalnál](#) – bejelentkezve, egyrészt az [állam](#) számára is figyelemmel kísérhetőek, másrészt jogosultak az úgynevezett munkanélküli-ellátás(ok) igénybevételére. Utóbbiak ezzel szemben nem regisztráltatják magukat sehol, így támogatást sem vehetnek igénybe és számuk sem határozható meg pontosan.

A munkanélküliség mind az állástalan személy, mind pedig az egész [gazdaság](#) és a [társadalom](#) szempontjából súlyos probléma, ami ellen küzdeni kell, piaci és állami eszközökkel egyaránt. [A Magyar Köztársaság Alkotmánya](#) 70/E. [paragrafusának](#) 1. bekezdése rögzíti, hogy: „A Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; [...] önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak.”

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Ezt követően kérdezzük rá, hogy szűkebb-tágabb ismeretségi körükben kik a munkanélküliek, miért lettek azok, s hogy ők maguk milyen kiutat látnak ezen esetekben a munkanélküliségből való kilábalásra.

Ezután rendszerezzük a munkanélküliség okait, fajtáit.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

A munkanélküliség gazdasági okai

A közgazdászok túlnyomó többsége egyetért abban, hogy piacgazdasági rendszerekben a munkanélküliség bizonyos mértéke természetesnek mondható. Számos ember dönt úgy önszántából, hogy állást változtat – ezek a személyek néhány hétre vagy hónapra munkanélkülivé válhatnak, de létbiztonságukat ez a rövid állapot nem veszélyezteti. Ugyanez az úgynevezett *súrlódásos* (frictional) *munkanélküliség* érintheti a szakképzésből éppen kikerült fiatalokat is. Másrészt, a gazdaságban megfigyelhető strukturális átalakulások (például a fejlett országokban a [mezőgazdaság](#) visszaszorulása, ugyanakkor egyes [szolgáltatások](#) – [informatika](#), [távközlés](#) stb. – gyors fejlődése) is eredményeznek kisebb-nagyobb munkanélküliséget, ami egészen addig fennmarad, amíg a leépülő területekről elbocsátottakat át nem képzik, és nem alkalmazzák máshol (*strukturális munkanélküliség*). A „természetes munkanélküliségi rátát” a közgazdászok többnyire 5 és 6% közé helyezik.

A természetestől eltérő munkanélküliségi ráta, a [mikroökonómia](#) logikájából kiindulva, akkor lép fel, ha a munkaerő [kereslete](#) nem egyezik meg a [kínálatával](#). Hosszú távon ennek a különbségnek a bérek igazodása, az átképzések stb. révén elméletileg ki kell egyenlítődnie; rövid távon azonban súlyos gazdasági és társadalmi problémákat eredményezhet.

Általában elmondható, hogy a munkanélküliség úgy egy-egy szektorban, mint az egész nemzetgazdaságban a gazdaság növekedésével fordított arányban változik: a [GDP](#) növekedése csökkenti, a recesszió (visszaesés) pedig növeli az állástalanok számát. [Arthur Okun](#) amerikai közgazdász ezt a tapasztalati ténytet [modellformába](#) öntötte. Véleménye szerint a GDP-nek a potenciális GDP-től (attól a GDP-től, ami akkor állna fenn, ha a gazdaságban nem lennének ingadozások) való 3%-os eltérése 1%-os, ellentétes irányú elmozdulást okoz a munkanélküliségi rátában.

Fajtái lehetnek:

- Frikciós vagy súrlódásos munkanélküliség

A munkanélkülivé válást az állás- vagy lakhelyváltoztatás okozza. Általában rövid ideig tart, s mindig jelen van. A KSH szerint átlagosan négy hétig tart. Csökkenthető az állásközvetítő rendszerek

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

segítségével, a lakóhelyváltást könnyebbé tevő rendszerekkel.

-Strukturális vagy szerkezeti munkanélküliség

A munkahelyek szerkezete és az állást keresők szerkezete, vagyis a szakmastruktúra eltér egymástól. (Például szükség van kétszáz asztalosra, de csak kétszáz bányász szabad.) Ez is normális velejárója egy gazdaságnak. Csökkenthető átképzésekkel, felnőttoktatással.

Konjunkturális munkanélküliség

Rövid távú ingadozások eredménye; recesszióba, stagnálásba, legrosszabb esetben válságba torkollik. A jelenlegi válság okozta munkanélküliség növekedésre jellemző.

Emellett megemlíthetők még:

- ifjúsági munkanélküliség;
- tartós munkanélküliség;
- női munkanélküliség;
- regionális munkanélküliség

A munkanélküliség kapcsán hívjuk fel a figyelmet a képzés, a többirányú képzés, továbbképzés szükségességére.

Reflektálás:

Fontos, hogy a szakmaválasztás kérdése kapcsán kitérjünk az előre tervezés fontosságára, és a pályakezdő fiatalokat fenyegető munkanélküliség elkerülésének lehetőségeire.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Gazdasági és pénzügyi ismeretek 3.

Költségvetés

Ráhangelődés:

"A kormány által tervezett 3,8 százalékos hiánycél csak papíron jöhet ki, úgy, hogy az állami vállalatoknál, a Magyar Nemzeti Banknál, illetve számos más területen felhalmozódó és csak később jelentkező hiányadatokat elhallgatják" - [fogalmazott](#) hétfőn Orbán Viktor, a Fidesz elnöke, aki szerint reálisan 7,5 százalékos hiánnyal kell számolni a 2010-es költségvetésben. Hasonló kritikát fogalmazott meg a Fidesz alelnöke, Varga Mihály egykori pénzügyminiszter is, ami arra utal, hogy a választási győzelemre esélyes párt már elkezdte felkészíteni a lakosságot és a piacokat a deficit várható megugrására.

A parlament előtt fekvő költségvetési törvényjavaslat szerint jövőre a költségvetés bevétel és kiadás között 870 milliárd forint [hiánnyal fog zárni](#). Az államháztartás egészére 1060 milliárd forint, 4 százalékos pénzforgalmi hiánnyal kalkulál a kormányzat, az uniós módszertannak megfelelő eredményezéssel pedig ennél 0,2 százalékponttal kisebb - így adódik a hiányt nagy részben finanszírozó Nemzetközi Valutaalap (IMF) által is elfogadott 3,8 százalékos GDP-arányos hiánycél.

A Fidesz elnökének 7,5 százalékos értéke a 26 300 milliárd forintos GDP-értéket elfogadva azt jelenti, hogy az állami kiadások közel 2000 milliárd forinttal lennének nagyobbak a bevételeknél, vagyis a mostani tervhez képest több mint 900 milliárd forinttal nőne a deficit.

Orbán Viktor szavai arra utalnak, hogy nem kiadásnövelés miatt számít a hiány megugrására, hanem azért, mert szerinte a költségvetési törvény nem kalkulál bizonyos, hiánynövelő tételekkel. A költségvetési törvény előírja, hogy milyen tételeket kell elszámolni a bevételek és a kiadások között, és eddig sem a 2010-es hiányt nagyjából a kormány által jelzett szintre váró Költségvetési Tanács (KT), sem pedig az Állami Számvevőszék (ÁSZ) nem mutatott rá olyan jelentősebb tételekre, amelyek ekkora eltérést indokolnának.

Feladat megjelölés: *Olvassuk el figyelmesen a szöveget, húzzuk alá azokat a szavakat, melyeket nem ismerünk!*

Fogalmak:

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

IMF: A Nemzetközi Valutaalap ([angolul](#) *International Monetary Fund*, IMF) egy nemzetközi [pénzügyi](#) szervezet. Székhelye [Washington](#). A tagok meghatározott kvóta (gazdasági súlyuk) szerint járulnak hozzá az alaphoz, és a szervezettől kölcsönöket vehetnek fel adósságaik törlesztéséhez. A [2008–2009-es gazdasági világválság](#) hatásainak enyhítésére a magyar kormány 20 milliárd eurós kölcsönt kapott aminek a nagy részét az IMF adta.

Az **Állami Számvevőszék** (röviden: **ÁSZ**) [Magyarország](#) legfőbb gazdasági ellenőrző szerve, feladata a [Magyar Államkincstár](#) felügyelete és elszámoltatása a nyilvánosság számára

A **Költségvetési Tanács** Magyarországon az állami költségvetés készítésének folyamatát felügyelő független testület. A Tanácsnak nincs vétőjoga költségvetési kérdésekben, de saját számításokat végez, javaslatokat tesz és feladata, hogy tekintélye súlyával örökjön az állami költségvetések magalapozottsága és átláthatósága felett. A háromtagú Tanácsot a [2008](#) végén az [Országgyűlés](#) által elfogadott LXXV. törvény alapján hozták létre

Érdeemes a szöveg kapcsán a költségvetés fogalmát körüljárni, ki mit ért alatta, milyen jelentéseket tud hozzá kapcsolni. Alkalmazható módszer a pókháló ábra- (Tábla közepére felírjuk a megvizsgálandó fogalmat, majd sugárirányban elhelyezzük-felírjuk a diákok által adott meghatározásokat.)

Jelentésteremtés

Elsőként fogalmaztassuk meg a diákokkal, hogy ők mit tartanak a költségvetés fogalmához köthető értelmezésnek. Fordítsunk figyelmet arra, hogy kiemeljük a bevételek és kiadások fogalmát, a megtervezés fontosságát.

A költségvetés egy adott gazdálkodó egység tervezett bevételeit és kiadásait egy bizonyos időszakra feltüntető kimutatás.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Ezt követően kérdezzük rá, hogy közülük ki vezeti rendszeresen a kiadásait, bevételeit, azokat hogyan teszi, igyekszik-e tartalékképzésre, takarékoskodásra. Ennek célszerűségére mindenképp hívjuk fel a figyelmet, ugyanakkor vegyük tekintetbe, hogy előfordulhat a résztvevők között a létminimum alatt élő személy is, aki mindennapi megélhetési gondokkal küzd, és érzékeny kérdés lehet a számára.

Ezután rendszerezzük a költségvetés fajtáit.

Kinek/Minek lehet költségvetése? Kormánynak (az állami költségvetés. Amiről a szövegben is szó van.) Készíthetnek vállalatok, cégek is költségvetést, amit vállalati költségvetésnek nevezünk. A háztartások, családok családi költségvetést készítenek, de még egyének is készíthetnek költségvetést.

A családi költségvetés számba veszi egy adott időszakban a család lehetséges bevételeit és kiadásait. Segítséget nyújt abban, hogy a tervezési időszakban –ez általában egy naptári év- reális terveket fogalmazzanak meg.

Játék: Amennyiben a költségvetés fogalmával, a bevétel-kiadás (hiány) fogalmával tisztában vannak a résztvevők, csinálják meg a magyar állam képzeletbeli költségvetését. Itt segédanyagként érdemes a fontosabb sarokszámokat meghatározni.

Pl.

*Mire mennyit költ jövőre az állam?**

	<i>2009 (milliárd forint)</i>	<i>2010 (milliárd forint)</i>	<i>Változás (százalék)</i>
ÁLLAMI MŰKÖDÉSI FUNKCIÓK	2145,4	2082,9	-3

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Védelem	240,8	224,5	-7
Rendvédelem és közbiztonság	484,2	493,9	+2
Általános közösségi szolgáltatások	1420,3	1364,4	-4
JÓLÉTI FUNKCIÓK	10 855,3	10 689,5	-2
Oktatás	1994,6	1865,5	-7
Egészségügy	2087,8	2344,7	+11
Társadalombizt. és szociális támogatások	5834,0	5678,2	-3
Lakásügyek	524,6	443,5	-18
Szórakoztatás, kultúra, vallás	414,2	357,6	-16
GAZDASÁGI FUNKCIÓK	2392,3	2050,7	-17
Tüzelő- és üzemanyag, energiaellátás	11,6	8,5	-36
Bányászat és ipar	45,7	36,0	-27
Mező- erdő- hal- és vadgazdálkodás	360,6	281,4	-28
Közlekedés és távközlés	977,2	854,4	-14
Egyéb gazdasági tevékenység	617,3	565,4	-9
Környezetvédelem	389,9	305,3	-28
ÁLLAMADÓSSÁG KEZELÉS	1208,8	1215,8	+1
FUNKCIÓBA NEM SOROLHATÓ TÉTELEK	697,7	715,3	+2
Összes kiadás	17 299,6	16 754,3	-3
Összes bevétel	16 514,9	15 693,9	-5
Egyenleg	-784,7	-1060,3	+26

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

*Az államháztartás funkcionális mérlege (pénzforgalmi szemléletben)

Forrás: PM

Reflektálás:

Fontos, hogy a költségvetés kérdése kapcsán kitérjünk az előre tervezés fontosságára, és a megtakarítás fontosságára. Külön kitérhetünk amennyiben van rá igény a hitel-hiány fogalmának kibontására is.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Gazdasági és pénzügyi ismeretek 4.

Családi költségvetés

Ráhangelődés:

Mindennapi pénzügyeink

A háztartási költségvetés kézbentartásának egyik legjobb módja, ha előre megtervezzük, majd nyomon követjük kiadásainkat.

Ötletek pénzügyei kézbentartására

- Készítsen listát a következő pár hónapban várható bevételeiről.
- Írjon listát valamennyi közeljövőben várható kiadásáról, így könnyen átláthatja, hogy mennyit költ egy hónap alatt.
- Összegezze tartozását a havi kiadásaival együtt, illetve tartsa számon minden egyes törlesztő részlet esedékességét.
- Vegye előre azokat a kiadásait, amelyek kifizetése nélkülözhetetlen (lakbér, élelem, stb.), esedékességük időpontjának sorrendjében.
- Készítsen listát nem rendszeres kiadásairól (tétélek, amelyeket évente csak egyszer fizet, pl. kötelező gépjármű-biztosítás). Minden hónapban tegyen félre egy kisebb összeget, hogy fedezni tudja ezeket a kiadásokat.
- Takarékoskodjon a kiadásokkal (pl. étterem), keressen olyan helyeket, ahol olcsóbban tud vásárolni (diszkont, stb.) A megtakarításokat tegye félre.
- Amennyiben vannak olyan tárgyak a tulajdonában, amelyeket amúgy sem használ, fontolja meg ezek eladását, különösen, ha fenntartásuk pénzbe kerül.
- Miután mindent kifizetett, a megmaradt pénzüsszeget tegye félre, akármilyen kis összegről is van szó.
- Győződjön meg róla, hogy megkapja azokat a juttatásokat, amelyekre jogosult.
- Kerülje a késedelmes törlesztést, hogy elkerülje a késedelmi díjakat!

http://www.provident.hu/pages/Mindennapi_penzugyeink

Feladat megjelölés: *Olvassuk el figyelmesen a szöveget, vizsgáljuk meg azokat a megállapításokat, amelyekkel nem értünk egyet!*

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

A szöveg a Provident pénzügyi szolgáltatásokkal (gyorskölcsön stb.) foglalkozó szervezet lakosság számára készült tájékoztatója. A szöveg megállapításai egy a középosztályhoz tartozó személy vélt/valós hitelfelvétellel kapcsolatos javaslatait ismerteti.

A megállapítások között található olyan, amelyik a mindennapi megélhetési problémákkal küzdők számára „humorosnak” tűnhet. Ilyen például az étterembe járás költségeinek csökkentése, vagy éppen az autó, mint költséges vagyontárgy eladásának felvetése.

Természetesen fontos az olcsó, diszkont áruházakban való vásárlásra való figyelemfelhívás, de számos ismerettel már maguk a résztvevők is rendelkeznek. Célszerű a csoport rendelkezésre álló ismereteinek egymással való megosztása egy irányított beszélgetés során.

Jelentésteremtés

Elsőként fogalmaztassuk meg a diákokkal, hogy ők mit tartanak a napi/havi kiadások szintjén elengedhetetlennek, milyen tételekkel kell/lehet számolniuk.

Ismétlő fogalom: költségvetés

A költségvetés egy adott gazdálkodó egység tervezett bevételeit és kiadásait egy bizonyos időszakra feltüntető kimutatás.

1. Lakni kell.

Ide tartoznak a lakás vagy ház fenntartásának és a rezsi költségei: villany, gáz, esetleg külön fűtés, vízszámla, lakásbiztosítás, társas házban lakóknak közös költség, családi házban szemétszállítás, víz- és csatornadíj, telefon, kábeltelevízió, internet, kisebb javítások.

A közüzemi számláknál figyeljünk arra, hogy a szolgáltatók többsége nem olvassa le havonta a fogyasztásmérőket. Így minden hónapban azonos összegű, úgynevezett részszámlát küldenek, az előző évi átlagos fogyasztás alapján. Évente egyszer érkezik az elszámoló számla. Ekkor kell kifizetnünk a különbséget, ha havonta kevesebbet fizettünk a tényleges fogyasztásunknál.

Életmódunk, szokásaink változása esetén – de például a fűtésszámla egy keményebb tél után – akár

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

tetemes összeg is lehet (ha túlfizetésben vagyunk, akkor később lefogyaszthatjuk).

2. Élelmiszer-kiadások.

A tartós élelmiszerek vásárlását is meg lehet előre tervezni, néhány hónap alatt kiderül, miből mennyire van szükség. (Diszkont áruházakban, nagy tételek megvétele, akciós ajánlatok figyelemmel kísérése.)

3. Ruházkodás.

Nem mindegyik család költ minden hónapban ruházkodásra, de az erre elkülönített pénzt félre lehet tenni egy-egy nagyobb kiadásra. Például az iskolakezdés jobban megterheli a költségvetést.

4. Közlekedés.

Ha van, az autó költségei (benzin, biztosítás, javítás), a család tömegközlekedéssel járó tagjainak bérlet.

5. Szórakozás, kultúra.

A család életvitele határozza meg például, hogy a könyvek, újságok, esetleg valamilyen hobbinak a költségei az állandó vagy az eseti kiadások közé kerülnek-e.

6. Gyógyszer.

A folyamatosan gyógyszert szedőknek az állandó kiadások közé kell sorolniuk ezeket a költségeket.

7. Szülők (vagy gyerekek) támogatása, egyéb hasonló kötelezettségek.

(Csak zárójelben jegyezzük meg, de fontos: a gyerekek saját bevételeiket – zsebpénzt, ösztöndíj, diákhitel – is összevethetik kiadásaikkal – szórakozás, vásárlás, nyelvtanulás, albérlet stb. –, hogy ha még nem is igazán „élesben”, de megtanulják pénzügyeik kezelését.)

Természetesen előfordulnak úgynevezett eseti kiadások is. Ezek olyan változó összegű költségeket jelentenek, amelyek az életvitel szempontjából nem feltétlenül szükségesek, de előreláthatóak, tehát betervezhetőek a kiadások közé. A nyaralás, az esetleges javítások, a családi ünnepek kiadásait is

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

figyelembe kell venni a költségvetés tervezésénél.

Feladat: ellenőrizzük az óra első felében összeírt tételeket, hasonlítsuk össze és javítsuk ki az egyes tételeket. Készíttessük el mindenkivel a családi költségvetését.

Reflektálás:

A kiadási oldal mellett természetesen a bevételi oldal összegzése is fontos a pontos pénzügyi tervezéshez. Ne feledjük azonban, hogy az emberek nem szívesen beszélnek a rendelkezésre álló anyagi forrásaikról. Ezért célszerű a bevételek összegzését házi feladatként kiadni.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Gazdasági és pénzügyi ismeretek 5.

Hitel

Ráhangelődés:

A 2008-2009-es válság egyik aspektusa nagyon leegyszerűsítve az volt, hogy megrendült a pénzügyi szektorba vetett bizalom, bajba kerültek a bankok, értékpapírcégek, biztosítók, s ezeket a kormányzatoknak, államoknak kellett kimenteni. Az történt, hogy ezek a cégek (és jellemzően a lakosság is) megpróbálták adósságaikat csökkenteni, miközben ezt az adósságot átvállalta az állami szektor, így segítve rajtuk. Azaz, az államok egyre jobban kezdtek eladósodni, hogy megmentseék a gazdaságot. A második Nagy Gazdasági Válság elhárításának azonban nagyon komoly ára volt a legtöbb országban: az államok rendkívüli, soha nem látott gyorsaságú eladósodása. Ez alól kivételt képez például Magyarország, amely korábbi bűnei miatt kényszerpályán mozgott, s így kénytelen volt más utat választani: itt az állam is egyre kevesebbet költött ellentétben a legtöbb országgal. Ennek természetes következménye egy nagyon komoly recesszió lett idehaza. Amiről most szó lesz, az ennél fogva jellemzően nem alkalmazható Magyarországra, hanem sokkal inkább a nagy gazdaságokra.

Európa, USA, Japán és még több komoly, fejlett gazdasági hatalom olyan mértékben kezd eladósodni, amire békeidőben talán még nem is nagyon volt példa. Mint írtam, ez természetes következménye annak, hogy megpróbálták elkerülni a nagyon mély, globális válságot. Az államok durva ütemű eladósodása az ára annak, hogy viszonylag sértetlenül megúszta a világ az elmúlt 2 évet, hogy elkerültük azt a gazdasági összeomlást, ami például az 1929-33-as periódust jellemezte.

A legsúlyosabb probléma tehát véleményem szerint jelenleg a világban a fejlett államok nagyon gyors eladósodása. Mi magyarok már tapasztalatból tudjuk, hogy a politikusok úgysem hajlandóak letérni a hitelből történő finanszírozásról, az eladósodásról, azaz a könnyebb útról mindaddig, amíg a piacok rá nem kényszerítik őket. A gazdasági válság megoldásának árát a gazdaságpolitikusok az államadósság növelése révén gyermekeinkre hárították – egyelőre ennyi történt. Jelenleg még mindig ideális a helyzet az amerikai, japán, német, angol állampapírok piacán: a kormányok 2-3-4%-os hozamszint mellett tudják finanszírozni a folyamatosan termelődő adósságot, és továbbgörgetni az egyre gyülemelő adóssághegyeket. Nagy kérdés, hogy ezt a játékot meddig lehet folytatni. Nem lehetetlen, hogy akár még hosszú évekig is, de az is lehetséges, hogy akár már 2010 során elégük lesz a piacoknak a folyamatosan rájuk zúduló újabb és újabb állampapírokból, s a hatalmas kínálatot nem tudják megemészteni. Ebben az esetben valóban mindannyian nagy bajba kerülhetünk, hiszen a végső segítséget mindig nyújtani tudó államok is veszélybe kerülhetnek.

Index 2010.01.04. - [Zsiday Viktor, Citadella Consulting Befektetési Tanácsadó Zrt, vezérigazgató](#)

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Feladat megjelölés: *Olvassuk el figyelmesen a szöveget, vizsgáljuk meg azokat a fogalmakat, szavakat, melyeket nem ismerünk!*

Fogalmak:

Nagy Gazdasági Válság: A nagy gazdasági világválság a tőkés világ 1929–33 közötti túlermelési válsága. 1929. október 24-én, a „fekete csütörtökön” kezdődött meg a részvénypiaci recesszió, sokan innen számítják a válság kitörését. Ekkor – mindmáig tisztázatlan okokból kifolyólag – a New York-i tőzsdén eladási láz tört ki, a részvények árfolyama hihetetlen mértékben zuhanni kezdett. Az igazi mélypont október 28-án jött, ekkorra 19%-os (hozzávetőlegesen ötven milliárd USA-dollárnyi veszteség) csökkenés mutatkozott. A 2008 októberében kitört pénzügyi válságot szokták ehhez hasonlítani.

Állampapír: Állami kibocsátású követelést megtestesítő értékpapír. A jegybank (MNB), mint az állam bankja a gazdaságpolitika megvalósítása érdekében a monetáris politika különböző eszközeit alkalmazhatja, ezek egyike az állampapír kibocsátás. Fajtái: sorsjegy, kötvény, kincstárjegy, járadéklevél, stb.

A téma feldolgozásakor tudatosítsuk a hitel fogalmát, térjünk ki arra, hogy az államok is gyakran vesznek fel hiteleket, hogy kiadásait finanszírozzák. Fontos annak tudatosítása, hogy a hitelfelvétel minden esetben azt jelenti, hogy jövőbeni pénz kerül elköltésre függetlenül attól, hogy ezt mint magánember esetleg cég vagy éppen mint állam teszi. Hasonlóan megvilágítandó, hogy az állam hitelfelvétele közvetetten ugyan de az állampolgárokat, éppen a jövő nemzedékét érinti, mivel ezeket a tartozásokat önekik kell majd (adó formájában) visszafizetni.

Jelentésteremtés

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Elsőként határoztassuk meg a diákokkal, hogy ők mit tartanak a hitel fogalmához kapcsolódó jelentéstartalomnak. (pl.pókháló ábra)

Ismétlő fogalom: hitel

Hitel:

A különböző hitelek nyújtása a betétgyűjtés mellett a kereskedelmi bankok legjellemzőbb tevékenysége. Amikor a bank hitelt nyújt, lényegében pénzt ad az ügyfélnek későbbi visszafizetésre, kamat fejében. A hitelek kamata általában magasabb, mint a betétek kamata, a különbség fedezi a bank költségeit és képezi a nyereségét (marge). A hiteleket vagy lejáratkor egy összegben vagy törlesztőrészletekben kell visszafizetni.

A törlesztőrészletek a lakossági hiteleknél az esedékes kamat és más felszámított díj, [kezelési költség](#) összegét is magukban foglalhatják. A [hitel](#) visszafizetésének biztosítékaként rendszerint valamilyen biztosítékot szoktak kérni a hitelfelvevőtől. Nemfizetés esetén a bank ebből elégíti ki az ügyféllel szembeni követelését.

A lakossági hitelek lehetnek személyi hitelek és áruvásárláshoz, illetve szolgáltatások vásárlásához kötődő hitelek.

A legfontosabb jelentéstartalmat érdemes külön kiemelni: a hitel kölcsönvett pénz, aminek ára a kamat, s amelynek visszafizetését a bankok szigorúan megkövetelik.

Hiteltípusok, tudnivalók a hitelekről

A gépjármű és a lakáshitelnél a visszafizetés biztosítéka a bank számára a gépjármű vagy a lakás, ezért a pénzt nem is költhetjük másra, mint ami a szerződésben fel van tüntetve. Lakás, gépjármű, vagy áruhitelek esetében legtöbbször nem is mi kapjuk a pénzt, hanem közvetlenül az eladó.

Lakáshitelnél jelzálogot is bejegyeznek, tehát a tulajdoni lapra rákerül a bank joga, és csak

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

korlátozottan rendelkezhetünk az ingatlannal, nem adhatjuk el a hitel visszafizetése előtt vagy a bank jóváhagyása nélkül.

A **gépjárműhitelek**nél is beírják a forgalmi engedélybe az értékesítési korlátozást.

Áruhitelnél általában nincs korlátozás – de ha elakadunk a törlesztések fizetésével, a bank lefoglalja a vásárolt tárgyat, vagy ha azt nem tudja vagy nem fedezi a hitelt, akár mást is.

A **szabad felhasználású hitelt** arra költjük, amire akarjuk. Hitelnyújtás előtt általában két dolgot vizsgál a bank: a jövedelmet és hogy milyen fedezetet tudunk a hitel mögé állítani.

Lakáshitelnél a fedezet maga az ingatlan, de a jövedelemre is kíváncsiak. **Szabad felhasználású hitelt** is kaphatunk, ha jelzálogfedezetként ingatlant ajánlunk fel. Ha magas és stabil a jövedelmünk, olyan hitelfajták is vannak – többnyire áruvásárlási, és szabad felhasználású személyi – , amelyek felvételekor nem kérnek fedezetet: elég a jövedelemigazolás.

Devizahitelek

Igen elterjedtek a devizaalapú hitelek, amit a bank forintban folyósít, de mögöttük deviza (jellemzően euró, vagy svájci frank) áll, így a törlesztőrészek mértékét is befolyásolja a forinthez képest bekövetkező árfolyamváltozások hatása. A hitel az alacsonyabb devizakamatok miatt korábban előnyös volt, a nemzetközi pénzügyi válság következményeként azonban forint árfolyama gyengült az euróhoz, svájci frankhoz képest, aminek következtében a részletek növekedtek, és sokakat fenyeget a veszély, hogy nem képesek törleszteni.

Feladat: kérdezzük meg, hogy van-e a csoportban akinek hitele van, ha igen milyen, és milyen célból vette fel. Ismereteink alapján mérlegeljük, hogy „jó” avagy „rossz” hitellel rendelkezik a résztvevő. (A téma érzékenysége miatt ügyeljünk az érzelmi reakciókra!)

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Reflektálás:

Fontos azt tudatosítani, hogy a hitel felvétele hosszú távú elkötelezettséget jelent, üzleti alapon, szigorú feltételek betartásával juthat pénzhez az igénylő, ezért alaposan mérlegelni kell a hitelfelvétel szükségességét.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Gazdasági és pénzügyi ismeretek 6.

Hitel

Ráhangelődés:

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Újraszabályozta a hitelezést a parlament

[Index](#) 2009. december 14., hétfő.

Hétfő este elfogadták a hitelezésről szóló törvényt, és módosítottak egyes pénzügyi tárgyú törvényeket is. Kamat- vagy thm-plafont végül nem határoztak meg, a szocialisták szerint a hitelfelvevőket jobban védi az a megkötés, hogy évente csak egy gyorskölcsönt lehet felvenni. Meghatározták a jelzáloghitelek előtörlesztésének maximális terheit, és átírták a bankkártyás fizetésre vonatkozó szabályokat is.

Hétfőn este több ponton módosította a pénzügyi szolgáltatások, elsősorban a hitelnyújtás szabályait az országgyűlés. A képviselők elfogadták az egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról és a pénzügyi törvényeknek az új Polgári Törvénykönyvvel összefüggő módosításáról szóló törvényeket, valamint a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló törvényt.

Nincs kamatplafon

A szavazás előtt az egyik vitatott kérdés az volt, legyen-e törvényben meghatározott, elsősorban a gyorskölcsönös cégek tevékenységét érintő kamat- vagy thm-plafon, vagy sem. Végül a parlamenti többség nem limitálta az egy kölcsönre jutó maximális teljesíteldíj-mutatót – ennek mértéke egyes, maximum egy éves lejáratú kölcsönök esetén a 300 százalékot is meghaladhatja.

A zárószavazás előtt Tóbiás József az MSZP-frakció álláspontját ismertette azt nyilatkozta, hogy szerintük jobban védi a hitelfelvevők érdekeit – és óvja meg őket attól, hogy adósságspirálba kerüljenek –, ha nem a thm felső határát állapítják meg, hanem azt szabályozzák, milyen gyakorisággal lehessen felvenni magas törlesztési terhű hitelt. A kamatplafon elvetését a fideszes Dancsó József szerint viszont az indokolta, hogy az egyik gyorskölcsönös cégnek dolgozik a Gyurcsány-kabinet két volt kormányzóvivője, Batiz András és Daróczi Dávid.

Ami tény: a most elfogadott szabályok értelmében januártól egy magánszemély évente egyszer vehet fel olyan hitelt, aminek a thm-e meghaladja a 65 százalékot – ez a törvény elfogadásakor hatályos jegybanki alapkamat tízszerese, korábban volt olyan javaslat, ami ezen a szinten állapította volna meg a thm-plafont –, és az ilyen kölcsön összege nem haladhatja meg a 250 ezer forintot. A kölcsön lejáratát egy alkalommal legfeljebb hat hónappal hosszabbítható meg.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Feladat megjelölés: *Olvaszuk el figyelmesen a szöveget, vizsgáljuk meg azokat a fogalmakat, szavakat, melyeket nem ismerünk!*

Fogalmak:

THM: A THM a kölcsönrel kapcsolatban fizetendő költségeket veszi figyelembe (kamatot, egyszeri és folyamatos díjakat, költségeket). Jelzáloghiteleknel a THM tartalmazza - a fentiekén túl - a fedezetül szolgáló ingatlan értékbecslésének díját, valamint az ingatlan felülvizsgálatok díját, amennyiben az Ügyféllel kötött szerződés vagy jogszabály az ingatlan helyszíni ellenőrzését előírja.

Gyorskölcsön: Alapvetően kétféle gyorskölcsönt kell megkülönböztetni, az egyik, melyhez nem kell semminek sem fedezetül szolgálnia, a másik pedig melyre értelemszerűen kell fedezet, mégpedig autó, mivel ha lakásról lenne szó, akkor azt már jelzáloghitelnek hívnák

Gyorskölcsönkor általában a minimális összeg meghatározása függ a maximális összegtől. Emellett pedig még az is szerepet játszik, hogy fedezet nélküli, vagy fedezetre bevonás kerül a hitelfelvelekor. A kisebb volumenű gyorsHITELEKNEl még a harmincezer forint is előszokott fordulni, de általában az ötven-, illetve a hetvenötezer forint szokott lenni a minimális határ, a maximális összeg pedig félmillió forintban merül ki. Ilyenkor az összeg akár egy nap alatt is a számlánkra érkezik, és az alapfeltételek is könnyen kielégíthetőek. Szükséges a nagykorúság betöltése, mely nem meglepő, és előfordulhat, hogy magasabb határt is megjelölnek, például huszonkét éves kor, emellett pedig fontos a magyar állampolgárság. Legalább hat hónapos, folyamatos munkaviszony egy állandó helyen, és a minimális jövedelem meghatározása hatvanezer forint, nettó jövedelem körül szokott alakulni.

A szövegben nem fordul elő, de bevezetendő fogalom a BAR-lista.

BAR lista: A Bankközi Informatika Szolgáltató (BISZ) Rt. által üzemeltetett banki adósnnyilvántartó rendszer. A társaságot 13 hitelintézet hozta létre. Adatállományát 130 intézmény (főleg bankok, takarékszövetkezetek) által nyújtott információkkal tölti fel. A feketelistára (nem fizető adósok) azok a

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

magánszemélyek kerülnek fel, akiknek a tartozása meghaladja a 90 napot és a mindenkori minimálbér havi összegét. A kiegyenlített tartozást örökre, az időközben kifizetettet 5 évig tartják nyilván.

Jelentésteremtés

Segédanyagok (hitel promóciós ajánlatok) segítségével vizsgáljuk meg, hogy milyen feltételekkel lehet a különféle hitelekhez hozzájutni, milyen kikötéseket állapítanak meg a bankok.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

SAMSUNG TELEVÍZIÓK

3 ÉV
GARANCIÁVAL

INGYEN HITEL
MINDEN TERMÉKRE!

THM: 0.00% Részletk, hitelbírálatotól a szerződésben.

19 999 Ft

Techno 1423 színes tv

59 999 Ft

0 Ft most hátréptörlesztés!

2 580 Ft

3 év Samsung garancia

Nagy- és síkképernyős
NICAM sztereó
Teletext

SAM_C025-162

Samsung nagy- és síkképernyős, sztereó, távirányítás, teletextes színes tv

- digitális zajcsökkentés • OSD magyar menü • időzített kikapcsolás • előre programozott kép- és hangmódok • gyerekzár • teletext • távirányítás

SAMSUNG SONY Panasonic PROJEKTOR ÉS PLAZMA AKCIÓ!

199 999 Ft

3 év Samsung garancia

100 Hz minimális rezgés

Projektoros tv
Virtual Dolby Digital hangzás
Teletext

INGYEN HITEL 10x 19 999 Ft

SAM_SPH270EX

Samsung 109 cm-es, távirányítású projektoros tv

- Real float system • auto perfect focus • 4 képmód • 4 db 12 alacsony hangfal
- digitális zajcsökkentés • teletext • távirányítás • PIP-es változtatás is

SAMSUNG 107 PLAZMA ENGEDMÉNYEL! 250 000 Ft

INGYEN HITELRE

100000 Ft-os hitelre 10x 19999 Ft-os törlesztéssel

107 cm-es

SAMSUNG PLAZMA

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Bármennyire szükségünk van a pénzre, és bármilyen nagy bajban vagyunk, kerüljük el azokat a társaságokat, magánszemélyeket, akik nagyon magas kamatra, nagyon rövid futamidőre kínálnak kölcsönt.

Nem lehet számszerűen meghatározni, mi számít uzsorakölcsönnek, hiszen az elfogadható kamat – vagy ami fontosabb, a THM – függ az inflációtól és a piaci kamatszinttől.

Ne elégedjünk meg azzal, ha valaki csak annyit mond, hogy ekkora összegért ennyi idő alatt ennyit meg ennyit kell visszafizetnünk. A feltételek nehéz pontjai a hitelszerződések apró betűs részében rejlenek. Ne szégyelljünk tanácsot kérni ismerőstől, baráttól vagy szakértőtől, aki járatos pénzügyekben.

Hasonlítsuk össze az ilyen ajánlatokat a bankokéval, és fontoljuk meg, hogyan fizetjük vissza a kölcsönt. Jegyezzük meg: pusztán szívjóságból senkitől sem számíthatunk pénzre.

Életveszélyes csapda, ha a már egyszer felvett kölcsönt újabb és újabb, többnyire egyre magasabb kamatú kölcsönből tudjuk visszafizetni. Gyorsan kiszolgáltatottá válhatunk. Ilyen helyzetre a mindennapi létünk feltételeit biztosító dolgok, egy élet alatt felhalmozott javaink is rámehetnek.

A legfontosabb tudatosítani, hogy mindig tájékozódni kell a hitelfelvétel körülményeiről, a hitel feltételeiről, és arról, hogy a törlesztés összhangban van-e az anyagi lehetőségekkel.

Fontos kitérni az uzsorakölcsön fogalmára, veszélyére is.

Kritikus helyzetben se engedjünk az illegálisan nyújtott uzsorakölcsön gyors és papírozás nélküli megoldásának, mert az irreálisan magas uzsorakamatokkal terhelt kölcsön felvételével súlyos, akár élethosszig tartó, sőt a gyermekeinket is sújtó adósságcsapdába kerülhetünk.

A kormány lépéseket tett az uzsorakölcsön megszüntetésére: ismét bevezették az uzsora-bűncselekmény fogalmát.

A törvény így kimondja, hogy aki a sértett helyzetét kihasználva üzletszerűen, olyan különösen aránytalan mértékű ellenszolgáltatást tartalmazó megállapodást köt, amelynek teljesítése a sértettet, illetve annak hozzátartozóját súlyos vagy további nélkülözésnek teszi ki, büntetést követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető. A büntetés öt évig terjedő szabadságvesztés is

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

lehet, ha az uzsora-bűncselekményt bünszövetségben követik el.

Bár elképzelhető, hogy a résztvevők nem fognak találkozni a devizahitelekkel, de kerülhetnek olyan élethelyzetbe, ahol szükségük lehet az erről szóló információkra.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

MI A DEVIZAHITEL?

- A **DEVIZAHITEL** olyan hitel, amelynek összegét nem forintban, hanem valamely más pénznemben határozzák meg: a magyarországi gyakorlat szerint jellemzően svájci frankban vagy euróban, de van devizahitel USA-dollárban is.
- A hitelfelvevő hiteltartozása és a törlesztőrészek tehát devizában vannak nyilvántartva, így ő devizában tartozik. A devizahitelek kamata alacsonyabb a forinthitelekénél, mivel az említett devizák irányadó kamatszintje (az adott ország nemzeti bankjának alapkamata) alacsonyabb a forint irányadó kamatánál (a Magyar Nemzeti Bank alapkamata).
- Mivel a hitelre általában forintban van szükség, a hitelfelvevő a banktól (vagy más pénzügyintézetől) devizahitel esetén is forintban kapja a hitelösszeget, melyet forintban is kell majd törlesztenie. Természetesen vannak olyan devizahitelek is, ahol a folyósítás és a törlesztés is devizában történik.
- Mivel tehát a bank a devizában nyilvántartott hitelt forintban folyósítja, azt át kell váltani forintra. Ehhez a bank devizavételi árfolyamot alkalmaz, mintha megvásárolná az ügyféltől azt a devizaösszeget, amelynek ellenértékét forintban kifizeti. A hitel törlesztésekor ugyanez fordítva játszódik le. Amikor a hitelfelvevő a törlesztőrészt fizeti forintban, a bank azt devizaeladási árfolyamon számítja át devizára, mintha eladta volna a hitelfelvevőnek a törlesztéshez szükséges devizaösszeget. Van bank, amelyik ezért az átváltásért külön díjat is felszámol (átváltási vagy konverziós díj).
- A vételi és eladási árfolyam különbözik, a vételi árfolyam alacsonyabb az eladásinál. A különbség mértéke változó, de a hitelfelvevő számára mindenképpen költséget jelent.
- Devizahitelt kínálnak ingatlanfedezettel lakáscélra és szabad felhasználásra, továbbá személyi kölcsönként. Ingatlanlízinget és gépjárműhitelt is lehet devizában igénybe venni. Az államilag támogatott lakáshitelekéről és a lakás-takarékpénztári kölcsönökről fontos tudni, hogy azokat devizahitelként nem folyósítják.

MILYEN KOCKÁZATAI VANNAK A DEVIZAHITELNEK?

1. A forinthiteleknel már megszokhattuk, hogy változik a hitelek törlesztőrésze, ha nő a kamat vagy a kezelési költség. A devizahitelek törlesztőrésze azonban más okból is nőhet:

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

ha Ön a devizahitelt forintban törleszti, akkor számolnia kell az árfolyamkockázattal. A törlesztőrészlet ugyanis devizában van meghatározva és azt számolják át forintra. Ezért, ha változik az adott deviza forintban kifejezett árfolyama, akkor változik a törlesztőrészlet is.

PÉLDA:

Egy 5 millió forintos, tízéves futamidejű
hitel havi törlesztőrészlete 369 svájci frank.
Ugyanez forintban különböző árfolyamok
mellett:

Svájci frank árfolyama / Törlesztőrészlet

165 Ft 60 885 Ft

175 Ft 64 575 Ft

185 Ft 68 265 Ft

- A devizahitelek népszerűségének oka az, hogy kamatuk alacsonyabb a forinthitelek kamatánál, hiszen így alacsonyabb a törlesztőrészlet is. A forint jelentős árfolyamgyengülésének kell bekövetkeznie ahhoz, hogy a devizahitel törlesztőrészlete elérje az ugyanolyan összegű forinthitel törlesztőrészletét.

Reflektálás:

Fontos azt tudatosítani, hogy a hitel felvétele hosszú távú elkötelezettséget jelent, üzleti alapon, szigorú feltételek betartásával juthat pénzhez az igénylő, ezért alaposan mérlegelni kell a hitelfelvétel szükségességét.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Gazdasági és pénzügyi ismeretek 7.

Megtakarítás: a nyugdíj

Ráhangelődés:

Sólyom vétőzta a magánnyugdíjpénztárak átalakítását

[Index](#), 2010. január 4., hétfő.

Sérti az alkotmányt a magánnyugdíjpénztári rendszer átalakításáról rendelkező, a parlamentben a kormány javaslatára decemberben elfogadott törvény – ezzel az indokkal nem írta alá Sólyom László köztársasági elnök a jogszabályt, és az Alkotmánybírósághoz fordult. A közoktatási törvény módosításával is hasonló a helyzet az államfő szerint.

Sólyom László megküldte az Alkotmánybíróságnak véleményezésre a magánnyugdíjról és intézményeiről szóló törvényt – áll a Köztársasági Elnöki Hivatal közleményében.

[A törvény](#) a magánnyugdíj új rendszerét kívánja létrehozni, megszüntetve a jelenleg működő magánnyugdíjpénztárakat. A pénztártagok egyéni számlán nyilvántartott követelése ugyan érintetlen maradna, de az új rendszerben a biztosítottak nem szólhatnak bele a nyugdíjbiztosító döntéshozatalába, és szűkül az igénybe vehető szolgáltatások közötti választás lehetősége is.

Az államfő indítványában leszögezi: a magánnyugdíjpénztár tagjainak jogai az alkotmány értelmében tulajdoni jognak tekintendők. A tulajdon alkotmányosan korlátozható, de csak akkor, ha a korlátozás arányban áll az azt szükségessé tevő közérdekkel. Sólyom László szerint a magánnyugdíjrendszer hosszú távon fenntartható, átlátható működése közérdek, azonban az érintetteknek az alkotmány alapján lehetőséget kell kapniuk a kötelező társadalombiztosításba való visszalépésre, ha úgy érzik, a változások aránytalanul hátrányosan érintik őket. Miután a törvény a visszalépés lehetőségét nem biztosítja, a köztársasági elnök szerint sérti a tulajdonhoz való, az alkotmány által védett jogot.

Feladat megjelölés: *Olvassuk el figyelmesen a szöveget, vizsgáljuk meg azokat a fogalmakat, szavakat, melyeket nem ismerünk!*

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Fogalmak:

Nyugdíj

A **nyugdíj** az a [járulék](#), melyet egy ország időskorú polgárai [alanyi](#), tehát nem rászorultsági (szociális) alapon kapnak. Összege függ a [szolgálati időtől](#), azaz a [munkával](#) töltött évek számától és a korábbi jövedelemtől.

magánnyugdíjpénztár:

A nyugdíjpénztár egy olyan, külön törvényben szabályozott önszerveződő intézmény, amely lehetőséget teremt tagjai számára, hogy aktív éveik alatt, aktív éveik jövedelméből, biztonságos és hatékony módon előtakarékoskodjanak nyugdíjas éveikre. A pénztári rendszer a nyugdíjellátás biztosításának egyre terjedő módja a világon.

A nyugdíjpénztári tagok éveken, évtizedeken át rendszeres befizetéseket teljesítenek a pénztár felé, majd a nyugdíjkorhatár elérését követően különböző nyugdíjszolgáltatásokban részesülnek a pénztártól. Az állami nyugdíjjal ellentétben a kifizetések fedezetéül a tag által befizetett összegek és azok kamatai szolgálnak, tehát a tagok saját maguk gondoskodnak nyugdíjaikról. A pénztár intézménye azt teszi lehetővé, hogy ezt a nyugdíj célú vagyontfelhalmozást a tag jog által védve, szervezeten és gazdaságosan vigye véghez.

Jelentésteremtés

Elsőként határoztassuk meg a diákokkal, hogy ők miért szoktak takarékoskodni (ha egyáltalán szoktak), miért tartják ezt szükségesnek, vagy szükségtelennek.

Ezt követően kezdjük beszélgetést a nyugdíjasok helyzetéről, saját tapasztalataik alapján.

Gyakorlati feladat: a környezetükben élő nyugdíjasok hogyan élnek, mekkora összeget kapnak havonta?

Mit tudnak ebből vásárolni?

Nyugdíjas:

A fejlett országokban stagnál illetve csökken a népesség. Általában véve a fiatal korcsoportok

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

mindössze csak 15-20%-át alkotják a teljes népességnek, de a meghosszabbodó születéskor várható átlagos élettartam következtében az idős korcsoport aránya immár a 20%-ot is elérheti. Ezért szoktuk *a fejlett országokat öregedő társadalmaknak is nevezni.*

Sajnos *hazánk szintén öregedő társadalom.* A népességszám az utóbbi években szinte alig változik, s a korcsoportok szerinti összetételre az jellemző, hogy a *10 milliót számláló lakosságunk 15%-a 14 évesnél fiatalabb, s immár 21%-a 65 évesnél idősebb.*

Nyugdíj:

De mit is jelent a nyugdíj fogalma? *A nyugdíj nem más, mint fiatalkorból időskorba történő jövedelem átcsoportosítás. Ennek keretét a mindenkori nyugdíjbiztosítási rendszer adja.* A nyugdíjbiztosítási rendszer két meghatározó eleme a *nyugdíjjárulék*, amit a keresőkorban fizetünk és a nyugdíjjáradék, hétköznapi szóhasználatnál a nyugdíj, ami időskori rendszeres jövedelmet jelent. A világ országaiban két jellegzetes *nyugdíjrendszer* létezik. Az egyik az ún. *tőketartalékoló (tőkefelhalmozó) rendszer*, ahol a munkavállalók megtakarításait összegyűjtik, felhalmozzák, befektetik, s majd később ezt a munkavállalók nyugdíjas korukban felélik. A másik az ún. *felosztó-kirovó rendszer*, amely az adott pillanatban együtt élő emberek közötti jövedelem-újraelosztást jelent, amennyiben a még aktívak támogatják a már nyugállományúakat.

A legfontosabb jelentéstartalom:

Életünk során - sajnos - egyszer csak mi magunk is belépünk az idős korúak csoportjába.

Mondhatjuk, hogy hol vagyunk még attól?

Igaz, messze van még, de időskori anyagi biztonságunkat már akkor kell megalapoznunk, amikor még a munkaerőpiacnak aktív résztvevői vagyunk, tudunk dolgozni, és pénzt keresni, aminek egy részét megtakarítási formában kell tartani.

A megtakarítás egyik lehetséges célja a nyugdíj.

Akkor már nem fogunk tudni takarékoskodni, mikor végleg kiszorulunk a munkaerőpiacról!

Egyéb aktuális nyugdíj megtakarítási formák (2010):

Az önkéntes nyugdíjpénztárat a kötelezővel egyidőben, jövedelemmel nem rendelkezők esetén

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

pedig, a kötelező helyett is lehet választani. Az önkéntes nyugdíjpénztárak lényege, hogy a nyugdíjba vonulásra biztosít takarékosági lehetőséget. Az önkéntes nyugdíjpénztáraknak bárki tagja lehet, aki elmúlt 16 éves. Más befektetéssel ellentétben az ide befektetett összeghez leghamarabb csak tíz év múlva juthatunk hozzá. Csak abban az esetben előbb, ha a pénztártag elhunyna, és ekkor az örökös felveheti az összegyűlt összeget. Tíz év elteltével már kivehetjük a pénzünket, bár nyugdíjkorhatár előtt nem ajánlott. Ha a nyugdíjkorhatárt valaki tíz éven belül éri el, természetesen akkor is adómentes lesz, feltétele viszont, hogy minimum 3 évig pénztártag legyen.

Nyugdíj-Előtakarékossági Számla (rövidebb nevén NYESZ) egy speciális értékpapírszámla, amely az öngondoskodás államilag támogatott lehetőségét nyitja meg. Ebben a konstrukcióban az előtakarékoskodó a nyugdíjba vonuláskor veheti fel a választott befektetés tőkéjét, annak hozamait, valamint az ehhez kapcsolódó állami előtakarékosági támogatások összegeit azok hozamaival is kiegészítve. Mégpedig mindezt kamatadó-mentesen.

Reflektálás:

Fontos azt tudatosítani, hogy –remélhetőleg- jó egészségben éljük meg nyugdíjas éveinket.

Terveztessük meg a résztvevőkkel, hogy milyen terveik, elképzeléseik vannak nyugdíjasként, és annak milyen költségvonzata van!

Mi a helyzet akkor, ha egészségünk megromlik és tartósan gondozásra szorulnánk?

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Gazdasági és pénzügyi ismeretek 8.

Megtakarítás 2.

Ráhangelődés:

A megtakarítás nem csak pénzkérdés

2009. december 8.

A GfK Retail Banking Monitor kutatása szerint a lakosság alig több mint negyede, 27,1 százaléka rendelkezik bármilyen megtakarítással. A teljes lakosságot tekintve a Nyugat-Dunántúlon rendelkeznek a legtöbben megtakarítással, míg legkevesebben Budapesten.

A bankügyfelek 31 százaléka rendelkezik megtakarítással. A megtakarítással rendelkezők aránya a Raiffeisen Banknál és a Takarékszövetkezet ügyfeleinél a legmagasabb. A lakossági megtakarítások fő céljai közül a legkiemelkedőbb a gyermek jövője és a váratlan kiadásokra történő felkészülés, de a nyugdíjas évekre történő takarékoskodás is fontos szerepet kap.

A banki megtakarítási termékek igénybevétele kapcsán Közép-Kelet Európa tekintetében Magyarország 13 ország közül a 7. helyen áll, és az igénybevétel mértéke, ha a 2005-től 2008-ig terjedő időszakot nézzük, csökkenő tendenciát mutat. A megtakarítások formáját tekintve legkedveltebb továbbra is a forintbetét, a készpénz és az életbiztosítás. Emellett jól megfigyelhető az a tendencia is, hogy az ingatlan, mint megtakarítási forma évről évre nagyobb szerepet kap.

A kutatás adatai is megerősítik, van mit változtatnia a magyar lakosság többségének öngondoskodási szokásain és megtakarításaik terén. Az alacsony megtakarítási hajlandóságot ugyanis nem lehet minden esetben a rossz anyagi helyzettel indokolni, hiszen a legmagasabb státuszúaknak is csupán 40,3 százaléka rendelkezik megtakarítással. Ez sok esetben inkább mentalitásbeli kérdés - mondta Soós Csaba, a Raiffeisen Bank vezérigazgató-helyettese. Hozzátette: Magyarországon egyedülálló formában ösztönzi megtakarításra a lakosságot a Raiffeisen Bank a Rendszeres Megtakarítási Programjával. A program célja a megtakarítások fontosságának hangsúlyozása oly módon, hogy a pénzügyi intézet új szolgáltatásával konkrét megoldási javaslatot is nyújt ügyfeleinek.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Forrás: http://www.privatbankar.hu/frisshir/hircentrum/a_megtakaritas_nemcsak_penzkerdes_81091

Kérdezzünk rá, hogy a résztvevők ismeretei szerint a résztvevők (vagy családtagjaik) közül ki szokott takarékoskodni, milyen célok érdekében?

Jelentésteremtés

Miután megvitattuk a magyar lakosság megtakarítási hajlandóságát, vitassuk meg a célokat! Ki mire tenne félre elképzelt illetve valós jövedelméből? Mások véleményét figyelembe véve mérlegeljük azok valószerűségét!

Hogyan csináljuk?

Pénzmegtakarításról beszélni sokkal egyszerűbb, mint véghezvinni. Íme néhány ötlet ami segíthet:

1. Határozzunk meg konkrét megtakarítási célokat

Ha van valami, amiért megtakarítunk máris sokkal egyszerűbb a dolgunk. Hogy mi a cél az eltérhet: lakás, utazás, szórakozás, autó, vagy csak azért, hogy "legyen". Ugye mennyivel egyszerűbb azért takarékoskodni, hogy 2-3 év múlva már a saját lakásunkban lakhassunk? Sajnos hazánkban még mindig nagyon kevés embernek van megtakarítása, sőt sokkal inkább adósságokon ülünk. Ha most félreteszünk életünk végéig minden hónapban 5 000 Ft-ot, az most szinte semmit sem jelent, de 20-30 év múlva nagyon nagy mennyiségű pénz gyűlhet össze - köszönhetően a kamatos kamatnak -, így idős korunkban nem kell az "állami nyugdíjból" nyomorognunk.

2. Írjuk le, hogy melyik életcélunkat mikor szeretnénk elérni

Fontos, hogy ezt tényleg írjuk le, mert bizony hajlamosak vagyunk akár Önmagunkat is átverni. Viszont ha van egy pénzügyi tervünk, legalább tudhatjuk, hogy jól állunk-e a a terv megvalósításával vagy bele kell-e egy kicsi húzni.

A leírt célok ilyenek legyenek (mindenkinek eltérnek az igényei, ezek csak példák): 2009.

szeptember: fürdőszoba-felújítás (280.000 Ft), 2012 október: használt autó vásárlása (1,25M Ft.), 2015: saját lakás vásárlás (3M Ft önrész) stb.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

3. Számoljuk ki mennyit kell megtakarítanunk

Mindenkinek nehezebb egyszerre egy nagyobb összeget félretenni, mint sok kicsit, ezért ne nagy összegeket, hanem kisebbeket, de rendszeresen tegyünk félre.

Kondicionáljuk magunkat arra, hogy fizetésünk legalább 8-10% -át minden körülmények között tegyük félre.

Havi nettó 100.000 forintból tehát ha napi 300-at félreteszünk, az havi kb. 9000ft, viszont éves szinten 100.000 Ft.

Egy pár esetben viszont már 200.000Ft és még erre jön a kamat!

Ha valami előre nem látható pénzt kapunk (ajándék, jutalom, bármi), azt ne dőzsöljük el, hanem tegyük félre, mintha nem is létezne, ne is gondoljuk rá.

4. Nyissunk külön megtakarítási számlát

Egy külön számlán sokkal könnyebb megtakarítani mint a folyamatosan használt számlánkon. Ehhez a pénzhez csak akkor nyúlunk hozzá ha elértük a kitűzött célunkat.

Vannak pénzintézetek, ahol technikai számlát akár ingyen is vezethetünk.

5. Első a megtakarítás

A fizetésünk megérkezése után első dolgunk legyen a megtakarítás átutalása a megtakarítási számlánkra. A hónap végén úgysem marad pénzünk arra, hogy eltegyük. Be lehet állítani automatikus utalást, így nem is tudjuk elfelejteni.

6. Vezessünk naplót kiadásainkról, bevételeinkről

Minden nap írjuk össze milyen kiadásaink és bevételeink voltak. Így sokkal könnyebb visszakeresni, hogy "mire ment el az a sok pénz". De ebből az is látszik mennyi megtakarított pénzünk van már bankszámlánkon. Könnyen lehet, hogy vagyontokat költünk el olyan dolgokra amit észre sem veszünk, mert alkalmanként csak pár száz forintról van szó.

7. Mindig tervezzük túl kiadásainkat és tervezzük alul bevételeinket

Tudjuk, hogy mindig minden többbe kerül, mint amit eredetileg számoltunk rá, és rendszerint a bevételek is mindig elmaradnak a várakozásoktól, viszont sok ilyen eltérés teljesen felboríthatja terveinket.

8. Ne tervezzük életünket deficitesre

Ha már tervezéskor negatívra jön ki a hónap vagy akár több is egymás után, akkor az egész életvitelünket át kell

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

gondolni, mert a hiányra felvett vagy kért hitelt vagy kölcsönt mindig vissza kell fizetni (sőt, többet is).

Mindig úgy tervezzük, hogy a bevételekből megvannak a kiadások.

9. Vágjuk meg költségeinket

A naplónkból gyorsan ki fog derülni, hogy mik azok a költségek amik vagy kimagaslóak vagy nem is gondoltuk, hogy ilyen sok összesen. El kell gondolkodnunk az alábbiakon:

- [jó helyen lakunk?](#)
- [nem tudunk még spórolni a rezsín is?](#)
- muszáj mindig autóval járni? Egyre drágább a benzin, nem beszélve a kocsni amortizációjáról. Lehet, hogy alkalmanként nem tűnik soknak amit elköltünk arra, hogy csak "elugrunk" valahova autóval, de összeadva ismét tetemes összegekről beszélünk.
- Nincs olcsóbb biztosítás a piacon? Érdemes itt is fölkeresni több céget, biztosítási alkuszt, biztos, hogy van olcsóbb megoldás a jelenleginél. Ha összeadjuk a lakás, kötelező, casco, élet, stb. biztosításokat és megnézzük mennyit lehetne megtakarítani 10%-al olcsóbb díjakkal, ismét nagyobb összegekről beszélünk.
- Kell ennyi telefon? Apunak, anyunak, minden gyereknek van, ráadásul nem is egy szolgáltatónál? Kérjünk ajánlatot olcsóbb számlacsomagokra és használjuk ki a családi kedvezményeket is. Ha van, a vezetékös telefon létjogosultságát is gondoljuk át!
- Biztos, hogy kell 100 TV csatorna? Meglepődnénk ha tudnánk milyen keveset nézzük azokat az adókat amikért 5-6.000 forintot is fizetünk havonta
- Mennyiért eszünk? Akármennyire is olcsónak tűnik egy-két étterem vagy egyszerűnek az étel házhozszállítás, még mindig az otthon megfőzött étel a legolcsóbb.

10. Ne vegyünk föl rossz feltételekkel hiteleket

Mindig gondoljuk végig, hogy mire és milyen feltételekkel veszünk föl hiteleket. Ha a reklámok és a társadalom "elvárások" ugyan arra is sarkallnak, hogy vegyünk nagyobb TV-t vagy nagyobb autót, legyünk erősek és ne engedjünk a csábításnak!

Mindenki sokkal okosabb a másik pénzével. Kizárt, hogy megéri egy 200 ezer forintos TV-t áruhitellel megvenni 300 ezer forintért. Ha pedig már fölveztük a hiteleinket, még mindig kérhetünk ajánlatot másik pénzintézetttől, szinte biztos, hogy tudnak jobb feltételeket ajánlani.

De egyáltalán, ha lehet, csak lakásra és egy autóra vegyünk fel hitelt. Árura (pl. TV), utazásra, fogyasztásra ("amit pénzben kapunk, szabadon elvásárolhatunk) NE vegyünk fel hitelt. Gondoljuk át: a hitel tulajdonképpen ugyanaz, mintha félretennénk a pénzt, türelmünkért pedig cserébe nem kell befizetnünk egy halom kamatot. Az áru így is

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

úgy is a miénk, az árát is kifizettük, csak az idő és a pluszban befizetett kamat a különbség a két eset között.

11. Tudjuk, hogy hol van a pénzünk

Ha több helyen is tartjuk a pénzünket, mindig tudjuk hol, melyik banknál, milyen feltételekkel (kamatt, költségek, stb) és mennyi pénzünk van. Ha lejár a banki betétünk, ne hosszabbítsuk meg automatikusan, hanem nézzünk szét a piacon jobb lehetőségekért.

Nézzük meg, hogy milyen költségek rakódnak rá a különböző tranzakciókra. Lehet, hogy könnyedén meg tudjuk felezni banki költségeinket és meg tudjuk duplázni betéteink kamatát.

+1: Ha kell, még tegyünk pluszban valamit, hogy több bevételünk legyen

Gondolkodjunk el a munkahely-váltáson, ha tehetjük, vállaljunk másodállást.

Inaktív családtagjainkat is ösztönözhetjük pénzkeresésre: egy 17 éves gimnazista lány heti egy alkalommal gyermekfelvigyázóként igenis hozzájárulhat a család költségvetéséhez, a kamaszfiúk is "túlélnek" ha a nyári szünetben almát szednek. És a munkáról, életről, pénzről egyaránt sokat tanulhatnak közben.

Forrás: http://eloszto.blog.hu/2009/03/09/a_penzmegtakaritas_modszertana

Feladat megjelölés: *Olvassuk el figyelmesen a pontokba szedett tanácsokat, és vitassuk meg azokat.*

Melyek azok, amelyeket a résztvevők magukénak éreznek, s melyek, amelyeket nem?

Mivel tudják kiegészíteni azokat?

Fogalmak:

deficit

Egy adott cég, vagy egy állam, önkormányzat, pénzalap bevételei és kiadásai közötti különbség, ahol a kiadások összegei együttesen meghaladják a bevételek mennyiségét. Egyszóval: hiány.

rezi:

Intézmény, üzem fenntartási költsége, háztartás kiadásainak összege.

Francia eredetű szó ('régie'), eredetileg irányítást jelent.

Reflektálás:

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

A takarékoskodás a hátrányos helyzetű családoknál kényes kérdés, hiszen néha még a legszükségesebbekre sem jut. A 'jótanácsok' közül arra kell koncentrálni, amelyek az ő számukra relevánsak, pl. rossz hitelek, uzsora elkerülése.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Gazdasági és pénzügyi ismeretek 9.

Megtakarítás, befektetés

Ráhangelődés:

Mit érdemes végiggondolni a befektetési döntéshez...

- *Mi a megtakarítás célja?*

Nincsenek univerzális, „mindenre jó” megtakarítások! Más konstrukciót érdemes választanunk, ha a cél például egy jövőbeli ingatlanvásárlás, és megint mást, ha jövőbeli jövedelmünket szeretnénk kiegészíteni.

- *Mennyi a befektethető pénzösszeg?*

A különböző nagyságrendekhez más típusú befektetések közül érdemes választani. 1000 forintért nemigen vehetünk részvényt, de nem érdemes befektetési jegyet sem vásárolni.

- *Mennyi időre tervezzük befektetni (befektetési időtáv)? Milyen könnyen tehetjük készpénzzé megtakarításunkat (likviditás)?*

Nem mindegy, mikor lesz szükségünk a pénzre, s főleg, ha szükség van rá, akkor milyen gyorsan tudunk hozzájutni. Ha megtakarításainkat rövid lejáratú betétbe helyezzük, azt könnyebben tudjuk mobilizálni. De ha hosszú lejáratú értékpapírt vásárolunk, akkor számolnunk kell azzal, hogy annak lejárat előtti és elfogadható áron történő eladása hosszabb időt is igénybe vehet.

- *Mekkora hozam érhető el?*

A megtakarításainkról mindeneke előtt azt várjuk el, hogy megfelelő hozamot termeljenek, hiszen ezért mondunk le a pénz azonnali elköltéséről.

Mindannyiunk elvárása, hogy befektetett pénzünk egy későbbi időpontban is legalább annyit érjen (azaz legalább annyit tudjunk vele vásárolni), mint ma.

Befektetett pénzünk akkor termel reálhozamot, ha a hozam legalább eléri, de lehetőség szerint meghaladja az infláció azonos időszakra vonatkozó mértékét. Még egy fontos dolognak kell utánanéznünk: terheli-e adófizetési kötelezettség az így keletkezett jövedelmet. Ha igen, akkor ez tovább csökkenti a ténylegesen elért hozam mértékét.

- *Mekkora kockázatot vagyunk hajlandók vállalni?*

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Minden befektetés hordoz magában bizonyos kockázatot, azaz bizonytalanságot. De ennek mértéke az egyes megtakarítási típusok tekintetében nagyon különböző lehet.

Nekünk kell eldöntenünk, hogy mekkora a kockázati „étvágyunk”, azaz inkább óvatos vagy merész befektetőként viselkedünk-e.

Érdemes-e mindent egy lapra feltenni?

Sok befektető vallja, hogy a megtakarítások egy részével érdemes nagyobb kockázatot vállalni, de azt is tudja, hogy nem szabad minden pénzt „egy lapra feltenni”. A befektetések vonatkozásában ez azt jelenti, hogy hasznos, ha befektethető pénzünket megosztjuk többféle lehetőség között. Ekkor nagyobb esély van arra, hogy lesz olyan, amelyikkel nagyon jól járunk, és ez kárpótolhat, ha egy másik befektetés esetleg veszteséges volt. Ez a megosztás végső soron a befektetéseink egészére vetített kockázat csökkentését eredményezi.

Ám még a kockázatmegosztó stratégia sem garantálja, hogy nem fogjuk pénzünket vagy annak egy részét elveszíteni, ha a magasabb kockázatú befektetéseket részesítjük előnyben.

Feladat megjelölés:

Mire költenénk el egy lottónyereményt? Természetesen itt nem a reprezentációs, vagy éppen a luxus kiadások számbavétele a cél, hanem annak tudatosítása, hogy a pénz 'tárolásának' megvannak a maga formái. Kezdeményezzünk beszélgetést!

Fogalmak:

Értékpapír

„Az értékpapír pénzügyi szempontból jövőbeli fizetésre vonatkozó ígéret. A Polgári Törvénykönyv az értékpapír fogalmát az alábbiak szerint határozza meg: a pénzkövetelésről szóló értékpapír kiállítója (kibocsátója) feltétlen és egyoldalú kötelezettséget vállal arra, hogy ő maga vagy az értékpapírban megnevezett más személy az értékpapír ellenében meghatározott pénzösszeget szolgáltat a jogosultnak. Értékpapírt azonban nem csak pénzkövetelésről, hanem dologra vonatkozó tulajdonjogról vagy más jogról, illetőleg tagsági viszonyból eredő jogosultságról is ki lehet állítani.”

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Egy mód, ahogy a befektető a pénzt „dolgoztathatja”. Sok fajtája van.

Részvény

A részvény azt igazolja, hogy tulajdonosuk valamely vállalkozás alaptőkéjéhez járult hozzá, és a befektetett pénze után jogosult a kiosztásra kerülő nyereség arányos részére, az osztalékra. Társtulajdonosi jogokat megtestesítő értékpapír.

A részvény birtokosa –a részvény értékének arányában- tulajdonosa lesz a vállalatnak.

Reálhozam

A [hozam infláció](#)tól megtisztított mértéke.

Infláció

Az *infláció* a közgazdaságtanban az árszínvonal tartós emelkedése.

Jelentésteremtés

Elsőként határoztassuk meg a diákokkal, hogy ők miért szoktak takarékoskodni (ha egyáltalán szoktak), miért tartják ezt szükségesnek, vagy szükségtelennek. Milyen időtartamra szoktak, vagy éppen terveznek félretenni?

Milyen időtartamban gondolkodjon az, aki szeretne félretenni pénzt?

Rövid távú megtakarításról például az egyszerű bankbetétek esetében beszélünk. Ezek előnye, hogy viszonylag könnyen hozzáférhető a pénzünk, de ez hozza a legkevesebb hozamot. Aki bármikor hozzá szeretne jutni a pénzéhez, az látra szóló bankbetétben helyezheti el, aki pedig hosszabb ideig tudja nélkülözni, az lekötött betétekben gondolkozzon.

Aki **4-5 éves időtartamban** gondolkodik, és a megtakarított pénzzel konkrét célja van (pl. lakásfelújítás) annak a középtávú megtakarításokat ajánljuk. A Fundamenta típusú megtakarítások a legalkalmasabbak erre a célra, hiszen az éves 30%-os állami támogatás mellett a futamidő végén kedvezményes hitelt is kaphatnak, amelyet különféle lakással összefüggő beruházásra fordíthatnak.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Hosszú távú megtakarításnak nevezzük például a nyugdíj célú megtakarításokat, vagy a befektetéssel kombinált életbiztosításokat. Ebben az esetben általában tíz vagy ennél több évre kell előre gondolkodni. Ebbe a kategóriába tartoznak azok a biztosítások is, amelyek gyermekeink taníttatásához nyújtanak majd anyagi segítséget.

Mi a különbség a megtakarítás és a befektetés között?

Míg a megtakarítások rendszeres, általában kisebb összegű pénzbefizetéseket feltételeznek, a befektetni általában egy nagyobb összeget szoktunk. A megtakarítások célja általában valamilyen előre elhatározott dolog megvásárlása, míg a befektetésre szánt pénz célja maga a megtérülés.

Mindenki szeretné, hogy pénze a lehető legmagasabb hozamot érje el, de fontos néhány alapszabály tudatosítása: ha biztonságban szeretnénk tudnia a pénzünket, akkor keveset fog termelni (bankbetét), ha kockáztatunk a magasabb hozam érdekében (részvény) elveszíthetjük a befektetéseink egy részét, vagy akár az egészet.

Ezért ha bizonytalanok vagyunk pénzügyi hozzáértésünkben kérjük szakember tanácsát, de ne feledjük a végső döntést meghozni, és a felelősséget viselni nekünk kell!

Reflektálás:

Elsősorban a befektetésekkel, megtakarításokkal kapcsolatos alapfogalmak elsajátítása a cél, az érdeklődés felkeltése a résztvevők saját pénzügyei iránt.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Gazdasági és pénzügyi ismeretek 10.

Vállalkozási ismeretek 1.

Ráhangelődés:

2010. január 19. Index.

Óriási autóiipari beruházás tart Magyarországra

Több mint kilencmilliárd forint értékben hoz befektetést Magyarországra egy német járműipari cég, amivel kétszáz munkahely jöhet létre, k+f területen - értesült a Napi Gazdaság. A projekthez egyedi kormánydöntéssel megítélt, vissza nem térítendő támogatás is jár.

Szandrocha Kamilla, az ITD Hungary Zrt. osztályvezetője az ügynökség és a Noerr és Társai ügyvédi iroda hétfői rendezvényén tartott előadásában elmondta: jelenleg két jelentős, egyedi kormánydöntéssel (ekd) támogatandó autóiipari k+f kapacitásbővítési projekt van folyamatban. Ezek összesen 12 milliárd forintra rúgnak és 260 új munkahelyet teremthetnek. Ebből az egyik - fogalmazott a szakember - a Knorr-Bremse Fékrendszerek Kft. projektje, a másik azonban egyelőre nem nyilvános. A lap úgy tudja, a beruházó egy német cég, ám a kiléte egyelőre titok, hiszen egyrészt még nincs meg a szerződés a társasággal, másrészt az itteni fejlesztés az anyaországbeli leépítéssel jár, márpedig ez igencsak érzékeny téma a német belpolitikában.

Feladat megjelölés: *Olvassuk el figyelmesen a szöveget, húzzuk alá azokat a szavakat, melyeket nem ismerünk! Miért jelent egy magyarországi fejlesztés Németországban leépítést?*

Fogalmak:

K+f: kutatás-fejlesztés szókapcsolat rövidítése

Ekd: egyedi kormánydöntés

Jelentésteremtés

A résztvevők saját életükben minden bizonnyal kerültek már kapcsolatba vállalkozásokkal, vállalkozókkal. A modul célja, hogy megismertesse a résztvevőket a vállalkozások világával, jogi szabályozásokkal, s esetleg kedvet teremtsen egy vállalkozás megalapításához.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

- **Vállalkozás fogalma:** a vállalkozás a gazdaság mikroegysége, amely anyagi javakat állít elő. Önállóan dönt, piacra termelés viseli a piaci szereplés kockázatát. Rövid távon a piacon való maradás a cél, hosszú távon a profit elérése.
-
- **Jellemzői:** önállóan termel termelőeszközeivel, saját maga dönti el, hogy milyen terméket állít elő a munkamegosztás során; viseli a döntései kockázatát; az árakon keresztül jut kifejezésre, hogy döntései milyen reálisak; hosszabb távon a nyereség maximalizálása a célja; a piacon a versenytársakkal együtt működve tevékenykedik.
-
- A vállalkozás indító okai lehetnek:
- Jó ötlet //üzleti terv
- megélhetés lehetőségének biztosítása
- néhány jól képzett szakember összeáll, hogy szaktudásából megéljen
- olyan terméket, vagy szolgáltatást találunk, amelyet eladhatónak képzelünk, pénzt fektetünk be, és
- feltételezzük, hogy ráfordításunk idővel megtérül.
- bedolgozási munkát vállalunk kényszerhelyzetből.

A résztvevők számára fontos annak tudatosítása, hogy egy vállalkozás indítására ők maguk is képesek, alkalmasak lehetnek.

Feladat: A résztvevők alkossák meg saját képzeletbeli vállalkozásukat. Mivel kívánnak foglalkozni, mi legyen a vállalkozás neve, fő tevékenysége, helyszíne.

Reflektálás:

A modul fő üzenete a vállalkozás lehetőségeinek bemutatása, érzékeltetése. A jó vállalkozás alapját egy jó ötlet, jól felépített üzleti terv képezi, ezek megalkotása, egy vállalkozás elindítása nem függ vagyoni vagy társadalmi helyzettől.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Egy vállalkozásban a legvonzóbb –és a legvisszariasztóbb is egyben- az önállóság és szabad döntéshozatal. A vállalkozó saját maga viseli döntésének közvetlen és közvetett következményeit és érzi anyagi vonzatait.

Nem mindenki alkalmas arra, hogy vállalkozzon, az államigazgatásban való elhelyezkedés biztonsága sokak számára vonzó lehet, de a magunk sorsán való gyors változtatás lehetősége elsősorban a saját vállalkozás megvalósításában, üzleti sikerében rejlik.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Gazdasági és pénzügyi ismeretek 11.

Vállalkozási ismeretek 2.

Ráhangelődés:

Akár húszmillió forint támogatást is nyerhetnek a kkv-k

2010. március 3. MTI

Ismét megnyílt a mikro-, kis- és középvállalkozások technológiai fejlesztési pályázat a Gazdaságfejlesztési Operatív Programban (GOP) - közölte a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ) honlapján. A pályázatokat március 29-től december 31-ig lehet beadni.

A támogatás technológiai fejlesztést eredményező beruházásokra igényelhető, köztük új vagy 3 évnél nem régebbi használt eszköz beszerzésére, információs technológia-fejlesztésre, domain név regisztrációra és a hozzá kapcsolódó honlapkészítésre, minőség-, környezet és egyéb irányítási, vezetési, hitelesítési rendszerek, szabványok bevezetésére és tanúsításra.

A pályázat meghirdetésekor 2010-re a támogatásra rendelkezésre álló tervezett keret 10 milliárd forint. Az igényelhető támogatás összege minimum 1 millió, maximum 20 millió forint. Az elnyerhető támogatás maximum az összes elszámolható költség 30-50 százaléka a projekt megvalósítási helyszíne szerinti fejlettségi szintje függvényében. A kiírók számítása szerint a mostani pályázat keretében 1000-1300 projekt finanszírozására van lehetőség.

A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ) február elején közölte, hogy a meghirdetett 15 milliárd forint keret kimerülése miatt felfüggesztette a kisvállalkozások technológiai fejlesztési pályázatát. A fejlesztési ügynökség akkori tájékoztatása szerint a tavaly novemberben újra megnyílt pályázat 15 milliárd forint keretére 1250 pályázatot adtak be. Az igényelt támogatással megvalósítani tervezett projektek összköltsége 34,1 milliárd forint.

Feladat megjelölés: *Olvaszuk el figyelmesen a szöveget, húzzuk alá azokat a szavakat, melyeket nem ismerünk!*

Fogalmak:

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

NFÜ: Nemzeti Fejlesztési Ügynökség, Európai Uniós és kormányzati forrásokból finanszíroz pályázatokat.

Domain név: A domain név (vagy magyarul tartománynév) egy szolgáltatást vagy számítógépet azonosít az interneten. Példa domain név: www.marketingszoftverek.hu

A domain név valójában egy címke, amelyet a nehezebben megjegyezhető IP cím alternatívájaként használunk.

Az előző modul feladatát ellenőrizzük! A vállalkozások bemutatása kapcsán értékeljük a találatkonyságot, a nevek ötletességét!

Jelentésteremtés

A vállalkozások fajtái:

Vállalkozások fajtái:

Méret szerint: kisvállalkozások (50 fő alatt); közép (200-250); nagy (250 fő felett).

Elvégzett tevékenység jellege szerint: termelő tevékenységet végző; szolgáltató.

Tulajdonforma szerint: magántulajdonban lévő; állami tulajdon; vegyes vállalkozás.

Jogi megkülönböztetés szerint: jogi személyiséggel rendelkező társas vállalkozás; jogi személyiséggel nem rendelkező

Társult személyek szerint: egyéni; társas.

Egyéni vállalkozás: belföldi személy által saját nevében, saját kockázatára létrehozott gazdasági tevékenység.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Létrehozásának feltételei:- jogi: cselekvőképesség; 18. életévét betöltött személy, büntetlen előéletű; állandó lakhely. - gazdasági: rendelkezzen vállalkozói igazolvánnyal melynek kiadási feltételei szakképzettség, erkölcsi bizonyítvány, hatósági engedélyek, adószám, bankszámlaszám, társadalombiztosítás.

Mit érdemes tudni az egyéni vállalkozásról:

Egyéni vállalkozás jellemzői: a vállalkozó személyileg és tulajdonilag ugyanaz a személy; felelőssége korlátlan; személyes közreműködése szükséges a tevékenység folytatásához; vállalkozásában alkalmazottakat foglalkoztathat; tevékenységét cégtáblán jelzi.

Társas vállalkozások csoportjai:

- jogi személyiséggel nem rendelkező társas vállalkozások: közkereseti társaság (KKT), betéti társaság (BT),

- jogi személyiséggel rendelkező: KFT, RT.

Közkereseti társaság: személyegyesítő társasági forma ahol a tagok arra vállalnak kötelezettséget, hogy közös tevékenységet folytatnak haszonszerzés céljából.

Jellemzői: minimum 2 személy kell az alapításához; nincs kötelező tőkenagyság előírva; a tagokat a személyes közreműködésért díj illeti meg; a tagok felelőssége korlátlan és egyetemes; legfőbb szerve a tagok gyűlése; alapító okirata a társasági szerződés.

Betéti társaság: személyegyesülésen alapuló társas vállalkozás, akik arra vállalnak kötelezettséget, hogy közös tevékenységet folytatnak.

Jellemzői: az alapításhoz szükséges tőkenagyság nincs meghatározva; a tagok lehetnek kültagok, beltagok. alapítási okirata a társasági szerződés.

Beltagok, kültagok: beltagok felelőssége korlátlan és egyetemes; a kültagok felelőssége korlátozott

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

csak a bevitt vagyon erejéig lehet felelősségre vonni; a beltagok kötelesek a társaságban dolgozni; a kültagok dolgozhatnak.

Jogi személyiséggel rendelkező vállalkozások: általános: az alapításhoz szükséges tőkenagyság jogszabályban rögzített; az alaptevékenység jellege körülhatárolt; a felelősség mértéke más.

Korlátolt felelősségű társaság (KFT): törzsbevételeből álló, törzstőkével alapítható gazdasági társaság.

Jellemzői: alaptőke nagysága meghatározott min 500000 ft (2010);

A tagok személyes közreműködése nem kötelező; a felelősség korlátolt a bevitt vagyon erejéig; a törzstőke nagysága apportban bevihető (épületek, gépek, szellemi termékek); az üzlet vezetését valamennyi tag gyakorolhatja, ha megválasztásra kerül.

Alapító okirata a társasági szerződés; a tagok üzletrésszel rendelkeznek, ami alapján részesednek a vállalkozás által megtermelt nyereségekből; a KFT elrendelheti a törzstőke felemelését (beruházások); szervezeti formája a taggyűlés ahol elrendelhetik a törzstőke leszállítását is pl veszteséges működés miatt.

Részvénytársaság /mérete miatt nem releváns/

A vállalkozásban jogi formájának kiválasztásában számos szempont szerepet játszik. A résztvevők számára talán a legfontosabb: az alapítás és egyéb adminisztráció költségvonzata, emellett a folytatni kívánt tevékenység, ami maga után vonja annak eldöntését, hogy egyéni ill. társas vállalkozást válasszunk-e.

Fontos annak tudatosítása, hogy felelősséget kell vállalni a vállalkozás gazdálkodásáért /egyes vállalkozások esetén ez a felelősség **KORLÁTLAN!**/

Az elsődleges cél –a már tanultak alapján- a vállalkozás határainak megrajzolása, kinek, mit, mennyiért fogok tudni termelni, szolgáltatni, mennyi tőkére van szükségem az induláshoz.

Reálisan fel kell mérni a lehetőségeinket, ezek után lehet hozzákezdeni egy üzleti terv felvázolásához.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Feladat: Piaci szegmens vizsgálata a vállalkozás területén! A résztvevők vizsgálják meg, hogy az általuk folytatni kívánt (képzelt) vállalkozáshoz hasonló működik-e, milyen forgalommal. Melyek az erősségei, gyengeségei (SWOT analízis)?

Reflektálás:

A résztvevők számára nehezen elképzelhető, hogy valaha is abba a helyzetbe kerülnek, hogy saját vállalkozást indítsanak, indíthassanak. A vállalkozási ismeretek jelentő részét ezért feleslegesnek érzik. Számukra mindenképpen érdemes felhívni a figyelmet, hogy bár Magyarországon nehéznek tűnhet vállalkozást indítani, főleg ha az ember megélhetési gondokkal küzd, nem a vállalkozás mérete számít, hanem a folytatni kívánt tevékenység (vállalkozási ötlet) életrevalósága.

Nem kell nagyban gondolkodni, sokkal inkább a jövedelmezőségben. Példaképpen említsük meg a „Szegények bankja” projektet.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Gazdasági és pénzügyi ismeretek 12.

Vállalkozási ismeretek 3.

Ráhangelődés:

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Januárban indul a szegények bankja

2009. december 17. Index

Január elején kezdődik a három évre tervezett szegények bankja kísérleti projekt. A mikrohitelzési programnak az a célja, hogy a mélyszegénységben élők különböző vállalkozások beindításával munkához jussanak - írja a Világgazdaság.

A 400 millió forinttal gazdálkodó program az ország legszegényebb régióiban élő, tartósan munka nélkül lévő, sok esetben roma lakosság számára teremt lehetőséget arra, hogy létfenntartásukat helyi vállalkozásokkal tudják biztosítani. Mindehhez a projektet működtető nonprofit szervezet szakemberei nyújtanak segítséget, mind a vállalkozások megszervezéséhez, beindításához, mind a szükséges adminisztratív teendőkhöz biztosítják a háttérrel - [olvasható](#) a Világgazdaságban.

A vállalkozások beindításához 200 000-tól 1 000 000 forintig lehet hitelt igényelni. A kölcsönnyújtás feltétele az, hogy a vállalkozói csoportnak legyen üzleti terve, amelynek elkészítéséhez mentorok nyújtanak segítséget. A hitelt abból a haszonból kell visszafizetni, amelyet a vállalkozások kitermelnek.

A szegények bankja nem fogyasztási, hanem vállalkozói hitelt nyújt 20 százalékos kamattal, másfél éves futamidővel. A program képviselői azt tartanák sikernek, ha a felvett hitelek 75 százalékát visszafizetnék a folyamatosan működő vállalkozások, illetve a programban részt

Egy-egy beindult vállalkozást, illetve eredményességét a program mentorai kontrollcsoportokon keresztül mérik. Ahhoz, hogy a vállalkozásba kezdő csoportok létrejöhessenek, valamint az általuk végzett tevékenység beinduljon, a szegények bankját elindító Kiút program szakemberei szerint öt-hat hónapra van szükség.

A projekt elsősorban Magyarország északi, északkeleti régiójára összpontosít, leginkább Borsod megyére. Vállalkozásokat a legkülönbözőbb közösségekben lehetne indítani: városokban ugyanúgy, mint elszigetelt, mezőgazdasági jellegű kistelepüléseken. A program mentorai nem szabnák meg a hitelt felvevő közösségnek, hogy milyen vállalkozásban fogjanak, mondván: a vállalkozások akkor lehetnek életképesek, ha az azokat létrehozók mondanák meg, mit akarnak csinálni.

A kezdeményezés 135 millió forintos állami támogatást is kap. A mikrohitelket a Raiffeisen Banktól lehet igényelni, magát a programot egy nonprofit szervezet koordinálja. A világon egyébként 160 országban működik

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

szegények bankja.

Feladat megjelölés: *Olvassuk el figyelmesen a szöveget, húzzuk alá azokat a szavakat, melyeket nem ismerünk!*

Fogalmak:

mikrohitel: kis összegű hitel, elsősorban vállalkozások támogatására

szegények bankja:

A Muhammed Yunus-féle bangladesi „szegények bankja” világszerte nincstelenek millióinak az életét változtatta meg. A hetvenes évek kísérletezései után 1983-ban megalakult Grameen Bank a legszegényebbeknek nyújt hitelt - fedezet és garancia nélkül. Azok juthatnak kisebb összegekhez, akiknek vannak vállalkozói ötleteik, de a hagyományos pénzügyi rendszer keretein belül sose kapnának hitelt. Van, aki varrógépet vásárol, van, aki autóba vagy állatokba fektet. Az összeget egy éven belül kell visszafizetniük, a kamat húszszázalékos, a részleteket hetente szedik be a bank munkatársai. A visszafizetési ráta megdöbbentő: 98 százalék.

A most 70 éves gazdasági szakember, Junusz, illetve bankja a vidéki szegények legszegényebbjeinek is nyújt hitelt dél-ázsiai hazájában, a világ egyik legszegényebb és „legzsúfoltabb” országában, ahol 147 millióan laknak 144 ezer négyzetkilométeren, tehát Románia területének mindössze 60 százalékán.

Jelentésteremtés

Az üzleti terv részei:

Az üzleti terv részei:

- 1.) Vezetői összefoglaló
- 2.) A vállalkozás általános bemutatása
- 3.) *Marketing Terv*
- 4.) *Működési terv*
- 5.) Vezetőség és szervezeti felépítés

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

6.) Pénzügyi terv

7.) Mellékletek

Az üzleti terv bizonyos részeit más érintettük a korábbi modulok feldolgozásakor. A vállalkozás, illetve a szervezeti felépítés bemutatásakor a vállalkozás szervezeti felépítését, alapadatait, történetét kell kifejtünk.

Fontosabb ennél a marketing, működési-szolgáltatási vagy éppen a pénzügyi terv bemutatása.

Marketing terv:

III. MARKETING TERV

1.) Ágazati áttekintés -természetesen a vállalkozás profiljának megfelelően- A gazdasági élet melyik területén helyezhetjük el vállalkozásunkat?

- az iparágot érintő társadalmi változások
- az iparágban tapasztalható trendek, azok hatása a vállalkozás tevékenységére, eredményességére
- új vállalkozás esetén mennyire nehéz belépni a piacra, a már jelenlévő szereplők mennyire akadályozhatják a belépésünket, milyen magas költségekkel járhat ez.

2.) Termékek, szolgáltatások – Mit állítunk elő?

- a vállalkozás által kínált termékek és szolgáltatások fő jellemzői
- milyen értéktöbbséget bír a termék / szolgáltatás a vásárló számára
- hová vannak a termékek / szolgáltatások pozicionálva a versenytársakéhoz képest
- miben különböznek a saját termékek / szolgáltatások a már piacon lévő hasonló termékektől / szolgáltatásoktól.

3.) Piaci szegmentáció - Kinek állítjuk elő, kik lesznek vevőink?

a) a célcsoport demográfiai jellemzői:

- életkor
- anyagi helyzet / jövedelem
- nem
- családi állapot
- eltartottak száma

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

- foglalkozás
- lakóhely
- átlagosan milyen értékben vásárol (Ft)
- vásárlások gyakorisága

b) a célcsoport pszichológiai jellemzői:

- a célcsoport által követett életmód rövid leírása
- milyen életmódbeli igényeket elégítenek ki a vállalkozás által kínált termékek / szolgáltatások
- mik a célcsoport vásárlási döntéseit legjobban befolyásoló tényezők
- a piacon növekedés, csökkenés vagy stagnálás tapasztalható-e
- mekkora a célpiac mérete

4.) Versenytársak vizsgálata- Kikkel kell versenyeznünk a vásárlóinkért?

A legnagyobb versenytársak elemzése a következő szempontok szerint:

- a versenytárs által kínált termékek / szolgáltatások leírása
- a versenytárs célcsoportjának körülírása, jellemzése
- a versenytárs célcsoportjának vásárlási szokásai
- a versenytárs árpolitikája, milyen árakkal dolgozik
- a versenytárs marketing, reklámtevékenysége
- a versenytárs erős és gyenge pontjai: miben jobbak ők és miben rosszabbak
- mik azok a tényezők, amikkel át lehetne csábítani a versenytárs vásárlóit
- mióta van a versenytárs a piacon, milyen a renoméja
- kik a versenytárs beszállítói
- milyen értékesítési csatornákat használ a versenytárs.

5.) Marketing Mix- Hogyan tudjuk elérni potenciális vevőinket?

a) Promóció:

- online hirdetési módok
- szórólapok
- a vállalkozás által kiírt pályázatok, versenyek (PR)
- DM levél

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

- hirdetés a nyomtatott sajtóban
- rádióban
- televízióban
- személyes eladás
- szponzoráció
- merchandising
- eladásösztönző akciók (ingyen termékminta, "egyét fizet, kettőt kap" stb).

b) Disztribúció: Pontosan hogyan is adok el?

- a vállalkozás területi elhelyezkedés
- marketing szempontból milyen előnyökkel bír a választott helyszín
- disztribúciós szempontból milyen előnyökkel bír a választott helyszín
- milyen költségvonzatai vannak a jelenlegi értékesítési módnak
- a vállalkozás telephelyén kívül milyen módokon történik még az értékesítés
  - online
  - kereskedelmi hálózatokban
  - disztribútorokon keresztül
  - közvetítőkön keresztül
  - személyes eladással
  - egyéb

c) Ár:

- a vállalkozás által használt árképzési elvek
  - költségelvű árképzés
  - kereslettől függő árképzés
  - versenytársakhoz igazodó árképzés
- árdifferenciálás (felárak, árengedmények)
- mekkora a célcsoport árérzékenysége (alacsony, közepes, magas)
- a kínált termékeknél / szolgáltatásoknál milyen az ár-minőség viszonylat

d) Termékek / szolgáltatások:

- a kínált termékek / szolgáltatások típusa
(bevezetés, növekedés, érettség, hanyatlás)

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

- milyen termékfejlesztések folynak a vállalkozásnál
- a vállalkozás által kínált termékek / szolgáltatások egymáshoz való viszonya

Reflektálás:

Természetesen a fenti pontok közül egy mikrovállalkozásnak nem kell mindent részletesen kifejtenie, de minden vázlatponton érdemes elgondolkodnia. Itt kiemelhető a promóció (reklám), amire nem lesz forrása egy mikrovállalkozásnak, de meg kell ragadnia minden olyan lehetőséget, melynek minimális költségvonzata van.

Feladat: Minden résztvevő vázolja fel vállalkozása marketingtervét! A következő foglalkozáson mutassák be egymásnak, és vitassák meg azokat!

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Gazdasági és pénzügyi ismeretek 12.

Vállalkozási ismeretek 3.

Ráhangelődés:

A vállalkozások hitelfelvételének kockázatai:

Kamatmentesen nem működött

A Kiút Program kockázatairól elmond valamit, hogy néhány éve egy hasonló kezdeményezés kudarccal ért véget. Az Autonómia Alapítvány 2005 és 2007 között - mások mellett az Open Society Institute támogatásával - 25 csoportot szervezett, több mint 200 résztvevővel. A visszafizetések aránya rosszul, 55-60 százalék között alakult, ezért a Mikrohitel Zrt. által nyújtott termék fenntarthatatlannak bizonyult.

Az előzetesen ezt a programot (és más sikertelen külföldi próbálkozásokat) is elemző Molnár György szerint egyrészt azért nem működhetett, mert a PSZÁF nem járult hozzá kamatszedéshez, azt ugyanis csak pénzügyi vállalkozás teheti. Másfelől - szintén a felügyelet nyomására - a tagokat biztosítékként kölcsönösen felelőssé tették egymás törlesztéseiért.

Ez oda vezetett, hogy ha valaki a csoportból abbahagyta a törlesztést, akkor a többiek is így tettek, mert különben a kiesett csoporttagért is hely kellett volna állniuk. Erre az esetre viszont nem álltak rendelkezésre szankciók.

A Mikrohitel Zrt. ma is futtat egy programot, szintén az Autonómia Alapítvánnyal közösen, de erről az [origo] által megkeresett Winkler Gábor vezérigazgató nem árult el bővebbet, mondván, a zárás és az értékelés előtt ez nem volna időszerű. Elismerte ugyanakkor, hogy a Kiút Program jobban előkészítettnek tűnik, mint a pár évvel korábbi Mikrohitel-projekt.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

<http://www.klikkbank.hu/bankihirek/20091202-szegenyek-bankja-mikrohitelezes-kiut-program-magyarorszag>

Ismétlés: a vállalkozás pénzügyi gazdálkodásának megtervezése elengedhetetlen fontosságú! De nem a pénzügyi háttér, hanem a vállalkozás életrevalósága/ termelékenységése a fontos!

Ismétlő fogalom:

PSZÁF: Pénzügyi szervezetek Állami Szervezete. Pénzügyi felügyeletet gyakorló állami intézmény.

Jelentésteremtés

Az üzleti terv további részei:

Az üzleti terv részei:

A működési és a pénzügyi terv

I. MŰKÖDÉSI TERV

1.) Fejlesztési elemzés- Hogyan fejlesztem tovább szolgáltatásomat?

- a termékek / szolgáltatások fejlesztése milyen stádiumban van
- mikorra várható a fejlesztés befejezése
- a befejezésig milyen akadályokat kell leküzdenie a vállalkozásnak
- milyen feladatok várnak még elvégzésre
- kik vesznek részt a vállalkozáson kívül a fejlesztésben (alvállalkozó, partnercég)
- a szabadalmaztatás megoldása, a szabadalmi jogok levédése

2.) Gyártási terv- Hogyan állítom elő termékemet?

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

- a vállalkozás fő beszállítói
- a beszállítók osztályozása (ár, szállítási feltételek, megbízhatóság)
- milyen gyártási eljárásokat alkalmaz a vállalkozás
- a gyártási / előállítási folyamat rövid bemutatása
- a gyártási folyamathoz kapcsolódó költségek felsorolása
- milyen eszközigénnyel jár együtt a termékek / szolgáltatások előállítása
- milyen helyigénnyel jár együtt a termékek / szolgáltatások előállítása (raktár, gyárüzem)
- alvállalkozók részt vesznek-e a gyártási folyamatban
- jár-e terméktámogatás a termékekhez / szolgáltatásokhoz

II. PÉNZÜGYI TERV

A pénzügyi tervben az alábbi kimutásokat szokás szerepeltetni:

- költségvetési terv (korábbi éveknél tervezett és tény adatok összehasonlítása)
- cash-flow kimutató
- eredménykimutató
- mérleg
- induló költségek felsorolása
- működő költségek felsorolása
- grafikon készítése a fedezeti pontról, megtérülési pontról
- pénzügyi mutatók szerepeltetése

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Reflektálás:

Vállalkozásonként eltérő lehet a működési terv szerkezete, és ismét igaz az előző modulban kifejtett álláspont, miszerint leírni nem, de végiggondolni mindenképpen érdemes a fenti pontokat!

A magyarországi vállalkozások elenyésző része rendelkezik cash-flow kimutatással, egy induló vállalkozástól sem várhatjuk ezt el.

Ami itt fontos, az a költségvetésnél már tanult bevétel-kiadás egyenlet szem előtt tartása, törekedjünk mindig pozitív mérlegre, és csökkentsük kiadásainkat!

NE kezeljük vállalkozásunk pénztárát a saját pénztárcainként!

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

DRÁMA

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Bevezetés

Előjáróban a dráma modulokhoz

Csak olyan játékokat játszunk, melyekhez a csoportnak van kedve. Soha semmit nem érdemes erőltetni, még akkor sem, ha logikusan az következne a fejlesztés szempontjából. A legfontosabb, hogy jól érezzék magukat a játszók. Ez a foglalkozások mindegyikére igaz.

Igyekezünk ne sokat fecsegni, de mindent beszéljünk meg, ami megtörténik az órán. A tanár az óra 10%-ában beszélhet. Pontosan, precízen mondja el a feladatot, csak annyit, amennyi épp elég a megértéshez. Ezen kívül kérdez, értelmeztet, irányít, de nem nyilatkoztat ki.

Minden óra elején érdemes „helyzetjelentést” kérni az aktuális állapotukról, de ez nem tarthat 5 – 7 percnél tovább. Majd valamilyen játékkal folytassuk. Ha lehet jó erős felütéssel. Azonnal vonjuk be őket a játékba. A téma legyen aktuális, mindig értsék, hogy ez miért jó nekik.

A drámaórán soha nincs a hagyományos értelemben vett tananyag. A csoport igényei szerinti fejlesztés van illetve olyan foglalkozások, melyek a csoport érdeklődésének megfelelő kérdéseket, témákat boncolgatnak a tanítási dráma segítségével.

Szövegdoboz és feladatok helyett egy terjedelmesebb bibliográfia (ld. dráma modulok végén) segít a foglalkozásokra való felkészülésben, hiszen a drámás foglalkozások a csoport igényeire épülnek és minden esetben egyedi foglalkozástervek készítése szükséges.

Ráhangolódás

Az egész foglalkozás valójában egy ráhangolódás.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Jelentésteremtés

Ismerkedés. Témagyűjtés. Szerződés tervezése. Munkamódszer ismertetése.

Érdeemes az első alkalmat többnyire beszélgetéssel, valamint szórakoztató játékokkal kezdeni. Ha nincs akadálya a játéknak a különböző típusú játékokból érdemes bemutatni egyet-egyét, hogy képet alkothassanak arról, hogy mi vár rájuk. Ha van kedvenc játékuk, akkor érdemes azt kipróbálni velük. Továbbá érdemes beszélni a drámáról, a drámapedagógiáról és a színházról.

Az első alkalom a névtanulásról, az önbemutatásról szól. Ha már ismerik egymást, akkor egymás bemutatása. A tanár minden játékba szálljon be. A lehetőségekhez mérten minél jobban mutassa be magát, példát mutatva ezzel. Csak egész csoportos játékokat játszunk. Itt még ne legyenek egyéni szereplések. Mindenkinek ugyanannyi lehetősége legyen a megnyilvánulásra.

Beszélhetünk egy közös megállapodásról, mit később szerződésnek nevezünk. Ez egy nem hivatalos, csak a dráma órán érvényes szerződés, miben megfogalmazhatjuk, hogy a foglalkozásokon mire vagyunk hajlandóak és mire nem. Ez a szerződés az egyéni és csoportos szándékokat, érdekeket, jogokat egyaránt védi, de segít abban is, hogy működőképesek legyenek a foglalkozások, hiszen saját megállapodásunkhoz kell tartanunk magunkat a későbbiekben. A szerződés egyik legfontosabb pontja, hogy nem lehet egymást ócsárolni, minősíteni. Semmit ne fogalmazzunk meg tiltó formában. Pl. az előbbi pontnál: a „ne ócsárolj a társad” helyett „megbeszéléskor egy helyzetet értelmezünk konkrét példákkal alátámasztva, a tanulságokra koncentrálna.”

Érdeemes már itt elkezdni gyűjteni a témákat, mikkel szívesen foglalkoznának és azt is, mivel semmi szín alatt sem. Ezeket írjuk fel két külön csomagolópapírra. Később beleírhatjuk a szerződésünkbe is.

Reflektálás

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

A nehezebb, mélyebb játékok esetén már foglalkozás közben is megbeszélünk. Minden foglalkozás után kérjünk egy újabb „helyzetjelentést” arról, hogy hogyan érezték magukat. Mi tetszett és mi nem? Mit visznek ebből magukkal? Mit tudnak a későbbiekben hasznosítani? Mit tanultak? Stb.

Fogalomtár

Dráma:

A [líra](#) és az [epika](#) mellett a három alapvető [műnem](#) egyike, az alapvetően párbeszédre (dialógusokra) épülő, többnyire [színházi](#) előadásra szánt [irodalmi](#) alkotások (drámák, drámai művek, illetve színművek) összefoglaló elnevezése. – *Nem érdemes az irodalom műnemeivel túl sokat vesződni! A későbbiekben úgysem veszik hasznát.*

A szót a köznapi használatban mindenféle feszültséggel teli, nagy indulatokat mozgató eseményre is használjuk (családi dráma, drámai pillanatok stb.). – *Nagy valószínűséggel a Tv-ből ismert filmdráma kifejezés ismert számukra esetleg a családi dráma. Ebből indulhatunk ki.*

Drámapedagógia:

A pedagógiai gyakorlat különböző szinterein és szintjein alkalmazott dramatikus pedagógiai eljárások gyűjtőneve Magyarországon. (Az elnevezés különböző volta más nyelveken egyben koncepcionális különbségekre és lényeges eltérésekre is utal: német nyelvterületen például a Theaterpädagogik elnevezés ismert, angol nyelvterületen a Drama in Education mellett a Theatre in Education is elterjedt, de többnyire csak drama néven emlegetik, addig például Szlovákiában dramaterápia megnevezéssel illetnek egyes dramatikus tevékenységeket.)

Annak ellenére, hogy magyarországi szakemberei többnyire [pedagógiaként](#), némely meghatározása szerint pedig ezen belül is [reformpedagógiai](#) irányatként határozzák meg, a publikációk jelentős hányadában [módszerként](#), művészetpedagógiai módszeregyüttesként jelenik meg. Valamennyi megközelítésmód megegyezik azonban abban, hogy középpontjában a cselekvésen, ezen belül is elsősorban a dramatikus cselekvésen keresztül megvalósuló [tanulás](#) áll. [Kaposi László](#) definíciója

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

szerint: a dráma olyan csoportos játéktevékenység, amelynek során a résztvevők képzeletbeli (fiktív) világot építenek fel, majd ebbe a képzeletbeli világba szereplőként vonódnak be. A fiktív világon belül ugyanakkor valós problémákkal találkoznak, s ezekből a találkozásból valós tudásra és tapasztalatra tesznek szert. Annak ellenére azonban, hogy dráma a színház eszköztárát alkalmazza, a drámapedagógiai tevékenység a nevelés folyamatát hangsúlyozza, amelynek nem feltétlen velejárója a résztvevők által közönség előtt bemutatott előadás.

Jellemző tevékenységtípusai – [Gavin Bolton](#) angol drámatanár felosztásában[1] – a következők:

A, [szabályjátékok](#) B, [dramatikus játék](#) C, [színház](#) D, [tanítási dráma](#) Az utóbbi dramatikus tevékenységtípus kiválóan alkalmas egyes szaktárgyi tudásterületek feldolgozására. Ezt szolgálja a világhírű angol drámapedagógus, [Dorothy Heathcote](#) által kidolgozott [szakértői játék](#), [aszerep gördítése](#), és a [megbízatás modell](#) is. Egyre ismertebb a Cecily O'Neill nevéhez kötődő [folyamatdráma](#) is.

Egyáltalán nem kell részletekbe menően elmesélni, hogy mi ez. Bőven elég, hogy nem feltétlen színház, de lehet az is. Leginkább játék, ami rólunk szól.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – második modul

Ráhangolódás

Az építkezés érdekében érdemes az előző órához kapcsolni a mostani foglalkozást. Ezért a szokásos „helyzetjelentés” után megbeszéléssel kezdünk. A helyzetjelentés igen fontos lehet, mert ebből tudjuk meg, hogy kire mennyire számíthatunk, vagy miért aluldiszponált vagy rosszkedvű stb. A megbeszélés szólhat, pl. Mire emlékeznek múlt hétről? Mi tetszett abban leginkább? Melyik játékot mesélték/próbálták ki otthon? Mit ismételnék meg belőle? Miért jó vagy hasznos az a játék? Ha szívesen ismételnék meg egyik vagy másik játékot, akkor ismételjük meg, de ne húzzuk sokáig az időt. A ráhangolódás beszélgetéssel együtt se legyen 10-15 percnél hosszabb. Ez abban az esetben, ha 3 óras a foglalkozás. Ha csak egy óra áll rendelkezésünkre a ráhangolódás max. 5 perc lehet.

Jelentésteremtés

Önismeret, önbemutató.

A használható játékok ismételten a modulok végén feltüntetett könyvekben találhatóak. A játékok mindegyikéhez oda van írva, hogy melyik mire való, mit fejleszt stb. A legtöbb ilyen és ehhez hasonló játékkönyv végén tematizált tárgymutatót is találunk.

Számtalan lehetőség van és a foglalkozás vezetőjének kell az éppen aktuális csoportnak játékokat választania. A választott játékok fajtája, szerkesztése a csoport összetételétől függ. A létszámtól, életkortól, tapasztalataiktól, egymáshoz való viszonyaiktól, viszonyulásaiktól, játékra való nyitottságuktól stb. Az előző foglalkozás után tudjuk kiválasztani erre az alkalomra a játékokat. A játékokat nehézségi sorrendbe szerkesztjük. Kezdjük a legegyszerűbbel, hogy legyen sikerélményük és kedvük a játékhoz. Ne legyen túl egyszerű sem, mert akkor nem lehet komolyan venni. Legyen kihívás, ne érezzék úgy, hogy gügye gyerekjátékokkal rabolják az idejüket. Az ülős játékokat kövesse néhány testmozgással járó gyakorlat. A nehezebbeket szórakoztató, lazító játékok kövessék. A jókedv

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

folyamatos fenntartása mindenképp szükséges, de figyelni kell arra is, hogy ne menjen át a foglalkozás egy többórás össznépi nevetésbe. Állandóan dolgoztatni kell a csoportot és megkövetelni a lehető legnagyobb precizitást. Segíthet, ha elmondjuk, hogy miért játszunk ezt, mi a haszna, mi a lényege stb. Mivel felnőttekről van szó, igénylik is, hogy magyarázatot kapjanak kérdéseikre, hogy felnőtt számba vegyék őket.

Egy gyakorlat példa gyanánt:

Mindenki rajzolja, írja, szerkessze stb. 5 papírlapra életének 5 fontos momentumát. Öt olyan mérföldkövet, fordulópontot jelöljön meg eddigi életéből, ahol valami olyan történt, ami valamilyen új irányba vitte az életét. Öt olyan lépcsőfokot, ami megelőzte ezt a mostani pillanatot, azt, hogy idekerült. Ha előkészítettük előző héten a játékot, akkor lehet hozatni a résztvevőkkel tárgyakat, fotókat, idézeteket stb. Ha nem akkor ott helyben kell elkészíteni a rendelkezésre álló eszközökkel az öt képet. A rajzolás igen jó lehet. Utána rendezzenek kiállítást az elkészült művekből úgy, hogy a legrégebb történt eseményt rögzítő kép legyen a legtávolabb a szoba közepétől, majd ahogy közelít az esemény az aktuális pillanathoz egyre közelebb helyezzük el a képeket. Próbáljuk érzékeltetni a távolságokkal, hogy egymástól időben milyen távol voltak ezek a történések és a mostantól milyen távol vagy közel vannak. Mindenki válasszon magának egy párt, lehetőleg olyat, akit nem ismer és vezesse körbe, mutassa meg saját műveit neki, mint egy tárlatvezetésen beszéljen a képekről. Utána „szerepcseré”, majd párcsere is lehetséges. Végén engedjünk pár szabad percet a néma, önálló szemlélődésre.

Lezárásként egyszerűen beszéljük meg a gyakorlatot vagy ha túl mélyen belementek a játékba, akkor egyszerűen rajzolja le, azt ami a fejében van, vagy azt, amilyennek most látja azt a helyet ahol éppen van és abban magát, vagy a világot, ami körbeveszi és abban jelölje meg saját helyét, vagy ha nem akar valaki rajzolni írhat is. Ezt már nem kell megmutatni senkinek. Mindenki eldöntheti, hogy mit kezd saját rajzaival, írásaival, tárgyaival, montázsaival stb. Ki is lehet dobni a kukába, de haza is lehet vinni.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Reflektálás

Az általam ismert csoportok mindegyike nagyon szerette ezt a játékot. Felnőtt csoportok nagyon szívesen emlékeznek vissza arra, hogy mi is történt velük valamikor a már megszépült múltban. Van, aki boldogan nevetgél pl. azon, hogy nem tud rajzolni, vannak némán alkotók is, akik igen erősen megrendülnek saját történeteiktől. Az egészen biztos, hogy senki nem marad élmény nélkül. Én magam is szívesen játszom a játékot, és fontosnak is tartom, hogy csak olyan játékot játszassunk, amit mi magunk átéltünk, vagy minimum nagyon komolyan végiggondoltuk és vállalni tudjuk érte a felelősséget. Ha nem vagyunk meggyőződve afelől, hogy egy játék jó, ne is próbálkozzunk vele, mert nem tudjuk hitelesen levezényelni.

Fogalomtár

Érdeemes beszélgetést kezdeményezni az énképről, önismeretről, önbizalomról stb.

A személy **énképe** önmagáról kialakított állandósult mentális kép, ami olyan dolgokat foglal magába, amelyek a külső szemlélő számára hozzáférhetőek; eszköz, amellyel a személy kísérletet tesz önmaga objektív szemlélésére.

A pozitív énkép kialakítása rendszerint nagy kihívást jelent a személy számára, különösen mivel a közösségek gyakran pontatlan vagy túlzó elvárásokat támasztanak az emberekkel szemben. A következmények súlyosak is lehetnek a személy számára (önutálat). Valójában a kép, amelyet másoknak önmagukról adunk, közvetlenül befolyásolja a cselekedeteiket; ahogy a mondás tartja, „Nevezz egy embert tolvajnak, és lopni fog.”

Az énképpel kapcsolatos kérdések („Kövér vagyok? Elég jó ember vagyok? Milyennek látnak engem?”) rendszerint a tizenéves korral hozhatók kapcsolatba; valójában kora gyermekkorral megszületnek, és sok embert egész életében nem hagynak nyugodni.

Fontos megjegyeznünk, hogy a személyről szóló információk egy része sosem közvetlenül hozzáférhető mások számára, és ez a bizonyos információ egy pontos és jól működő énképrésze lehet. Például csak a

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

személy tudhatja biztosan, hogy a tetteit jó vagy rossz szándékkal követte-e el. A sok történetben előforduló tanulsággal élve: mindig neked kell emlékezned, hogy kicsoda vagy valójában.

Az **önismeret**, önmegismerés egy olyan önmagunkra irányuló lelki folyamat, amely során megismerjük [személyiségünk](#) tulajdonságait, képességeit, szándékait, érzelmeinket, gondolatainkat és mindezek együttes működését.

Az önmegismeréshez szükség van [őszinteségre](#), hogy be tudjuk vallani magunknak azokat az igazságokat is, amelyek bevallása fájdalommal jár.

Az önismereti folyamatot jó esetben [önelfogadás](#) követi.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – harmadik modul

Ráhangelődés

Ld. második modul. Ismételjük át, ha szükséges egymás nevét, szokásait, mire emlékszünk, mit szeret és mit nem. Mit mondott magáról a korábbi foglalkozásokon stb. Irányítsuk már az elején a játékot a pozitív tulajdonságok kiemelése felé. Még korai egymás bírálatába belekezdeni, ahhoz jó stabil, biztonságos csapattá kell kovácsolni a társaságot, hogy el tudják fogadni a kritikát és épüljenek belőle, ne sértődjenek meg.

Jelentésteremtés

Társismeret, társbemutató.

A játékokat ismételten a javasolt vagy más hasonló játékgyűjteményekből választhatjuk ki, a második modulban leírtak szerint.

Most arra kell figyelni, hogy miből indulhatnak ki a játékok közben. Mire támaszkodhatnak, mit tudnak egymásról stb. Azt is fel kell mérni, hogy milyen kapcsolatok alakultak ki időközben a csoportban. Nagyon elővigyázatosnak kell lenni, hogy ne a klikkesedést erősítsük a csoporton belül, és hogy ne menjen el a játék az esetleges elmérgesedő viszonyok, az előítéletek erősítése felé. Ha lehet, alkalmazzuk a távolítást. Ne engedjük teret a minősítésnek. Ne kerüljön sor a tiltásra, helyette úgy fogalmazzuk meg az elhangzó mondatokat, hogy csak pozitívumok sülhessenek ki belőle. Pl. Folytasd a mondatot! Azt szeretem benned... Azt tanultam tőled... stb. Azokat a csoporttagokat is dolgoztassuk együtt, akik egyébként nem keresik egymás társaságát.

Tereljük a foglalkozást a pozitív tulajdonságok kiemelése felé, de ne legyen belőle egymás ajnározása. Próbáljuk megtalálni a középutat.

Egy lehetséges gyakorlat:

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Mi lenne, ha...? Ld. Játékkönyv, szerkesztette: Kaposi László (55.oldal) Ha komolyan veszik a játékot, kellő távolítással dolgozhatunk. A játék komolyságát a korábbi foglalkozásokon alapozhatjuk meg illetve a jó foglalkozáskezdéssel.

Vagy

Páros játék. A páros egyik tagja ülő társa mögé állva egyes szám első személyben beszél társáról, azaz bemutatja társát. Utána szerepcseré. (Nehezebb kellemetlen dolgokat mondani egyes szám első személyben, ráadásul szerepcserékor visszakaphatja korábbi gonoszságait.)

Reflektálás

Azt tapasztaltam, hogy aránylag hamar alakulnak ki kisebb klikkek a csoporton belül. Az ugyanazon helységből származók vagy egymáshoz közel lakók csoportosulnak, vagy az egyforma képességűek. Nagyon sok belső energiát mozgatnak. Sokukkal évek óta nem történt semmi. Most mozdultak ki először a jól megszokott közegükből. Nem a megszokott szerepkörben vannak. Éppen ezért másnak akarnak látszani, mint amilyenek valójában. Ugyanakkor meg akarnak felelni, de még nem igazán tudják, hogy kinek vagy minek kell megfelelniük. Kezdetben nagyon akarják kedvelni egymást, majd ha valamilyen okból egymás ellen fordulnak, akkor ugyanolyan vehemenciával akarják egymást megsemmisíteni. Már első pillanattól kezdve oda kell figyelniük a lehetséges konfliktusokra. A kiközösítést okozhatja az is, ha valaki jobb képességű, de az is, ha a csoportátlagnál gyengébb vagy csak egyszerűen visszahúzódóbb. Az is meghatározó lehet, hogy valaki dohányzik vagy sem. Általában azok az erősebbek, akik többen vannak. Az is fontos, ha a tanár dohányzik, igyekezzen ugyanannyi időt tölteni a nemdohányzókkal is, mint a dohányzókkal, és fordítva, mert szokásaival egyik vagy másik csoportot erősítheti. Mivel az oktatásnál elkerülhetetlen a differenciálás, beindulhat a féltékenykedés. Ezt a dráma segítségével kezelhetjük vagy megelőzhetjük.

Fogalomtár

Empátia: Empátia az embernek az a képessége, hogy egy másik ember szempontját felfogni és megérteni képes.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Az empátia érzés megnyilvánulása például, ha valaki egy másik bánatát hallgatva, az adott helyzetet elképzelve saját élményként éli meg: azonosan érez vagy gondolkodik, és következőképpen hasonlóan cselekszik is.

Ettől különbözik a [szimpátia](#), a rokonszenv vagy együttérzés, amelynek lényege, hogy az ember például egy panaszkodó beszámolóját elfogadja vagy amiatt megsajnálja, és esetleg emiatt segít rajta.

Az empátia képessége nélkül az ember nem számít lelkileg teljesen kifejezett, egészséges személyiségnek.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – negyedik modul

Ráhangelődés

Asszociációs kör. Fejezzétek be a következő mondatot! Nekem a kirekesztésről a ..... jut eszembe.
Nekem az együttműködésről/összetartozásról ..... jut eszembe.

Jelentésteremtés

Csapatépítés. Bizalom kialakítása.

Egyik legfontosabb foglalkozás. Szükség esetén több ilyen foglalkozást is tarthatunk, vagy egyik másik csapatépítő játékot visszahozhatjuk ráhangelődésként bármelyik óra elejére.

Itt kerülhetnek sorra a bizalomjátékok is. Csak akkor, ha már annyira összeforrt a csoport, hogy ez lehetséges.

Ne hozzuk versenyhelyzetbe a játékosokat, de kelljen megalkotniuk valamit közösen, amit egyedül képtelenség lenne és a végén együtt tudnak örülni a végeredménynek.

A csoportból kimaradt, kiszorult vagy kiszorultak is beolvadhatnak a csoportba, ha odafigyelünk rájuk illetve arra biztatjuk őket, hogy megszólaljanak, a többieket meg arra, hogy odafigyeljenek rájuk. Ha bátortalanul szólalnak meg kihangosítjuk őket, ha nem szólalnak meg maguktól, kérdezzük őket illetve csoportvezetéssel bízzuk meg. Segítsük ötleteik érvényesülését.

Egy lehetséges gyakorlat:

Együtt építés. Hármass csoportokban játszunk. A csoport egyik tagjának bekötjük a szemét, a másik tag irányítja és így építenek építőkockákból egy tornyot vagy rajzolnak egy házat (virágot, lovat, bármit). Az irányítónak nem szabad hozzáérnie az építőhöz csak szóban irányíthat. A harmadik játékos a megfigyelő. Végén a megfigyelő elmondhatja, hogy Mitől

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

működött volna jobban a páros. Az nem érdekes, hogy mit rontottak el. Minden játékos kerüljön minden szerepkörbe.

Vagy

Székfoglaló. Annyi szék, mint amennyien vagyunk. Mindenki egy széken ül, kivéve a tanárt, aki a tőle legtávolabb elhelyezett üres székre próbál meg leülni. A játékosok megpróbálják megakadályozni úgy, hogy folyamatosan helyet cserélnek és arra a székre ülnek, amelyik felé a tanár sétál. A tanárnak mindig ugyanabban a tempóban kell haladnia. A játékosok nem állhatnak az útjába. Ha nem figyelnek egymásra, vagy nem dolgoznak össze, akkor sikerül a tanárnak leülnie. A csoportnak közösen kell rájönnie, hogy hogyan akadályozhatják meg, hogy a tanár elérje az üresen hagyott széket.

Reflektálás

Ha a végén sorra mindenkit fekvő helyzetből a földről felemelnek társai kb egy méterre úgy, hogy mindenki csak egy vagy két ujját használja, akkor bizonyára van némi bizalmuk egymás iránt.

Fogalomtár

Egymásra figyelés.

Segítés.

Együtt könnyebb.

Lehet irodalmi műveket felolvasni vagy filmrészletet lejátszani, vagy egymásnak mesélni saját tapasztalatainkból.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – ötödik modul

Ráhangelődés

Ld. előző modulok, de a drámajátékos órákról jól ismert mozgásos játékokkal is kezdhetünk, majd a későbbiekben is tarkíthatjuk a foglalkozást mozgásokkal, egyébként a kommunikációs, beszédes foglalkozások ellaposodhatnak. Pl. tükörijáték.

Jelentésteremtés

Kommunikáció, spontán beszéd.

A gyakorlatokat ismételten az ajánlott könyvekből vagy más játékkönyvekből választhatjuk és igazíthatjuk a csoport igényeihez, képességeihez, de magunk is kitalálhatunk sok ilyen gyakorlatot. A helyzetgyakorlatok, szituációs játékok is fejlesztik a spontán beszédet és a kommunikáció képességét. A legfontosabb, hogy odafigyeljünk a kommunikáció pontosságára illetve választékosságára. Arra készítssük a játékosokat, hogy kerüljék a hétköznapi félszavakkal való kommunikációt illetve a szlenget is.

Dolgozhatunk kötött szöveggel is. Ennek később, ha kifelé is meg szeretnénk mutatni magunkat igen nagy hasznát vehetjük.

Egy lehetséges gyakorlat:

Az egyik játékos kezébe egy egyszerű ábrát adunk. Pontosan el kell mondania, hogy mit lát ahhoz, hogy a többiek pontosan le tudják az elmondottak alapján rajzolni. Az ábra térbeli elhelyezése és méretei is fontosak. Ld. Rudas János: Delphi örökösei

Vagy

Valaki elkezd mesélni egy történetet, a többiek anélkül, hogy egymás szavába vágnának, egy-egy szót mondanak. A mesélőnek ezeket a szavakat bele kell szőnie történetébe. Ld.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Kaposi László: Játékkönyv

Reflektálás

A legnehezebb a megszokottól való eltérés. Az, hogy egy hétköznapi mondható szituációban ne úgy fejezzék ki magukat, ahogyan azt egyébként tennék. A helyzetgyakorlatokban, ráadásul beleélik magukat így nagyon nehéz egyszerre benne lenni és tudatosan gondolkodni, figyelni.

Fogalomtár

Verbális kommunikáció a [beszéd](#) és az írás. Ezek az emberiség története során alakultak ki, de egymástól távol eső időkben.

A nonverbális kommunikációval már Charles Darwin is foglalkozott. Szerinte a verbális kommunikáción kívüli érzelmek, gondolatok, szándékok kifejezésére szolgálnak. A nonverbális kommunikációs eszközök kiegészítik, megerősítik vagy gyengítik, ill. megcáfolják a verbális jelzések jelentését.

Buda Béla a nonverbális kommunikációs jelek közül kiemeli a mimika, a tekintet, a testmozgás, a testtartás, a gesztus, a távolságtartás vagy proxemika, az emblémák jelentőségét.

Metakommunikációnak nevezik a [kommunikációs](#) folyamatban a nem verbális jelek használatát. Fajtái: mimika, vokális kommunikáció, tekintet, mozgásos kommunikáció, testtartás, térköz.

A metakommunikáció az élőszóbeli kommunikáció légkörét - atmoszféráját - tükrözi. Kifejezi a kommunikációs folyamatban résztvevők viszonyát (hangulatát) egyrészt egymáshoz - közlő < befogadó -, másrészt a résztvevő-résztvevők viszonyulását a közlemény tartalmához. A nonverbális jelek csak közlő eszközök a metakommunikáció folyamatában. A kommunikációnak számos eszköze van, ezek egyike a verbális nyelv. A kommunikációnak két alfaja van: verbális (tehát szavakkal való kommunikáció) és non-verbális kommunikáció (azaz a testbeszéd, például gesztusok, mimika, stb.) A metanyelvet lényegesen nagyobb arányban (65-70%) használjuk, mint a verbális jeleket. Funkciói:

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

társas kapcsolatok kezelése, énkép bemutatása, csatornavezérlés, attitűdök bemutatása, érzelmek közlése.

Megjegyzendő, hogy a terminológia zavaros. A metanyelven a nyelvészek nem is olyan régen még a nyelvi leírás nyelvét értették (nyelvet leíró nyelv). A görög "meta" előtag általában a valamin túl/kívül/felül stb. levő dolgokra vonatkozik. '

Ezek nem metakommunikációs, hanem kommunikációs eszközök. Az állatok is kommunikálnak, és az állati kommunikáció is ugyanazt az eszköztárat veszi igénybe, mint az emberi, csak éppen, mivel minden kommunikáló állatnak mások az a képességei, igényei, motivációja, célja stb., más tételeket válogat ki belőle.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – hatodik modul

Ráhangelődés

Ld. korábbi modulok. Ismételten kapcsolódjunk a korábbi modulokhoz. Ismételjük meg a kedvenc játékokat. Alakítsunk ki csoportszokásokat. A mozgás ismét jól jöhet a sok gondolkodás mellett.

Jelentésteremtés

Koncentráció és memória fejlesztése.

Tudatosítsuk a játzókkal, hogy e nélkül lehetetlen a tanulás. Nem utolsó sorban azt is, hogy kortól függetlenül mindenki fejlesztheti koncentrációs képességét valamint memóriáját.

Kezdjük egyszerű gyakorlatokkal és haladjunk a nehezebbek felé, de ne felejtsünk el pihenni sem.

Talán épp koncentrációs képesség fejlesztő gyakorlatból találunk legtöbbet a játékkönyvekben, sőt a tankönyvekben is. Éppen ezért könnyű dolgunk van. A kihívás mindössze a megfelelő gyakorlatok kiválasztásában és összeszerkesztésében rejlik.

Lehetséges gyakorlatok.

Bármilyen ritmusos, szóalkotós vagy számolós játék megfelel.

Memóriát memoriterekkel is fejleszthetünk és akkor két legyet is ütöttünk egy csapással.

Továbbá lehet egyszerűen szavakat/mondatokat mondani körben és ezeket megjegyezni.

Vagy tárgyakat gyűjteni és alapos megfigyelés után letakarni egy lepedővel, majd felsorolni őket.

Vagy.

Mi változott? Ld. Kaposi László: Játékkönyv

Reflektálás

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Nagy sikere van. Rendkívüli módon küzdenek a sikerért. Kivétel nélkül mindenki ér el eredményt ezek gyakorlásában. Nehézséget csak az okozhat, hogy a játzók egy része hamarabb megérti, míg mások később, így egyszerre éri az egész csoportot sikerélmény, csak nem ugyanazért, de ez mellékes.

Fogalomtár

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – hetedik modul

Ráhangelődés

Ezt igazán érdemes kedvenc játékkal kezdeni, de beszélgethetünk a színházról vagy jobb híján a TV-ben látottakról, esetleg filmekről is.

Jelentésteremtés

Kreativitás, fantázia.

Legizgalmasabb és legjátékosabb foglalkozás. Mindössze arra kell figyelnünk, hogy ne szabaduljon el a társaság és a jókedv ne menjen a foglalkozás rovására.

A szituációs játékok és helyzetgyakorlatok gazdag tárháza áll rendelkezésünkre.

Megnézhetünk közösen egy előadást vagy filmet, esetleg filmrészletet és beszélhetünk, annak megoldásairól, ötleteiről.

Lehetséges gyakorlatok:

Kötött végű/kezdetű improvizáció vagy kötött szövegű improvizáció. Jelenetek kis csoportokban kötött térrel, szereplőkkel, szituációval vagy teljesen szabadon.

Reflektálás

Nehézséget az okozhat, hogy nem bíznak saját ötleteikben, éppen ezért utánoznak valakit vagy valakiket leginkább a TV közszereplőit, mert a média a garanciát jelenti számukra, arra, hogy nem tévedhetnek, vagy ha igen, hát nem övék a felelősség. Arra kell sarkallni őket, hogy a saját ötlet mindennél fontosabb, még akkor is, ha az esetlenebbnek tűnik. Ne fogadjuk el a „majomkodásokat”, idéetlenkedéseket.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Fogalomtár

Szituáció: valamely cselekmény, esemény lezajlását meghatározó tényezők összessége; a cselekményes szerkezetű műalkotásokban azoknak a körülményeknek az összessége, amelyek a hőst valamilyen, a cselekmény szemszögéből nézve jelentős elhatározásra, cselekedetekre készítetik.

Improvizáció vagy rögtönzés: az alkotás és előadás egyidejű folyamata.

Kreativitás vagy alkotókészség: a [személyiségtulajdonságok](#), [gondolati](#)- és gyakorlati-cselekvéses képességek sajátos összerendezettsége a [személyiségen](#) belül, ami lehetővé tesz valamilyen szintű [alkotást](#), és emellett még [viselkedésben](#), [magatartásban](#) is megnyilvánul.

Az alkotás nemcsak ott van jelen, ahol az [ember](#) nagy történelmi jelentőségű műveket teremt, hanem mindenütt, ahol az ember elképzeli, kombinál, változtat, valami újat teremt, bármilyen szegényesnek is tűnjék az a [zseni](#) alkotásához képest. (Vigotszkij, 1967)

Spontaneitás: ösztönösség, közvetlenség

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – nyolcadik modul

Ráhangelődés

Beszélgetés a viszonyulás és viselkedésformákról, vagy arról a témáról, miről a foglalkozás fog szólni. Azokról a fogalmakról, amiket a későbbiekben használni fogunk. Stb.

Jelentésteremtés

Döntéshozatal

Bármilyen témát választhatunk, a lényeg, hogy a csoport határozza meg, hogy mi érdekli őket és mi nem. Érdeemes órákkal korábban elkezdni a témagyűjtést és közösen választani az összegyűjtött témákból olyat, amelyik leginkább és legtöbbször érdekli. Időközben ne feledkezzünk meg a szerződésről sem. Ekkorra már kell lennie írásban vagy szóban egy megállapodásnak, amit közösen kötöttünk. Ld. első modul.

Ne feledkezzünk meg arról sem, hogy a dráma feladata valóban az, hogy bevonjuk a játzókat a történetbe, illetve minél jobban átélhessék az adott helyzetet, de semmiképp se pszichologizáljunk, illetve ne csak a felszínt kaparásszuk. Illetve jó előre készítsük fel őket, hogy nem szándékozunk alapigazságokat megfogalmazni a foglalkozás végére, a cél mindössze a gondolkodás maga. Arról se feledkezzünk meg, hogy ha belerángattunk valakit egy a szituációból adódó állapotba, hozzájuk is ki onnét. Soha ne vigye magával a „figurát” a szünetre.

Egy lehetséges foglalkozás terve:

Ld. melléklet.

Reflektálás

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Kissé nehéz kipiszkálni belőlük, hogy mi érdekli őket, de ha sikerül beindítani a gondolkodásukat, akkor jobbnál-jobb ötletek kerülnek a felszínre. Mindenki mondjon legalább egy témát. Ha lehet, vonjuk össze a témákat. Senki ne érezze, hogy az ő kérése süket fülekre talált.

Ilyen típusú foglalkozást akár többet is tarthatunk, attól függően, hogy hogyan viszonyulnak hozzá és milyen témákat hoznak fel.

Fogalomtár

Viselkedéstípusok:

1. Passzív (szubmisszív): Passzív ember viselkedésére az jellemző, hogy kerüli a problémás helyzeteket. A kommunikáció elől kitér, visszafogottan viselkedik.
2. Asszertív: Az asszertív, vagy más szóval a kellő határozottságú és öntudatú emberre az jellemző, hogy környezetével összhangban igyekszik elérni céljait. Van önbizalma, határozott, szemkontaktust tart, erőt nem alkalmaz, együttműködő.
3. Agresszív: Az agresszív ember gyakran mérges, elvörösödik, felfújja magát, szuggesztív tekintetű. Általában erőteljesen gesztikulál, hangos, a véleményét tényként közli, ténynek állítja be.
4. Manipulatív: A manipulatív ember próbálja rejtetni érzelmeit, gondolatait, gyakran a környezetét utánozza, igyekszik a legsikeresebbnek tűnő társát utánozni, a többieket pedig megtéveszteni, saját sikere érdekében.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – kilencedik modul

Ráhangolódás

Szerepjátékkal kezdjük. Kezdetben lehet semleges, szórakoztató szerepjátékokat játszani. A ráhangoló szerepjáték formailag hasonlít a később használtakra vagy azt is lehet, hogy már tartalmat vezetünk be általa. Megteremtjük a kontextust.

Jelentésteremtés

Konfliktuskezelés. A konfliktusról általában. A konfliktus fogalma, archetípusai.

Nagyon fontos lehet a kellő távolítás. Bár ez is csoportfüggő. Ekkorra már jól kell ismernünk a csoportot és ne vigyünk be olyan témát, ami közvetlenül érinti a csoport valamelyik tagját. Ha sok roma származású tanuló van a csoportban, akkor a problémát vigyük át a feketék világába. Nagy valószínűséggel ebből Magyarországon nem lesz különösebb gond.

Ha van valamilyen konfliktus a csoportban, keressünk erre egy analóg helyzetet. Máshol, máskor és másokkal történik mindez. Így a szerep védi a játzókat.

Egy lehetséges foglalkozás terve:

Ld. melléklet2

Reflektálás

Az egyik csoportban például problémát jelentett, hogy az egyik egyébként sem közkedvelt tanuló puskázott egy felmérő alkalmával. A többiek nagyon haragudtak rá. Ez például remek témalehetőség.

Fogalomtár

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Konfliktus: Egyének vagy társadalmi [csoportok](#) közötti olyan ütközés, amely mögött igények, szándékok, vágyak, törekvések, érdekek, szükségletek, nézetek, vélemények, értékek szembenállása húzódik meg. Harcra, összeütközésre akkor kerül sor, amikor a felek viselkedése akadályozza egyikük vagy másikuk igényeinek érvényesítését, vagy értékrendjük különböző.

A konfliktuskezelés archetípusai: bosszúállás, krisztusi megbocsátás, törvénytisztelet vagy közös érdek érvényesítése.

Az összes fogalmat érdemes gyakorlattal, szerepjátékkal megmutatni. Nem kell hosszasan magyarázgatni. Remek gyakorlatokat találunk pl. a Szekszárdi Júlia: Új utak és módok című könyvben. Érdemes a fent említett könyv önismereti tesztjeit is kitöltetni, elemezni, megbeszélni.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – tizedik modul

Ráhangelődés

Kezdhethetjük újra szerepjátékkal, akár a későbbiekben használt forma gyakorlása végett, akár a kontextus megteremtése végett. Attól függően, hogy mi a szándékunk ezzel a foglalkozással. Mivel és hogyan szeretnénk foglalkozni. Majd fokozatosan vigyük be pl. a „másság” fogalmát. A másság, mint a konfliktusok okozója értendő.

Érdeemes beszélgetni, akár kezdésként is, a konfliktuskezelő stratégiák működéséről. A problémamegoldó stratégiáról.

Lehet kezdeni önvizsgálattal is. Pl. Milyen konfliktuskezelő stratégiákat alkalmazok én? (Ld. Szekszárdi Júlia: Új utak és módok, Bp. 2008, 175. o.)

Jelentésteremtés

Konfliktuskezelő stratégiák. A problémamegoldó stratégia.

A különböző érdekek is lehetnek a konfliktus okozói. Lehetőleg olyan óratervet készítsünk, ami érinti a csoportot, de a történet legyen távolítva.

Az alkalmazott módszer lehet a tanítási drámából ismert, de remek lehetőségeket rejt ilyen téren a szakértői dráma is.

Egy lehetséges foglalkozás.

Ld. Szekszárdi Júlia: Új utak és módok, Bp. 2008, 181. o. – A konstruktív problémamegoldás gyakorlása. A problémamegoldó folyamat bemutatása elképzelt történettel.

Ezt az óratervet Szekszárdi Júlia gyerekeknek írta, de kis módosítással felnőttek számára is kiváló. Ahogy igen gyümölcsöző lehet a gyerek számára, ha bele kell élniük magukat a szülő helyzetébe, szerepébe, úgy ez fordítva is igaz.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Reflektálás

Nagyon oda kell figyelni, hogy ne legyen hangzavar és ne legyen veszekedés a vita helyett. Ehhez a témához mindenki „nagyon ért”. Saját tapasztalatai és saját jól bevésődött véleménye, elképzelése is van mindenkinek. Tapasztalataim szerint a „szemet szemért, fogat fogért” elv érvényesül leginkább. Természetesen ez is csoportfüggő. A hosszas konfliktuskezelés után, mikor már látszólag mindenki érti a helyzetet, is elhangozhat az „Oké! Itt nem verem meg, de ha a városban összefutunk, kezét-lábát eltöröm” mondat. A megbocsátás, egyenlő a gyávasággal, gyengeséggel, meghunyászkodással, és az megvetendő, mondják.

Fogalomtár

„másság”: jelentheti a homoszexualitást is, de a bőrszín szerinti megkülönböztetést vagy egyszerűen a viselkedést vagy értékrendet, vagy bármi mást is, amitől valakit különlegesnek vagy másnak ítélünk meg.

Konfliktuskezelő stratégiák: önérvényesítő, önálávető, elkerülő, kompromisszumkeresés, problémamegoldó stratégia.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – tizenegyedik modul

Ráhangolódás

A tízes modul ráhangolódási ötleteiből felhasználhatjuk itt azt, amelyik onnan valamilyen okból kifolyólag kimaradt. Az ott elhangzott ráhangolódási lehetőségek egy alkalomba nem sűrítethetők bele. Ezen kívül, vagy ezek mellett még fogalmazhatunk én-üzeneteket. (Ld. Szekszárdi Júlia: Új utak és módok, Bp. 2008, 188. o.)

Jelentésteremtés

Konfliktuskezelés. Közös problémamegoldás gyakorlása saját élményű történettel.

Itt a legfontosabb a megfelelő téma valamint módszer kiválasztása. Az általam javasolt foglalkozás(ok), témák vagy megoldások csak a lehetőségeket jelentik. Egy foglalkozást pontosan ugyanabban a formában, amit egy drámatanár leírt soha nem tudunk megismételni. Minden esetben a csoporthoz kell igazítanunk az egyébként valaha valahol jól működő foglalkozás tervét. Tehát a Szekszárdi Júlia által írt óratervek sem átvehetőek „testreszabás” nélkül. Különösen, mert azok az óratervek gimnazistáknak íródtak. Mindössze az ötlet felhasználható. Azon kívül a tanítási drámákból ismert formákat és tartalmakat használhatjuk. Valamint a józan eszünket, mivel megítéljük, hogy a csoportnak milyen foglalkozás lesz megfelelő. Mi az, ami nekik nem túl nehéz, de nem is túl egyszerű. Ami kihívás és érdekesítő, hiszen éppen ez foglalkoztatja őket. Éppen ezért érdemes időben témákat gyűjteni. Már az első modulban feltűntettem a témagyűjtést. Erről nem kell időközben megfeledkeznünk és akkor időben megismerhetjük a csoport érdeklődési körét. Azt, hogy mivel foglalkoznak szívesen. Továbbá, a szintén első modulban említett szerződésről se feledkezzünk meg közben, akkor az is megfogalmazódhat, hogy hogyan foglalkozhatunk egy-egy témával, vagy, hogy kinek hol vannak a határai, hogy ne sértsük meg azokat. Nem utolsó sorban, ha jól sikerültek az önismeret, csapatépítés, vagy a bizalom foglalkozások, akkor szintén megismerhetjük lehetőségeinket. Valójában a korábbi modulokra azért volt szükség, hogy a mostaniakat kellőképpen előkészítsük.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Egy lehetséges foglalkozás:

Ld. Szekszárdi Júlia: Új utak és módok, Bp. 2008, 184. o.

Reflektálás

Mi itt a 9. modulban említett problémát boncolgattuk. A puskázás problémáját, amit a csoport árulásnak minősített. Úgy gondolták, hogy csoporttársuk az egész csoport becsületén ejtett csorbát cselekedetével és ezért a modulzáró vizsgákon az egész csoportot negatívan fogják megítélni. Témaként egy analóg helyzetet vittem. Egy munkaközösségben, az egyik alkalmazott kisebb összeget vett kölcsön a közös, hosszú hétvéges stábkonferenciára félretett pénzből, egy rövidebb időre. Nem tudja időben pótolni a titokban kölcsönvett összeget és lebukik. A csoport játszotta a közvetlen kollégákat. Én vagy egy láthatatlan (pl. egy üres szék) szereplő a hibát elkövető személyt.

Fogalomtár

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – tizenkettedik modul

Ráhangelődés

A konfliktusokról korábban tanultak átisméltése, összefoglalása, tudatosítása, rendszerezése. A Szekszárdi Júlia: *Új utak és módok* című könyv 190. oldalán található *Törekedjünk az asszertivitásra* című foglalkozás valamint az ugyanennek a könyvnek a 193. oldalán található „*Ki mit tenne a következő konfliktushelyzetben?*” című feladatlap kitöltése, megbeszélése.

Jelentésteremtés

Választott témák. Szülők és gyerekek, gyereknevelés.

A résztvevők minden tagjáról kiderült, az együtt eltöltött idő során, hogy vagy agresszíven viselkednek konfliktushelyzetekben, vagy ha időben felméri, hogy az ellenfél agresszívebb náluk, akkor szubmisszívvé válnak. Az asszertivitás fogalmát alig ismerik. Már korábban is foglalkoztunk az asszertivitással (ld. 8. modul, illetve a konfliktusokról szóló modulok kapcsán is). Az anya-gyerek viszonyban saját magukat vélték a domináns félnek, így természetesen konfliktushelyzetekben a problémát a kiabálás, időnként az elcsattanó pofon oldotta meg. Így indokoltnak tartottam a téma kiválasztását éppen ebben a formában. Így ráadásul két legyet üthetünk egy csapásra, mert a konfliktusmegoldó képességüket is fejlesztettük egyben. Olyan konfliktus helyzetekkel foglalkoztunk, amilyenekbe nap mint nap belekerülnek.

Roppant mód kell törekedni az asszertív megoldásokra ezekben a szerepjátékokban. A szerepjáték feloldja a gátlásokat, jókedvű „szerepléssé” válik vagy válhat a foglalkozás. Bizonyos szintig ez nem is baj, csak arra vigyázzunk, hogy ez a felhőtlen jókedv az őszinteséget hozza ki, de ne vigye el a játszókat a „túljátásba”. Az egyes anya – gyerek páros szerepjátékokat jó alaposan beszéljük meg. Mi valós és mi nem a látott játékból? Ne engedjük a régi berögzült mondatok szajkózását. Keressük a megfelelő megoldást. Az arany középutat. Törekedjünk az asszertivitásra. Képviseljük a gyereket, ha mindannyian egyetértenek abban, hogy „Én vagyok a felnőtt! Én tudom, hogy mi jó a gyerekeknek! Csak jót akarok neki! Ha ezt nem érti, jönnek a büntetések!”. Az is előfordulhat, hogy rendkívül megértőek lesznek.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Mindent megértene, amit a gyerek felhoz mentségére egy-egy vétség esetén. Ebben az esetben vigyáznunk kell a hamisságokra vagy a túlzott szubmisszivitásra is.

Egy lehetséges foglalkozás:

Ld. Szekszárdi Júlia: Új utak és módok, Bp. 2008, 195. o.

Reflektálás

A témát a csoporttagok választották. Ennél a célcsoportnál a leggyakrabban felmerülő témák: szerelem, házasság, párkapcsolat, szexualitás, gyereknevelés, álláskeresés, állásinterjú (ld. később, 16. modul, de a képzés külön foglalkozott az álláskeresés témakörrel) valamint a konfliktuskezelés. A szerelem, házasság, párkapcsolatról jól kialakult, eléggé sztereotip, de rendíthetetlen elképzelésük volt. Ez volt a szünetekben az egyik leggyakoribb téma a szex után. Úgy gondoltam, hogy ugyan jó lenne ezzel is foglalkozni, de minden nem fér bele, így valamiről le kell mondani. Ahhoz, hogy jussunk is valamire ebben a témakörben, sokkal több időre lett volna szükség, mert túl határozottak és berögződöttek voltak a hozott vélemények. Nem sok rugalmasságot mutattak a résztvevők ebben a témában. Ráadásul a konfliktuskezelést alkalmilag fontosabbnak ítéltém, mert az a mindennapi együttműködésünket, annak minőségét befolyásolta. A feszültség majdnem folyamatosan lógott a levegőben. Egyik pillanatban a megszokottnál jobban szerették egymást, másik pillanatban ha összekaptak valami felszínes apróságon, öltre mentek volna. Ezért a konfliktuskezelést a párkapcsolat elé helyeztem a fontossági sorrendben. Ez elég sok időt vitt el, mint ahogyan azt a modulokból is láthatjuk.

A szexualitás az irodalom, szövegértés területére csúszott. Olyan témakörökkel, szerzőkkel foglalkoztak, olyan tartalmú szövegekkel, amelyekben a szexualitás kendőzetlenül jelenik meg. Pl. Boccaccio műveiben. Ezek jó beszélgetések kiindulópontjaivá váltak, miközben a szövegértésük is fejlődött. (Bár nem ez a tartalom jellemezte a szövegértés modulokat.) Így maradt a gyereknevelés és a konfliktuskezelés, mint téma.

Fogalomtár

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Asszertivitás, szubmisszivitás, agresszió. Ld. 8. modul, de legjobb, ha hozunk olyan olvasmányokat, történeteket, amelyekben valamelyik szereplő így vagy úgy viselkedett. Ha sikerül eljátszatnunk velük (pl. Tulajdonsághordozó, ld. Kaposi László: Játékkönyv) valamilyen formában a viselkedésformákat, az a legideálisabb.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – tizenharmadik modul

Ráhangelődés

Indíthatunk beszélgetéssel. Pl. asszociációs kör vagy színházi élmények megosztása vagy elképzeléseink, ismereteink megosztása a színházról. Lehet bejátszani jeleneteket színházi előadásokból, azokat megbeszélni. (pl. Zeffirelli: *Rómeó és Júlia* című film)

Jelentésteremtés

Szituációs játékok, helyzetgyakorlatok.

Kezdetben egyszerű szituációs játékokat válasszunk, és egyszerre mozgassuk az egész csoportot, hogy ne legyenek nézők. Ne legyen lehetőségük egymás megfigyelésére, majd minősítésére. Hangsúlyozzuk, hogy nem a játék „látványossága” a fontos, hanem a kifejező ereje, a tartalma. Ld. javasolt játékok, lent.

Javasolt játékok:

Pl. Kaposi László: Játékkönyv – „Élet-Játék”, A helyzet kulcsa, Ki vagyok én, Szinkronizálás, Halandzsa, Beszélgetés számokkal, Szómágus, A szöveg marad, Tulajdonsághordozó, Stop!, Ki vagy és mit akarsz?, Hotelportás, Most mutasd meg!, stb.

Egy lehetséges foglalkozás terve.

Ld. melléklet3

Reflektálás

Ez a csoport nagyon szeretett énekelni, táncolni, ezért megjelenítettünk egy reneszánsz udvart. Ezzel lehetőség nyílt a reneszánsz tanítására (bármilyen más is lehetett volna) és a feszültségek oldására a zene és a tánc által. Ebben jól érezték magukat és utána könnyebb volt őket rávenni bármilyen játékra. Ráadásul

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

már-már körvonalazódott a félév végi „produkció” is és úgy tűnt, hogy hajlanak a Máttyás mesék felé. Így került a képbe épp a reneszánsz.

Fogalomtár

Dráma: A [líra](#) és az [epika](#) mellett a három alapvető [műnem](#) egyike, az alapvetően párbeszédre (dialógusokra) épülő, többnyire [színházi](#) előadásra szánt [irodalmi](#) alkotások (drámák, drámai művek, illetve színművek) összefoglaló elnevezése.

A szót a köznapi használatban mindenféle feszültséggel teli, nagy indulatokat mozgató eseményre is használjuk (családi dráma, drámai pillanatok stb.).

Komédia: A komédia vagy vígjáték olyan [drámai műfaj](#), amelyben a világot komikusan ábrázolják, ezzel a nézőt nevetésre ösztönözve. Ellentétekre épül: [valóság-látszat](#), értékes-értéktelen. Az ilyen művekben gyakori egy-egy [élethelyzet humoros](#) ábrázolása, emellett a félreértések is fontos szerepet kapnak.

Tragédia: A tragédia középpontjában egy [konfliktus](#) áll és egy tragikus [hős](#), aki bátran szembeszáll az egész világgal, vállalja önmagát és valamilyen magasztos célért küzd. Általában hibái is vannak, ennek ellenére vagy épp ezért azonosulni tudunk vele. Egyedül harcol, magára marad és végül el is bukik, de erkölcsi győztesként bukik el. Konfliktusrendszer: a szereplők viszonyulása a konfliktushoz és ezzel együtt a tragikus hőshöz.

Esetleg lehet nagyon röviden mesélni a színházi kifejezőmódokról. A színházi eszköztárról stb. Nem túl mélyrehatóan és sok-sok szemléltetéssel. (képek, filmek stb.)

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – tizennegyedik modul

Ráhangelődés

Tükörjátékok és/vagy szoborjátékok, pantomim, egymás utánzása.

Jelentésteremtés

Testbeszéd.

Beszélgetés a testbeszédről. A különböző testtartások, arckifejezések értelmezése. Sok szemléltetőeszköz (kép, filmrészlet) használható.

Játszunk el különböző helyzeteket különböző módon.

Lehet a stílusokkal is játszani.

Lehet variációkat létrehozni egyetlen helyzetre. Pl. állásinterjú. (itt esetleg beszélhetünk a kinézetről, ruházatról, illat stb is.)

Ne csak beszéljünk, és ne csak képeken nézzük meg a különböző testtartásokat, gesztusokat, mimikát, hanem próbáljuk is ki őket a gyakorlatban!

Beszéljük meg, hogy ki, mikor, milyen helyzetben hogy viselkedik? Tudatosítsa ki-ki magának, hogy mi jellemző rá és mi nem. Próbáljunk meg odafigyelni a rosszul berögzült szokásainkra, és ha lehet, küszöböljük ki azokat.

Ld. pl. Allan Pease: Testbeszéd – Gondolatolvasás gesztusokból.

Egy lehetséges gyakorlat:

Nyomtassunk különböző érzelmeket kifejező (alapérzelmeket - düh, félelem, undor, meglepetés, öröm és szomorúság - megjelenítő) arcokat, majd teszteljük, hogy ki mennyi érzelmet ismer fel helyesen.

Reflektálás

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Ezt külön kérték a csoport tagjai. Az is a csoport kérése volt, hogy a testbeszédet kapcsoljuk össze az állásinterjúval.

Fogalomtár

Kommunikáció. Verbális és nonverbális kommunikáció. – játékos formában. Ugyanazt a közlendőt mondja el szavakkal, majd szavak nélkül.

Mimika: A mimika az arcizmok mozgása révén közöl információkat. Mimikánk részben árnyaltabbá teszi a szavakkal megfogalmazott mondanivalónkat, de lehet szavak nélküli önálló jelentése is. A mondandónk akkor hiteles, ha az arckifejezésünk alkalmazkodik a kimondott szavainkhoz. Az élénkebb beszédet általában élénkebb mimika, a lassú beszédet jellegtelenebb mimika kíséri. Az arc elsősorban az érzelmek kifejezésének a színtere. A szemünk, szánk segítségével képesek vagyunk érzelmeinket kifejezni.

Az arckifejezések árulkodnak a pillanatnyi hangulatunkról, de megmutatják lelki beállítódásunkat is. Mindenki ismeri nevető ráncokat, vagy a szigorúságot mutató homlokráncokat.

A tekintetet tartják az egyik legősibb kommunikációs eszköznek. Partnerünk tekintetéből nagyon sok információ szerezhető. Jelentése van a pillantás időtartamának, a szem behunyásának, a tekintet elfordításának. A tekintet a bensőséges emberi kapcsolatok kialakításának az eszköze, félre érthető használatával könnyen kényelmetlen helyzetbe kerülhetünk.

Gesztikuláció: A gesztikulálás mozgásos kifejező eszköz, a beszédet kísérő fej-, váll-, kar- és kézmozgás. A hatásos gesztikuláció a csípőtől a vállig érvényesül, s csak erős érzelmi feszültség esetén vonódik be a mozgásba a fej. Mozdulataink lehetnek akaratlagosak, akaratlanok, és reflexmozgások.

Tudatosan csak az akaratlagos mozgásunkat irányíthatjuk, de erős akarattal ellenőrizhető az akaratlan

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

mozgások egy része is.

A természetes gesztusok egy parányival mindig megelőzik a kimondott szót, hiszen a gesztus a gondolat keletkezését kíséri.

A testtartás: A testtartás szorosan kapcsolódik a kéz mozgásaihoz. Kommunikációs jelentősége van annak is, hogy a két beszélgető ember milyen távolságra van egymástól. A kommunikáció során kialakított távolságot befolyásolja az ember kulturális háttere, a partneréhez fűződő viszonya, valamint a közös cselekvés milyensége. A távolságot zónákra osztjuk, így megkülönböztetünk intim, személyes, társadalmi, valamint nyilvános zónát.

A testbeszéd: A testbeszéd körébe tartozó sokféle testtartás, gesztus, tekintet sok mindent elárul az emberről, gyakran sokkal többet, mint amennyit szeretnénk megmutatni magunkból.

Mindannyian ismerjük a mondást: A szem a lélek tükré. Az ember tekintete egy meghatározó érintkezési forma, az emberek közötti személyes kapcsolatban a kezdeti kommunikáció eszköze. Tudunk a tekintetünkkel hívni vagy küldeni, csábítani vagy visszautasítani, szeretetet, érdeklődést, haragot és számtalan más érzést kifejezni. Nézésünkkel jelzéseket és visszajelzéseket adunk a másik személyhez való érzelmi viszonyulásunkról.

Nézésünkben benne van minden műveltség, minden tudás, amit eddig elsajátítottunk a világról, az adott témáról.

A testtartás, a mozgás, nagy mértékben befolyásolja az első benyomást, ami rólunk kialakul. A helyes testtartás, a magabiztos járás, azt sugallja: helyes úton járunk, jól vagyunk, a lehajtott fejjel, görnyedt háttal közeledő emberről rögtön érezzük, hogy valami baj van, valami rossz érzést hordoz.

Az emberi hang is nagyon fontos jelző eszköz a kommunikációban. A hang erőssége, a beszéd tempója, a hangmagasság, a beszéd minősége lényeges kifejező eszközök.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Az állásinterjú és a testbeszéd: http://www.lelkititkaink.hu/allasinterju_testbeszed.html

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – tizenötödik modul

Ráhangelődés

Montágh Imre bármelyik könyvében találunk számtalan remek bemelegítő gyakorlatot. Az állásinterjúk előtt azért is jó titkon ilyen gyakorlatokat végezni, mert segíthet az izgalom okozta stressz feloldásában vagy enyhítésében.

Jelentésteremtés

Beszéd.

Beszéljünk a különféle beszédstílusokról valamint a beszédtechnikáról. Akárcsak az előző modulnál, használjunk sok szemléltetést. Beszéljük meg a különböző súlyos hibákat és keressük meg a különféle „torzult beszéd” okait. Mi lehet a jelentése a különböző beszédstílusoknak?

Itt is tesztelhetjük magunkat, hogy meg tudjuk-e állapítani, hogy a felvételtől meghallgatott beszélő milyen élethelyzetben és miért beszélt éppen úgy ahogy.

Tarthatunk önvizsgálatot is. Kire, mi jellemző különböző élethelyzetekben?

Játsszuk el a különböző helyzeteket különféle módon. Pl. állásinterjú (ha már unják, lehet bármi más is, pl. behívatott az igazgató az iskolába, mert a gyerek összeverekedett a padtársával. Stb.)

Kapcsoljuk össze az előző modullal.

Lehetséges gyakorlatok:

Ld. Montágh Imre bármelyik könyvében lévő gyakorlatokat. Mindenképp próbáljunk ki néhányat, ne csak beszéljünk róluk. Inkább említsünk kevesebbet a gyakorlatok közül, de azt tanuljuk is meg, hogy ha valaki szeretné otthon gyakorolni, legyen rá lehetősége.

Lehet esetleg hangfelvételeket készíteni saját hangunkról, majd visszahallgatni.

Lehet négysorosokat vagy más rövid szöveget megtanulni és elmondani különféle módon.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Reflektálás

A foglalkozás szintén csoportigény volt. A készülő előadásunknak is jót tett ez a foglalkozás. Bár nagyon kevés egyetlen modul a beszéd megjavításához.

Fogalomtár

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – tizenhatodik modul

Ráhangelődés

A korábbi modulokból ismert gyakorlatok megismétlése, összegzése, összefoglalása, tudatosítása. Pl. néhány légzésgyakorlat, nyelvtörő stb. Ezeket végezzük a megfelelő komolysággal. Egyenes testtartás, semmi arcmimika.

Ha megoldható, erre a foglalkozásra érkezzenek úgy, mintha állásinterjúra érkeztek volna. Önéletrajzzal a kezükben stb.

Jelentésteremtés

Dramatizált élethelyzetek. Állásinterjú

Beszélgetés: Mibe öltözködünk, ha állásinterjúra megyünk? A frizura, a smink, az illat is fontos.

Az önéletrajz.

A testtartás, köszönés, közvetlenség stb. Ld. korábbi modul.

Illemszabályok.

A beszédstílus. Ld. korábbi modul.

Egy lehetséges foglalkozás:

Mindenki előre fogalmazza meg, hogy mi az ő „álom munkahelye”. Tétélezzük fel, hogy éppen egy ilyen álláshirdetést talál az újságban. Most éppen erre az állásra jelentkeznek. Az álommunkahely HR-esét a tanár játssza. Lehetőség szerint kérje meg egy kollégáját, hogy üljön be az alkalmi „vizsgabizottságba”. Így komolyabb és lehet, hogy életszerűbb is a játék. A különböző „álmokat” már előző héten közölgék a tanárral, hogy tudjon felkészülni. Aki éppen nincs bent a „meghallgatáson”, annak türelmesen, csöndben kell várakoznia az ajtó előtt. Ez is a játék része. Ezt is tudni kell. Nem valószínű, hogy jó szemmel nézik a türelmetlenkedőt, hangoskodót, tilosban cigarettázót stb. Végén megbeszéljük az

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

állásinterjút.

Reflektálás

Ez volt már az első alkalommal is a legelső kérésük, hogy ezt gyakoroljuk. Többen és többször is fogalmazták meg ezt az igényt.

Fogalomtár

Beszélgetés a különböző szakmákról, munkákról, munkahelyekről, képzésekről stb. –erről külön beszélnek a munkaerő piaci tréningen is, ami szintén része a képzésnek.

HR – humán erőforrás.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – tizenhetedik modul

Ráhangelődés

Beszélgetés az általuk korábban látott, vagy valaha, valahol látott előadásról. A rendelkezésre álló színház műsorának megtekintése. Az előadás kiválasztása. Kritikák olvasása stb. Össze lehet kapcsolni a drámát a szövegértés, szövegalkotással. Ez gyakran előfordulhat, éppen ezért érdemes a szövegértés, szövegalkotás illetve a drámafoglalkozásokat egy napon tartani. Jelentős mértékben segítheti, kiegészítheti egyik a másikat. A tartalmi szemponton túl az idő szervezése szempontjából is előnyös, ha egy napon van a két foglalkozás. Továbbá akkor működhet ez jól úgy tartalmilag, mint formailag vagy időszervezés szempontjából, ha ugyanaz a tanár tartja mindkettőt.

Beszélgetés a színházi háttérmunkáról. Az előadás születéséről a darabválasztástól a bemutatóig. A különböző színházi formákról dióhéjban. A színházról, mint összművészetről. Stb.

Jelentésteremtés

Színházi előadás megtekintésének előkészítése.

A tanárnak korábban meg kell néznie az előadást, hogy tudja mire viszi a csoportot és tudja felkészíteni a résztvevőket. Lehet feladatlapot is készíteni. Ld. 19. modul, bár ott egy film előkészítése szerepel. Itt jobb a tanítási dráma, mint forma. A tartalom előadásfüggő, éppen ezért bármilyen óratervet is írnék ide az használhatatlan lenne, mivel az előadás ismerete nélkül nem lehet megérteni a foglalkozás célját.

Valamint biztos nem használható egy másik előadás esetén.

Egy lehetséges foglalkozás:

Egy tanítási dráma óra, aminek segítségével feldolgozzuk a mondanivalót valamilyen analóg történet, helyzet segítségével vagy bármit, ami nehezen érthető az előadásban. Pl. szerepháló, ha nagyon sok a szereplő és érthetetlen a köztük lévő viszonyrendszer. Vagy pl., ha szürreális díszletben játszódik a darab érdemes kicsit beszélni a szürrealizmusról, vagy bevinni néhány

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

szürrealista festményt fotón vagy megtekinteni ilyeneket az interneten. Tartalmat elmesélni fölösleges, mert elvonnánk az előadás örömét.

Felhívhatjuk a figyelmet arra, hogy mire figyeljenek fokozottan.

Kioszthatunk egy kérdőívet, amit előadás után kell kitölteniük.

Mindenki kaphat egy külön feladatot, hogy neki mire kell különösen figyelnie. Pl. díszlet, jelmez, fény, hang, megoldások, színészi játék stb.

Ne terheljük túl feladatokkal, mert akkor nem tudják élvezni az előadást. Előadás utáni órán térjünk vissza a megadott szempontsorra és annak alapján beszéljük meg az előadást.

Különben nincs semmi értelme a szempontsornak.

Reflektálás

A csoportban sokan még soha nem voltak színházban. Sokan meg csak évekkorábban az általános iskolai osztályukkal. Azt is meg kellett beszélni, hogy hogyan öltözködjének és, hogy hogyan viselkedjenek. Óriási öröm volt számukra. Ha semmit nem kezdünk az előadással, mert éppen nem olyan jó a színvonala, vagy nincs rá lehetőségünk kezdeni bármit is vele, akkor is érdemes elvinni a csoportot egy előadásra, mert lehet, hogy egy életre szóló élményhez juttatjuk.

Fogalomtár

Színházi fogalmak tisztázása. Pl. rivalda, takarás, zenekari árok stb. Csak olyanokat, aminek szerepe van az előadásban.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – tizennyolcadik modul

Ráhangelődés

A tetszett-nem tetszett körök illetve a ki hogy érezte magát „fecsegés”, azaz az élmény megosztása.

Jelentésteremtés

Színházi élmény feldolgozása.

Az előadás megbeszélése a korábban (ld. előző modul) kiadott szempontsor alapján. Ne fogadjuk el a tetszett vagy nem tetszett, jó volt stb véleményeket, mivel ez így, önmagában nem vélemény. Mindent indokoljanak.

Ha korábban kellett írniuk „kritikát”, azaz alkotniuk szöveget a cím alapján, akkor most miben térnének el a korábbi írásuktól. Hol módosítanánk rajta? Most mit írnának?

Ismét össze lehet kapcsolni a dráma órát a szövegalkotással. Olvashatunk ismét kritikákat és megbeszélhetjük azok objektivitását vagy éppen szubjektivitását. Valamint azt is, hogy egyetértünk vagy sem.

Szerintünk mitől lenne jobb a látott előadás, vagy milyen más megoldásokat lehetne alkalmazni az egyes jelenetekben.

Ha irodalmi műből készült az előadás, foglalkozhatunk a szöveggel is.

Reflektálás

Akkora élmény volt számukra, hogy bármennyi ideig szívesen beszéltek róla.

Fogalomtár

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – tizenkilencedik modul

Ráhangelődés

Korábbi filmes élményeik megbeszélése. Ki, mit néz? Milyen a jó film?

Jelentésteremtés

Filmélmény - előkészítés, megtekintés, feldolgozás –az idő szűkében.

Ha kevés az idő, összekapcsolhatjuk ismét a szövegalkotás, szövegértés foglalkozást és a dráma – filmnézés előkészítését. Ld. melléklet4. (abban az esetben, ha ugyanaz a tanár tartja mindkettőt és ugyanazon a napon)

A film megtekintése után pedig megbeszélhetjük a színházi élmény feldolgozásakor megismert módon. Kereshetnek filmkritikákat önállóan az interneten. Egyetérthetnek vagy elutasíthatják azt.

Egyre több teret kell engedni nekik. Minél több önálló munkát, hiszen már közeledik a képzés vége. A továbbiakban önállóan kell boldogulniuk.

A véleményalkotáskor ragaszkodjunk a pontos megfogalmazáshoz és az adekvát kifejezőmóddhoz. Ha van rá idő, írassuk le a kialakult véleményüket.

Az előkészítés egy lehetséges változata. Ld. melléklet4 – szövegértés, szövegalkotás, szókincsfejlesztés feladatlap.

Reflektálás

Filmélményük van bőven. Főleg TV-film és sorozat. A mi csoportunkban éppen a szerelem, párkapcsolat és az elfogadás volt terítéken, így az amerikai vígjátékot (ezt külön kérték, hogy ne komolykodjunk), [Craig Gillespie](#): *Plasztik szerelem* című filmjét néztük és beszéltük meg.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Fogalomtár

A filmes szakma, a filmezés, a filmművészet szakkifejezései, ha felmerülnek, érdemes utána nézni a jelentésüknek. Ekkorra már jól boldogulnak az interneten. Ha van rá lehetőség leültetni őket, hogy maguk keressék ki az ismeretlen kifejezés meghatározását. Találjanak válaszokat kérdéseikre.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – huszadik modul

Ráhangelődés

Néhány héttel korábban arra kérjük a résztvevőket, hogy keressenek olyan történeteket, amelyek szerintük aránylag rövid idő alatt elkészíthetők és eljátszhatók. Ha lehet, legyen valami köze a helyhez, ahol élnek vagy hozzájuk. Arra számíthatnak, hogy közönségük a saját gyerekeik lesznek.

Összegyűjtjük a hozott történeteket.

Megbeszéljük a választási szempontokat.

Kiosztjuk, hogy ki melyik történetet ismerteti, olvassa fel.

Jelentésteremtés

Történetválasztás. Mátyás mesék.

Mindenki átnézheti egyszer az általa hozott vagy a tanártól kapott történetet.

Sok történettel készülünk. Ezeket felolvassuk egymásnak.

Egyeztetünk, megbeszélünk és kiválasztjuk a megfelelő történetet.

A kiválasztott történetet sokszorosítjuk és mindenkinek odaadjuk, hogy otthon olvashassa.

A foglalkozás menetének egy lehetséges változata:

Miután mindenki elolvasta a hozzákerült vagy hozott történetet, sorra felolvassuk egymásnak. Minden történet után röviden megbizonyosodunk affelől, hogy mindenki megértette. Utána kis csoportokban (csoportosulhatnak aszerint is, hogy kinek melyik mese/történet tetszett) megvitatják, hogy melyik - a kiscsoportba bekerült - történet lenne a legmegfelelőbb. Végül a csoportok szószólói ismertetik, hogy mire jutottak. Indokolni is kell választást.

A csoportok szószólóit ezután beültetjük a kör közepére és hangosan próbálnak megállapodni abban, hogy az előző körben továbbjutott mesék közül melyiket válasszák. A „nézők”

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

természetesen beleszólhatnak az egyezkedésbe, de csak akkor, ha leállítják azt (pl. tapssal) és nagyon röviden, tömören és konstruktívan szólnak hozzá.

Reflektálás

Nem sok használható történettel álltak elő. Majd sikerült megállapodnunk abban, hogy mesék között keresgélünk tovább. Kezdetben Fazekas Mihály: *Lúdas Matyi* című művén gondolkodtunk, de végül a *Mátyás mesék* egyszerűbbnek, eljátszhatóbbnak és rövidebbeknek tűntek.

Az általunk választott mesék ld. melléklet5

Fogalomtár

Dramaturgia: A [színművészet](#), egyik tudományága, amely a színjátszás elméleti kérdéseivel: [dráma elmélettel](#), a [színműírás](#) elméletével, színjáték törvényeivel, szerkezeti felépítésével és színpadi hatásával foglalkozik.

Díszlet: Csak olyan díszletek lehetnek az előadásban, ami otthon vagy a képzés helyén, esetleg lomtanításból összeszedhetők. Illetve csak olyanok, amelyekre mindenképp szükség van az előadásban.

Jelmez: Csak a rendelkezésünkre álló, otthoni dolgainkat használjuk fel. Csak olyat, ami nélkülözhetetlen.

Kellék: Mindent magunk készítünk el.

Fény: Csak ami rendelkezésünkre áll.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – huszonegyedik modul

Ráhangelődés

Beszélgetés a dramaturgiáról, a szövegeknyvről, a szöveg szerepéről egy előadásban.

Más előadások szövegeknyvének megtekintése. Ha lehetséges vigyünk be egy színházi- asszisztensi vagy egy ügyelői példányt.

Jelentésteremtés

Történet dramatizálása. Ötletgyűjtés a megvalósításhoz. Ld. melléklet6.

A legfontosabb, hogy a foglalkozás végére megszülessen a szövegeknyv, a dramatizált változat.

Sokkal többet lehet tanulni egy olyan szövegből, amit dramatizálnunk kell, mint egy kész drámából.

Éppen ezért érdemes mesét, novellát vagy más rövid írásművet választani.

Törekedjünk az egyszerűségre.

Lehet, hogy kezdetben tűzijátékot szeretnének az előadásba, de lassan rájönnek, hogy az egyszerű, de ötletes megoldások talán jobbak is a készen vásárolt látványosságoknál.

Egy lehetséges foglalkozás:

Miután újra felolvassuk a kiválasztott történetet, kis csoportokban játsszák el azt. Előtte „jelírással”, azaz egyszerű rajzokkal rajzolják le, mint egy képregényt (szöveg nélkül) miközben a tanár hangosan olvas. (kb 10-15 perc felkészülési időt kapjanak.) A csoportok mutassák meg egymásnak az elkészült előadásokat. Utána beszéljük meg.

Közben azt is látjuk, hogy melyik szerepet ki szeretné játszani, illetve, hogy kinek áll jól.

A megszületett jó ötleteket, megoldásokat már most jegyezzük föl és tartsuk meg.

Ezek után három kis csoportra osztjuk a játsszókat. Az egyik csoportban keressék ki a szövegből a kellékeket, a másikban a díszleteket, a harmadikban a szereplőket. (ha szükséges, lehet negyedik csoport is, akik a jelmezeket írják össze). Osszák meg egymással

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

„gyűjteményeiket”, majd ugyanezekben a kis csoportokban kezdjék megírni a párbeszédeket.

(nekünk épp három mesénk volt, így minden csoport egy szöveggönyvet írt)

Végén összedobjuk a három történetet és egybeolvasztjuk. Az elejére felírjuk a szereplőket, díszleteket, kelléket és mindent, amire a játék során szükségünk lehet. (ezt az utolsó simítást előfordulhat, hogy a tanár végzi, otthon)

Beszélgessünk a megvalósításról is. Az ötleteket is írjuk bele a szöveggönyvbe, szerzői utasításként.

Próbáljuk meg elképzelni az egészet, az elejétől a végéig.

Reflektálás

Mi végül a bábozást választottuk.

Fogalomtár

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – huszonkettedik modul

Ráhangelődés

Beszélgetés a magyar népmesékről. A készülő előadásunk hangulatáról, kivitelezéséről.

Mire kell odafigyelni? Mitől lesz érdekes az előadás?

Erre a foglalkozásra már gyűjtünk be mindent, amire szükségünk lehet.

Jelentésteremtés

Kellék, díszlet, jelmez, zene stb.

Magyar népmesék megtekintése inspirálódás céljából. Magyar népzene hallgatása.

Készítsük el a díszletet. Rendezzük be a teret.

Válasszuk ki a jelmezeket, zenéket.

Készítsük el és próbáljuk ki a kellékeket.

Olyan megoldásokat keressünk, amit önállóan otthon is elő tudnak majd állítani. A foglalkozás célja, hogy később otthon, gyerekeikkel is tudjanak hasonlókat játszani.

Mozgósítsuk a kreativitásunkat, fantáziánkat.

Reflektálás

Asztali, egyszerű síkbábos megoldásokat választottunk. Kellékeinket kartonpapírból illetve papírmaséból készítettük el.

Fogalomtár

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – huszonharmadik modul

Ráhangelődés

Szereposztás. Mindenki tanulja meg a szerepét. A tanár segít mindenkinek megtanulni a szöveget. Mindenkiel beszélgetni a karakterről, amit játszik. A szöveg hangsúlyozásáról, előadásmódjáról is beszéljünk.

Jelentésteremtés

Részpróbák.

Összeolvassuk többször is a szöveget. Remélhetőleg ott helyben meg is tanulják, hiszen már annyit foglalkoztunk korábban a szöveggel (otthon is), hogy mindenki elég jól ismeri. A kisebb hibáktól el lehet tekinteni. Az improvizálás megengedett.

Jelenetenként próbálunk. Először csak lejárjuk, rögzítjük, hogy mi hol és hogyan történik, majd összekapcsoljuk a cselekvést és a szöveget.

Az egyes jeleneteket külön-külön is lehet próbálni, ha van rá mód. Aki éppen nem próbál, szöveget tanul.

A cél a megvalósítás, a koncentrált jelenlét, a munka maga és nem a profi előadás.

Reflektálás

Elképzelhető, hogy egy modul nem is elég erre a foglalkozásra. Ha elég motiváltak, akkor hajlandóak otthon is foglalkozni az előadással és készülnek rá. Ez minden bizonnyal szükséges is.

Fogalomtár

Lehet beszélni a profi színházi próbafolyamat szakaszairól, de nem feltétlen szükséges.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Dráma – huszonegyedik modul

Ráhangelődés

Bemelegítjük a hangunkat stb. Összmondjuk a szöveget. Végigbeszéljük, hogy kinek mikor mi a dolga.

Jelentésteremtés

Főpróba.

Egybe próbáljuk az előadást. Javítgatjuk, csinosítgatjuk, pontosítjuk, rögzítjük. Jó, ha már vannak nézők, hogy szokják a jelenlétüket.

Reflektálás

A kollégák nézték meg a főpróbát és visszajeleztek a játszóknak.

Fogalomtár

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

ÓRAVÁZLAT

Írta Mucsá Angéla

I. KINEK

- 15 fő
- 18-∞ évesek
- Nők. Max. 8 befejezett tanév. Drámás tapasztalatok nélkül. Előzmények, amivel mi megalapozzuk a foglalkozást.

A témaválasztást hosszas beszélgetés, egyeztetés előzte meg. Természetesen nem ebben a formában kérték a téma feldolgozását, de a beszélgetés alapján ez a témakör körvonalazódott. Tervezéskor figyelembe vettem a drámához való viszonyulást, értelmi képességeket valamint az életkori sajátosságokat is. Az általam használt játékok több esetben is használhatóak. Az egyén közösséghez való viszonyulása, a viselkedésformák tudatosítása vagy a logikus gondolkodás tanítása mellett még nagyon sok lehetőség rejtőzhet ezekben a játékokban.

II. HOL, MIKOR

- 3x45 perc (az utolsó játék a fennmaradt időtől – a játék pörgésétől – függ, de szükség esetén kihagyható.)
- A foglalkozás lehet egy hosszú tanulási folyamat része is, de önállóan is megállja a helyét. Tartalma: viselkedésformák, közösséghez való viszonyulási lehetőségek, beilleszkedés.
- Nagy terem, szabad térrel középén. Körben székek, csomagolópapírok és/vagy tábla írószerek.

III. MIT

Tanulási terület: Emberismeret, környezetismeret és embertan, etika, pszichológia, önismeret, társadalomismeret, matematika (valószínűség-számítás, logika) csak érintőlegesen, de átalakítható úgy, hogy ott is használható legyen. Egy közösségben mindenkinek megvan a maga szociális szerepe mellett a fontossága szerinti helye, melynek sok meghatározója lehet (munkakör fontossága, életkor, nem,

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

énkép és annak kommunikálása, kommunikáció stb). Milyen „rangú” szerepek választhatók egy közösségben? Hogyan? Kooperál vagy verseng? Melyik célravezető?

Téma: A közösséghez való viszonyulási lehetőségek a viselkedésformák tükrében, beilleszkedés, asszertivitás, becsület, áruulás, önzés, önérvényesítés.

Történet: Nem egy összefüggő történet. (Mivel nem tanítási dráma, hanem tanóra drámatechnikákkal.)

Általam kiválasztott/kitalált szituációk, Mérő László: A játékelmélet és a racionalitás pszichológiája

/Élet és Tudomány – Sulinet/ alapján. ([http://209.85.129.132/search?q=cache:qahRA-mPU2sJ:na11.blogspot.com/2005/07/mr-lszl-jtkelmlet-s-](http://209.85.129.132/search?q=cache:qahRA-mPU2sJ:na11.blogspot.com/2005/07/mr-lszl-jtkelmlet-s-racionalits.html+mérő+lászló+játékelmélet&cd=1&hl=en&ct=clnk&gl=hu)

[racionalits.html+mérő+lászló+játékelmélet&cd=1&hl=en&ct=clnk&gl=hu](http://209.85.129.132/search?q=cache:qahRA-mPU2sJ:na11.blogspot.com/2005/07/mr-lszl-jtkelmlet-s-racionalits.html+mérő+lászló+játékelmélet&cd=1&hl=en&ct=clnk&gl=hu))

(Egyéb hozzáolvasott irodalom: Mérő László Mindenki másképp egyforma; Mérő László: Maga itt a tánctanár?, de ezekről a dilemmákról számtalan szerző írt, köztük Hankiss Elemér)

Konfliktus: A saját vagy a közösség érdekeit érdemesebb szem előtt tartanom? Mikor melyiket és meddig? Alkalmazkodom, hogy jó embernek tartsanak és én is annak hihessem magam, vagy érvényesülni és jól járnai akarok? Ha veszítek, vesztesnek tartanak, ha nyerek önzőnek. Ha veszítek, közénk tartozónak gondolnak, ha nyerek felnéznek rám.

Cél: Gondolkodjanak el azon, hogy nincs recept a helyes viselkedésre, hogy ez esetenként változik, de érdemes minden lehetőséget végiggondolni.

A társadalmi normák, törvények, szabályok tisztelete, de nem az asszertív magatartás feladásának árán.

Fókusz: Milyen módon lehet egy közösséghez viszonyulni ahhoz, hogy azt a funkciót kapja az egyén, amit elképzelt magának?

IV. HOGYAN

	IDŐ	FELADATLEÍRÁS	RÉSZCÉL	MUNKA-FORMA	MÓDSZER	INST
--	-----	---------------	---------	-------------	---------	------

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

	<i>mettől-meddig</i>	<i>mit</i>	<i>miért, milyen célból</i>	<i>Hogyan (egyéni, páros, kis vagy nagy csoportos)</i>	<i>mivel, milyen módszerrel, eszközzel</i>	
I. RÁHANGOLÓ DÁS	1 perc	A téma megjelölése.	Ez még nem része a játéknak.	Egész csoport, beleértve a nézőket is ☺	Frontális	A viselkedés, a szabályok és a közös munka viszonyait formálják a foglalkozás során. Valamint a kapcsolatok (Viselkedés, viszonyok, viselkedésformák, a táblák, mindvégig marad...
	5 perc	Falvak. (kontextusépítés)	Ráhangolás. Közösség alkotás.	A játékosok 3 kis csoportban dolgoznak. A játékvezető a teret rendezze be, segít, ha valaki nem tudja, mi a feladata. Körbejár és ellenőrzi, hol tartanak, méri az időt, továbbblendíti az elakadásokat. A	Kis csoportos egyeztetés, megbeszélés.	Mindenki külön-külön jött. Tudja, hogy nevezte, címerrel, ami megkülönbözteti őket a falutól. Legbűs...

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

				felkészülés közben kiosztja a felírt papírokat.		2 perc rendel hog felkés felkés közbe játékv kioszt papíro az áll, hogya viselk bemut Ennek követl játékb kiderü elárul hogya a papí
	3-4 perc	A bemutatkozás	Az előző játékhoz kapcsolódik, valójában össze is tartoznak. (részcél ld. fent)	Egész csoportos.	Improvizáció.	Gyerte Ez itt konfer terem. csoport kap a bemut cédulá instrul

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

	3-5 perc	Egyeztetés, megbeszélés.	A viselkedésfor mák tudatosítása.	Egész csoportos. A játékvezető koordinál, fölírja a viselkedésformákat a táblára.	Frontális.	Melyi hogya viselk Milyen viselk at látt vonala felsor jellem (Felírj táblára
II. TÉMAFELDOL GOZÁS	5 perc	Konferencia (gyűlés konvenció valamint a tanár szerepben) A közlegelők problémája.	A viselkedésfor mák és a beilleszkedési, érdekérvényesí tési lehetőségek/le hetetlenségek összekapcsolás a.	Egész csoportos. A játékvezető a konferencia meghívottja, egyben koordinálójává is válík, mivel ő diktálja a feltételeket, mint az Országos Jóléti Bizottság képviselője. Miközben ismerteti a helyzetet, felírja vázlatosan azt a táblára is, hogy a játéssók mindvégig szem előtt tarthassák, ne	Egész csoportos improvizáció.	Ld. 1. mellél falvak 1 perc az egy majd a álljana akik ú döntő veszne marad akik n tehene fontol hiszen éhezik felejts ők hog

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

				kavarodjanak bele a sok új információba.		szokta viselk Tartsá a korá játékb kialak
	5-8 perc	Egyeztetés, megbeszélés	A viselkedésfor mák és az együttelési lehetőségek tisztázása. Az inkompatibilit ások, lehetőségek/le hetetlenségek megfontolása. Beindítani a gondolataikat. Ráállítani, hogy a későbbi játékban ne döntsenek elhamarkodott an.	Egész csoportos, szerepen kívüli megbeszélés, a játékvezető által irányított, szabad vélemény- nyilvánítás.	Frontális.	Miért így va lesz er követl Mik a feltéte módon beilles közös Mikor szem érdeke mikor közös Mikor kompr Hol a Milye csoport tudnár a közö való v lehető

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

						(játék felírja „vége
	10- 12per c	A fogoly dilemmája	Döntékénysze r elé állítani a csoport tagjait, kooperálnak vagy versengenek?	Egész csoportos, de azon belül önálló munka. Négy változata van a játéknak: A. a partnerek között nincs érzelmi kapcsolat, sőt nem is ismerik egymást és nem egyeztethetnek. B. a partnerek között nincs érzelmi kapcsolat, de egyeztethetnek előtte. C. a partnerek között van érzelmi kapcsolat, de nem egyeztethetnek előtte. D. a partnerek között van érzelmi kapcsolat, és egyeztethetnek előtte. A játékvezető nem vesz részt közvetlenül a	Háttal ülnek egymásnak és kézjelzéssel ismertetik a játékvezetőve l, hogy milyen döntést hoztak. A játékvezető feljegyzi az eredményt. A következő megbeszélésn él felhasználják.	Ld. m Alapo gondo végig, mikor jobban maga kezevé hogya döntöt Egym fordít és ne meg, h került Az A után: Megne sőt megbe a „pár hogya körbe döntse de ne feltétl

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

				játékban. Ő a vizsgálóbíró a történetben, ugyanakkor a jegyző.		tartan magat ígére Hazud hiszen szerin nem k egymá változ Barát de nem egyezt hogyan tegyet változ Barát és van másoc hogyan megbe döntés ekkor feltétl tartan magat ígére gond most i hazud
--	--	--	--	--	--	--

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

						átverh barát
	5-8 perc	Egyeztetés, megbeszélés	Az előző játék tapasztalatainak megosztása. A döntés nehézségének tudatosítása, megvitatása. A kétféle lehetőség előnyeinek és hátrányainak a tudatosítása.	2 kisebb csoportban. A csoportalakítás véletlenszerű legyen. A játékvezető koordinál (az eredmény listát is megmutatja a játékosoknak, mint a „felmérés” eredményét). Végén összevetjük, hogy mire jutottunk.	Kiscsoportos megbeszélés, egyeztetés.	Az eg találja milyen megg szület „bekö társam Miért döntés előnye hátrán hátulü döntés másik beszél ugyan kérdés „nem társam
III. ÓRAZÁRÁS	5-8 perc Csak bónus z, ha marad rá idő.	A nemek harca.	A korábbi tapasztalok felhasználása annak érdekében, hogy még jobban	Nagy csoportos, de egyéni döntést igénylő. A játékvezető csak ismerteti a játékot és megszervezi, de rájuk bízva a	Szervezés, mint a fogolydilem mánál, de most szabadon választhatnak	Ld. m Végén meg é ki, ho pontot közös

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

			elmélyíthessék a döntés nehézségének tényét, illetve azt, hogy esetenként érdemes jól megfontolni a döntéseinket és ha van rá mód esetleg segíteni a helyzetet.	végeredmény vizsgálgatását, számolgotását, megvitatását. Teljesen szabadon. A játzók magukkal vihetik a beszélgetést és az élményt, valamint az elindított gondolatot a szünetre.	párt maguknak a játzók, sőt az egymást jobban kedvelők összekerülését szorgalmazzuk. A döntés előtt viszont ne engedjük, hogy bármit megbeszéljenek.	
--	--	--	---	---	--	--

Mellékletek:

Tudomásunkra jutott, hogy mindhárom falu jelentősen elszegényedett a kergemarhakór következtében. Mindenki elveszítette az összes jószágát. Ennek szerencsére vége. A gazdasági válság következtében az Országos Jóléti Bizottság (OJB) sem tud jelentős támogatásokat juttatni a falvaknak, mert az egész ország bajban van. Mindössze 300 tehenet tudnak felajánlani a három falunak közösen. Azaz, mivel a 3 falu egyforma nagyságú és a lakosok száma is megegyező 100at/ falu. A 300 tehén remekül jóllakhat nap, mint nap a közös legelőkön. Ez így igazságos is, hiszen csak közös legelők vannak és azokhoz egyformán joga van mind a 3 falunak. Így a tej elegendő lesz az falvak lakosainak. Tudniuk kell, hogy a legelő elbírna még 50 tehenet anélkül, hogy a többi 300 jelentős hiányt szenvedne, azaz ne lakna jól, +100at már nagyon nem lehet etetni, mert akkor egyik tehen se lakna jól és mind lesóványodnának, nem adnának elég tejet, annyit sem, amennyit a 300 adott annak előtte.+150 tehén esetén éhen halna mind a 450 tehén. Azt is pontosan tudjuk, hogy 50 hízott tehén kellene még falvanként, ahhoz, hogy húsból is elegendő jusson mindenkinek. Az is világos, hogy vallási okokból csak a marhahúst

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

fogyaszthatják, semmilyen más húst nem. Most 300 további jóltartásra szoruló tehenet kapnak (100/falu). A szomszéd országnak (ahol nem pusztított a kór) vannak eladó tehenei, adnak is szívesen, de azokat is jól kellene tartani egy ideig, ahhoz, hogy a húsup elegendő legyen. Ők nem adnak el csak 50 tehenet egyszerre, mert egyébként nekik nem érné meg. Mindeközben végig az a helyzet, hogy 150 tehen többet ér, mint 100, úgyhogy mindenkinek érdemes megvennie az 50 tehenet, mindaddig, amíg azok mind éhen nem halnak.

A rendőrség egy vad országúti hajszá után elfog két régóta körözött tettestársat, akik együtt súlyos bűnt követtek el. Közvetlen bizonyíték azonban nincs, csupán ez a gyorsajtás bizonyítható egyértelműen rájuk. A vizsgálóbíró nagyon szeretné végre lezárni a nyomozást, ezért a következő ajánlatot teszi egyenként mindkét fogolynak, akiket külön cellában helyezett el:

"Ha beismerő vallomást teszel, amelynek alapján tisztázni tudjuk az ügyet, szabadon engedünk, azt a kis sebességtűllépést pedig elfelejtjük. Ebben az esetben a társad 10 év börtönt kap, és a dolog ezzel végleg lezárul. Ez az ajánlatunk azonban csak akkor érvényes, ha a társad nem segít nekünk, és konokul tagad. Ha viszont ő is vall, akkor nem ér ilyen sokat a te vallomásod, hiszen anélkül is megtudunk mindent. Ebben az esetben mindketten 5 évet kaptok. Ha egyikőtök sem tesz vallomást, akkor nagyon szigorúan fogjuk megítélni azt a csúnya, életeket veszélyeztető száguldozást, és mindkettőtöket 1-1 évre lecsukunk. Végül: tájékoztatlak, hogy társadnak pontosan ugyanezt az ajánlatot tettem."

Egy fiatal pár reggel alaposan összevész az esti programon. A fiú az évszázad bokszmeccsét ajánlja, a lány inkább egy rockkoncertre menne. Reggel már nincs idő megegyezni, összevészve rohannak a dolgukra, és napközben nem tudnak beszélni egymással. Mindketten éppen este hét előtt végeznek napi teendőikkel, ekkor kell dönteniük – egymástól távol –, hogy ki-ki hova is menjen hétre: a bokszmeccsre vagy a koncertre? Ahhoz, hogy ezt játékelméleti problémaként értelmezzük, mindegyik játékosnak egyértelmű preferenciái kell legyenek. A mi párunk esetében vannak ilyenek: a fiú is és a lány is elsősorban együtt szeretné tölteni az estét, és csak másodsorban az általa jobban kedvelt helyen. Mindkettőjük számára a legrosszabb eset az, ha külön töltik az estét, még hozzá úgy, hogy a lány bokszmeccset néz, a fiú pedig koncertet hallgat. Ez a lehetőség mindkettőjüknek csak 1 pontot ér. Ennél valamivel jobb eset mindkettőjüknek, ha külön töltik ugyan az estét, de legalább ott, ahol jobban érzik magukat (2-2 pont). A lány számára a legjobb eset, ha a koncerten vannak együtt (4 pont), de ennél csak egy fokkal rosszabb, ha a bokszmeccscsen (3 pont). A fiú számára fordítva. A játék táblázata tehát így alakul:

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

		A fiú	
		BOXMECCSRE	KONCERTRE
A lány	BOXMECCSRE	3,4	1,1
	KONCENTRE	2,2	4,3

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

A konfliktuskezelés östípusai – Óraterv – Szekszárdi Júlia: Új utak és módok című könyvében megjelent gyakorlatok alapján.

Cél: A hagyományos konfliktusmegoldások megismerése. A résztvevők konfliktusokhoz való viszonyulásának kifejtése, élmények gyűjtése, megosztása, tudatosítása. Az újonnan szerzett tudás, tapasztalat szembesítése saját élményekkel.

Eszközök:

Három előre elkészített transzparenst:

1. Szemet szemért, fogat fogért.
2. Aki megdob kővel, dobd vissza kenyérrel.
3. Kard által vész, ki kardot ragad.

Kiscsoportos tevékenység:

A tanár három azonos nagyságú csoportra osztja a résztvevőket. K. 5 fő/csoport. Mindenki kap egy transzparenst. Kb. 5-8 perc alatt készüljenek fel a kiscsoportok. A feladat: Értelmezzék a „szlogent”, majd érveljenek annak üzenete mellett. Mi az előnye ennek a konfliktuskezelési módnak? Mikor felkészültek, a csoportok szóvivői ismertessék (kb. 1, max 2 percben), hogy mire jutottak. (Tanár körbejár és segít az értelmezésben, valamint az érvelésben.)

Ha valaki nagyon nem ért egyet azzal a csoporttal, akikkel összekerült, vagy azzal a konfliktuskezelési móddal, amit képviselnie kell átmehet a másik csoportba. Lehetőleg mindenki kerüljön olyan helyre, ahol hitelesen tud kiállni az „ügy” mellett.

Gyűlés:

Minden csoport küld egy „képviselőt” a gyűlésbe. A csoportok, néhány (3-5) perc alatt felkészítik képviselőjüket, hogy miről beszéljen a gyűlésen. Ezek után a három küldött középen helyezkedik el és megvitatják, hogy melyik módszer a legjobb és miért. Társaik kívülről irányíthatják küldötteiket úgy, hogy tapssal állítják le a beszélgetést és adnak instrukciókat. Utána folytatódik a beszélgetés a küldöttek között. Ha a küldött korábban azt hitte, hogy ez menni fog neki, de időközben kiderült, hogy a másik kettő társa szinte szóhoz sem engedi jutni, a saját csoportjából valaki leválthatja, de semmiképp se

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

érezze a korábbi játzó, hogy azért váltották le, mert „béna” volt. Ellenben a kínos helyzetben benne hagyni sem tanácsos. A „gyűlés” vezetője, ebben a helyzetben, legyen a tanár, így belülről ügyelhet arra, hogy a beszélgetés ne terelődjön el. Valójában ne gyűlésvezetőnek nevezze magát, hanem pl. írnoknak. Ne gondolják azt a játzó, hogy ő irányíthat vagy az ő kezében van a döntés joga. A végére nem kell senkinek győznie. Nem kell meggyőznie valójában senkinek senkit arról, hogy az egyik módszer jobb, mint a másik. A legjobb, ha a végére maguk mondják ki, hogy az egyes módszerek létjogosultsága helyzetfüggő. Egyébként meg egyenértékűek a módszerek.

Kiscsoportos élménygyűjtés:

Újrászervezzük a csoportokat, amelyekbe mindhárom előző csoportnak van ott legalább egy képviselője. A csoport gyűjtson olyan eseteket saját életéből, filmekből, olvasmányaikból, a média híreiből, amelyek esetében a három említett östípus közül érvényesült valamelyik. (Kb. 10 percet adjunk rá.) Az eseteket a három megismert konfliktusmegoldási mód szerint csoportosítják. Végén a csoportok szószólói ismertetik röviden az általuk gyűjtött és feljegyzett történeteket.

Nagycsoportos egyeztetés, megbeszélés:

Beszélgető-kör formájában összefoglaljuk a tanultakat, tanulságokat, egyedi esetek kibontakozására adunk esélyt stb. Az itt elhangzott történetekből választhatunk a következő órákra témát.

Hagyjunk elég időt az önálló, kiscsoportos munkára, de ne engedjük szétfolyni a csoportokat.

Vigyázzunk, hogy ne össze-vissza fecsegenek, hanem csak a feladattal foglalkozzanak. Azért ne is sűrűsítsük túlságosan. A szóvivők mindig röviden és tömören foglaljanak össze. Azért ne fojtsuk bele a szót a beszélőbe, mert az feszültségeket, idegességet és végül hangzavart okozhat.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

A reneszánsz udvari hangulat – óraterv – felhasznált szakirodalom: Eck Júlia: Drámajátékok, OSZMI, Bp. 2000

Elsődleges cél: Feszültségek oldása, a szerepjátékok előkészítése.

Másodlagos cél: Megismerni a reneszánsz udvart. Előkészíteni a Máttyás meséket (hangulat, miliő megteremtése).

Mellékesen foglalkozni a szerelemmel. Megismerkedni egy Shakespeare drámával valamint egy színvonalas művészfilmmel.

Eszközök: Jó nagy méretű terem, ahol 15 ember kényelmesen elfér és tud táncolni. 3 db laptop, képek a laptopokban előkészítve, Zeffirelli: *Rómeó és Júlia* című filmje, reneszánsz zene, csörgők.

1. Asszociációs kör: Fejezd be a következő mondatot: „Nekem a reneszánszról az jut eszembe, hogy...” (további lehetőségek: azt tudom, azt sejttem, azt gondolom stb.)
2. Ismeretek szerzése a reneszánsz korról: két csoportra osztjuk a résztvevőket. Az egyik csoport képeket nézeget a reneszánsz építészet illetve festészet remekeiről. A másik csoport a divatot és viselkedési normákat (mi illik és mi nem) vizsgálja. Végén beszámolnak egymásnak. (A képeket előkészítjük két különböző számítógépben a terem két különböző sarkában.) – felkészülési idő 10 perc. A csoportok „jegyzői” fölírják a csoport észrevételeit majd a „szószólóik” ismertetik az összefoglalást. A „megfigyelők” pedig kiegészítik a „szószólók” beszámolóit. Törekedjenek az összeszedettségre. A tisztségeket a kis csoportokon belül választják meg.
3. Narráció/Frontális: Tanár kicsit kiegészíti az előző pontban szerzett ismereteket. Szorítkozzon a legfontosabbakra, legérdekesebbekre és ha lehet szemléltessen is. Shakespearet és színházát ne mulassza el megemlíteni.
4. Egész csoportos körmese/képzletjáték: Csukd be a szemed és képzelj el egy reneszánsz udvart. (épület, udvar, szobák, ruhák, frizurák stb) Ha már látod magad előtt, oszd meg velünk a látottakat – pár

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

perces gyakorlat. Vigyázzunk, hogy mindenki csukva tartsa a szemét és, hogy ne vágjanak egymás szavába. Hangulatteremtésnek betehetünk egy halk, kellemes reneszánsz zenét.

5. Állóképek: Kis csoportokban találjanak ki képeket a következő címekre: Reneszánsz lakoma, Hétköznap a reneszánsz udvarban, Esküvői készülődés a reneszánsz udvarban, Bál után a reneszánsz udvarban stb. Ők is kitalálhatnak helyzeteket, címeket. Előkészületek, egyeztetés, megbeszélés 2 perc. Utána megmutatják a csoportok egymásnak a képeket. Ki kicsoda ezen a képen? Megpróbáljuk kitalálni, megfejtteni egymás képét. Ha nem sikerül, az állókép megmozdulhat.

6. Egyeztetés, megbeszélés: Milyen egy reneszánsz lakoma? Hol van? A ház /kastély melyik részében? Mikor? A nap melyik szakaszában tartják? Mivel világítanak? Milyen a berendezés? Miből készültek a bútorok? Mit esznek? Hogyan esznek? Mivel esznek? Mit isznak? Milyen a zene? Milyen hangszerekkel játszanak? Ki játszik? Milyenek a táncok? Ki hol ül? Ki mikor és kivel táncol? Stb.

7. A táncok: három kis csoportban megnéznék felvételtől 3 különböző típusú reneszánsz táncot. A *Basse danse*-t, a *Ballo*-t és a *Moresco*-t, majd egymásnak bemutatják a táncokat. 10-15 perc felkészülési idő. Ha van rá mód 3 különböző teremben készüljenek fel, hogy ne zavarják egymást. Mikor bemutatják egymásnak a táncokat, ha valakinek van más csoportból kedve csatlakozni a táncolókhöz, megteheti.

8. Zeffirelli: *Rómeó és Júlia* című filmjéből a báljelenet megtekintése. (Kb. 15 perc.)
Utána megbeszélés: Hol mit véltünk felfedezni a korábban megbeszéltekből? Mi újat fedeztek fel? Olyat, amiről nem beszéltünk, de itt megjelenik?

9. Lezáró kör: Hogy érezték magukat a foglalkozás alatt?

Ha van elég idő, az teljes film megtekintése.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Feladatlap a *Plasztik szerelem* című film előkészítéséhez

Először csak az első 6 feladatot adjuk oda a résztvevőknek. Egyéni munka, végén egyeztetéssel. A tanár természetesen segít az elakadóknak.

1. Mi a plasztik?

2. Fogalmazd meg egy mondatban, mi a szerelem!

3. Mit vársz egy vígjátéktól?

4. Mit vársz egy filmdrámától?

5. Milyen lehet az a film, ami „az elmúlt idők legfájdalmasabb vígjátéka”? Mitől vígjáték? Mitől a legfájdalmasabb?

6. Milyen lehet egy „szórakoztató dráma”?

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

5-8 percet adjunk a megírásra, majd mindenki olvassa fel hangosan.

7. Miután megbeszéltétek az első öt feladatra adott válaszokat, az alábbi feladatot kapod:

Egy film címe a következő lesz: **Plasztik szerelem**

Téged kérnek meg, hogy ehhez a címhez egy jó történetet találj ki.

Írj egy történetet, aminek a címe Plasztik szerelem!

8. Milyen műfaji megjelölést adnál a történetednek?

- vígjáték
- filmdráma

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

- egyéb: .....

Miért?

Közösen oldjuk meg az alábbi feladatot. Pontosan írják le a jelentéseket!

9. Mit jelentenek az alábbi kifejezések?

objektív:

szubjektív:

kontextus:

asszisztál:

frusztráció:

izolált:

Önálló munka, végén egyeztetéssel, megbeszéléssel.

10. Olvasd el az alábbi négy ismertetőt, kritikát a *Plasztik szerelem* című amerikai filmről, majd oldd meg a feladatokat!

I.

A *Plasztik szerelem* (Lars and the Real Girl) egy amerikai független film, főszereplője Ryan Gosling, akit 2007-ben Golden Globe-díjra jelöltek a legjobb vígjátéki színész kategóriában.

Premierje a Torontói Filmfesztiválon volt 2007. szeptember 10-én, ahol álló ovációval fogadták, majd újra levetítették három nap múlva, s szintén kétszer került műsorra szeptember 15-én a Bostoni Filmfesztiválon. A mozik 2007. október 12-étől játszották New Yorkban és Los Angelesben, majd több amerikai városban. Magyarországon 2008. január 3-án mutatta be a Fórum Hungary.

Lars Lindstrom egy rendkívül félénk fiatalember egy északi kisvárosban, ám egy napon végre hazaviszi álmai hölgyét fivére és sógornője otthonába. Az egyetlen probléma a lánnyal, hogy nem valódi – egy guminő, amit Lars az interneten rendelt. Azonban nem a szexen jár az esze, hanem valódi, mély, komoly

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

kapcsolatot szeretne. Sógornője aggódik érte, bátyja szerint egyszerűen ütődött, de végül ez a kedves fiú, akit mindig is szeretett az egész város, elnyeri a támogatást illúziójában.

A film 2 díjat nyert el különböző kritikusi és szakmai szervezetektől.

II.

A guminő nem megoldás

Az interneten a legjobb a társkeresés. De miért egy guminőt rendel magának a férfi? Mert kell a társ, és nem ereszkedik meg a melle. Az utóbbi idők legfájdalmasabb vígjátékát hagyni kell fájni. Vannak filmek, amiket egyedül kell megnézni. A Plasztik szerelem nem az.

A heti premierekben azt írtuk, hogy nem lehet tudni, egy rendkívül fájdalmas vígjáték vagy egy szórakoztató dráma lesz Craig Gillespie első filmje, a Plasztik szerelem (Lars and the Real Girl). Választ nem tudok adni, de arra minden leendő nézőnek fel kell készülnie, hogy a világ legszomorúbb és egyben legvidámabb filmje ez, amiben a srác rendel magának egy guminőt, majd beleszeret az igaziba. Én még most is zavarban vagyok, hiszen mögöttem hörögve röhögte végig a srác a barátnője mellett az általa vígjátéknak tartott filmet, miközben ültem egyedül (mellettem üres szék a drámai hatás kedvéért), és hiába volt tele poénokkal a film, nekem szomorú volt. Az ebből levonható tanulság egyébként közhelyszerű: az adott kontextus (értsd: barátnővel vagy nélküle nézed) meghatározza, a film mely rétege lesz hangsúlyos.

A film első felében folyamatosan érkeznek a magas labdák: kihozzák az interneten összeállított babát, akinek kemény melle, húsos ajka és hatalmas mangaszeme van, ráadásul egy sulidiszkóruhát visel a 90-es évek elejéből, mégis mindenki egy brazil, fogyatékos, katolikus lányként kezeli. Mondom, rengeteg nagyon erős poén, semmi ízetlenkedés, mégis keserű a történet. A rendező mindent megtett, hogy elhiggyük, Ryan Gosling végtelenül szerencsétlen: adtak rá hatalmas csizmát, béna szvettet és még a bajusza is hülyén néz ki. Néhány héttel a bemutató előtt derült ki, hogy Goslingot (akit egyébként Az ifjú Herkules kalandjai-sorozatból is ismerhetünk) Golden Globe-ra jelölték vígjáték kategóriában a téveszméssel küzdő romantikus hős megformálásáért, akinek súlyos helyzetét még azzal is tetézik, hogy az iránta érzett nagy szeretet miatt az egész város az ő valóságának megfelelően kezd el élni. Biancát hosszan vizsgálják betegségével, templomba jár, buliba viszik és dolgozni kezd próbababaként. Valójában a különleges pszichikai betegségtől eltekintve nem oszt vagy szoroz, hogy Bianca gumibaba, mert van az egészben valami általános a kapcsolatainkra nézve, ami egyben személyre szabott is. Emiatt nem OK. Mert egy vígjátéktól nem depressziót várunk, ahogy egy drámától sem guminós viccek elgondolhatatlan sorozatát. Mégis jó film. Az ilyen filmeket nem jó egyedül nézni, mert az ember (én) nagyon magányosnak és szerencsétlennek érzi magát, ezért a Plasztik szerelmet csak stabil párkapcsolatban élőknek merem ajánlani. Ha valaki magányosan bevállalja, az magára vessen. Én szóltam.

III.

A Plasztik szerelem szerethető, kedves történet, de alaptézisül választott helyzetkomikumában nincs elég szufla egy egész estés film megtöltésére. Az elfojtott érzéseit egy guminőre kivetítő fiú

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Transzítfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

gyógyulásához egy egész falunyi elsőosztályú színész asszisztál, az érdekesnek ígérkező pszichológiai szál kifejtése helyett azonban sablonos feloldozással és a guminő-poén laposra döngölésével kell beérnünk.

Lars huszonéves csendes fiú, aki bátyja garázsában édegel egy északi városkában. Az emberi interakciókat kerüli; nem szereti ha hozzáérnek, nem szereti ha programokat szerveznek neki. Aggódó családtagjai meglepetéssel vegyes megkönnyebbüléssel fogadják, hogy egy este végre elfogadja vacsorameghívásukat, mégpedig plusz egy fővel. A néző persze már előre kuncog, mert a rövidke bevezetésnek köszönhetően rég kitalálta, hogy ki is jön vacsorára. A tátott szájú, neccruhás Bianca (Lars elmondása szerint "mozgássérült, nem beszél jól angolul, de ápolónő volt és életét az emberek megsegítésének szentelte") pedig helyet foglal az étkezőben és nem szándékozik többet elmozdulni a kis család életéből. (...)

Mindez tökéletes rövidfilm-alapanyag lenne; 20-25 percig elkacarásznánk Larson, Biancán és bízánk benne, hogy szegény fiú úgyis kinövi majd. Ahhoz viszont, hogy a *Plasztik szerelem* két órán keresztül megtartsa a magas színvonalat, hiteles pszichológiai megoldást kellene kínálnia arra, hogy miért viselkedik így Lars és mi jelentheti a kiutat számára. A csírája benne is van a forgatókönyvben ennek a szándéknak, hiszen a háziorvosnővel (Patricia Clarkson csodálatos, mint mindig) megkezdett terápia során megtudunk pár érdekes dolgot a fiúról (például, hogy öt-hat réteget ölt magára, hogy ne érezze ha hozzáérnek) és a két remek színész közti kölcsönhatás magasra emeli a filmet a komédia műfajából. Ez az irányvonal azonban sajnos elsikkad és marad a sablonosabb megoldás: egy testvéri beszélgetést és egy hús-vér lánnyal eltöltött randit követően Lars önként taszítja el magától a guminőt.

A guminő egyébként akár plüssmackó is lehetne, mert szexuális tárgy mivoltára csak egy-két szégyellős utalás történik, a filmet jobbára puritán köd lengi be. Senki nem gyanakszik súlyos szexuális frusztrációra amiatt, hogy az emberi érintésektől idegenkedő srác egy életnagyságú szexuális segédeszközt hordoz keresztül-kasul a vidéken, inkább fényképezkednek Biancával és jótékonyági rendezvényekre hívják. A generációja legjobb színészévé teljesedő Ryan Gosling arcára pedig elég csak egy pillantás, hogy lássuk: ő készen állt volna rá, hogy elvigye ezt a karaktert sokkal izgalmasabb és rizikósabb végletek felé.

IV.

Ryan Goslingtől (a főszereplőtől) keveset tudunk meg verbálisan, de annál jobban segít nekünk színészi játéka, melyben a mimika különös hangsúlyt kap. A rendező talán az egyik legjobb alakítását hozza ki belőle ebben a filmben; Lars szerepében Gosling már-már zavarba ejtően esetlen és visszafogott az öt körülvevő emberekkel. Ez nem változik a „nő” megjelenésével sem, mert nagyon érzékenyen adagolja nekünk a változást. Nem hagyja, hogy a fiú a valóság és a saját belső világa közti áthidaló megoldás következtében örömtáncot járjon.

Ezt a film a legérzékibb jelentben vetíti elénk, amikor Lars és Bianca ellátogat egy házibuliba. Miközben a vendégek szép lassan feloldódnak az igen furcsa szituációban, sőt legtöbbjük már részt is vesz a „játékban,” és egy-két sör után Lars a többiekkel együtt táncol. A kamera végül hosszan megállapodik a táncoló (dülöngélő) főhősön, akin talán ekkor látjuk a legjobban, hogy megtalálta a boldogságot.

(...) Nagyon érzékenyen visszafogott és a direkt megfogalmazásoktól mentes filmről van szó, így kimaradunk abból is, hogy milyen módon határozza el Lars, hogy megrendeli párját, mi már csak azt látjuk, hogy a csomag megérkezett. Egyszerre több viszonyt próbál megragadni a rendező, Craig Gillespie: láthatjuk, hogy egy izolált világban, a kisvárosban, hogyan reagálnak emberek egy igen

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

szokatlan helyzetre és tanúbizonyságot nyer, hogy egy közösség képes áldozatot hozni egy szeretett egyén boldogságáért. A „valódi” szerelmi szál ugyan nem túl erős, főleg ahhoz képes, hogy ez a megoldás kulcsa is egyben, de legalább nem is túllihegett.

Melyik ismertetőt / kritikát éreztétek tisztán objektívnek? Miért?

A következő feladatban előbb önállóan dolgoznak, majd megbeszélünk a végén.

11. A nem vagy nem csupán objektívnek érzett ismertetőkből húzd alá azokat a mondatokat, mondatrészeket, melyek szubjektív megnyilatkozásokat tartalmaznak!

Az alábbi feladatot elég megbeszélni. Nem kell leírni.

12. A filmet megnéznéd-e az I. / II. / III. / IV. ismertető alapján? Miért?

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Mátyás király aranyszőrű báránya
Pütkörc (Brassó megye)

Elment a burkus király Mátyás királyhoz. Mint pajtások köszöntötték egymást. Mondja a burkus király, hogy:

– Ugy hallottam, hogy egy aranyszőrű báránya van.
– Igaz – azt mondja, nekem van a juhaim közt egy aranyszőrű báránym, és oan csobánom van, hogy sosem hazudott.

A burkus király azt mondta:

– Én megmutatom, hogy hazud.
– De – azt mondja Mátyás király - a nem hazud, oan nincs!
– De én megmutatom, hogy hazud, mert én megcsalom, hogy muszáj, hogy hazudjon.

Azt mondja Mátyás király, hogy:

– Én es fogadok akármibe, hogy nem hazud. Fele országotat odaadom.

Azt mondja a burkus király:

– Én es odaadom fele országotat, ha nem hazud.

Jó, mán kezét fognak, avval jóccokát mond a burkus király, és elmenen onnat más szállására. Ott felöltözött a burkus király ilyen parasztgúnyába, és elment ki a tanyára. Köszönti a csobánt. Fogadja a csobán.

– Isten hozta, király uram!

– Honnét üsmeresz te engemet, hogy én király vagyok? Azt mondja a csobán:

– Üsmerem én a szován, hogy maga király. Azt mondja a burkus király:

– Adok én neked sok pénzt és hat lovat és hintót, add nekem az aranyszőrű bárányt!

– Jaj – azt mondja – , a világért se adnám, mert felakasztana Mátyás király.

Sok pénzt ígért neki, nem, egyként se egyezett belé.

Hazamegyen nagy búsan a szállására, és ott búsul, és ott volt a leánya es. Azt mondja:

– Ne búsuljon, mert elmenyek én egy csomó színarannyal és megcsalom én.

Vitt egy ládácska színaranyat és egy üveg bort jó mézesen, hogy a csobánt megcsalja. De azt mondja a csobán, hogy neki nem szükös a pénz, Mátyás király felakasztatja, ha kérdi, hogy hova lett az aranyszőrű bárány. Addig mondott a leány, addig incselkedett, hogy megitták a bort, de a leálynak kellett elébb innia belölle, hogy lássa, nem tett-é valami étetöt beléje. Oan kedve kerekedett aztán a csobán-nak, hogy azt mondja: odaadja, ha hagyja, hogy velle háljon, de pénz nem néki nem kell, mert pénz néki elég van.

Sokat nem szokotálódott a leány, hagyta, hogy velle háljon. No, azután azt mondja a leány a csobánnak, hogy:

– Nyúzd meg a bárányt, és a húst edd meg, mert nékem a húsa nem kell, csak a bőre.

Hazavitte nagy örömmel az apjának az aranyszőrű báránynak a bőrét. No, örvendezett az apja es, hogy a leánya meg tudta csalni a csobánt.

De reggel lett, és búsul a csobán, hogy mit mondjon ő most Mátyás királynak, hogy az aranyszőrű bárány elveszett. Jött haza a csobán, hogy a királynak mondja meg, ha mit tud hazudni. Útközben bészúrta a botját egy féreglikba, és a kalapját reatette. Elhátrált tőlle, még nekiment, köszöntötte király uramnak. Mondta a király:

– Mi újság a tanyán? - Mán a kalapja. Mondja újra a csobán:

– Ott bizon nincs más, az aranyszőrű bárány elveszett, a farkas megette.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Mikor azt kimondta, megéjedett.

– Hazudsz, mert akkor a többit es megette volna!

Avval kivette a botját, és hazament esmét a király felé. Esmég talált egy féreglikat, és esmég beletette a pálcáját, re a kalapját, és köszöntötte király uramnak:

– Mi hír van a tanyán?

– Nincs egyéb, csak az aranyszőrű bárány bédöglött a kútba.

– Hazudsz - azt mondja a király -, mert a többi es bédöglött volna! Esmént kivette a pálcát, és ment hazafelé. Harmadszor es talált egy féreglikat, belétette a pálcáját, re a kalapját, és köszöntötte király uramnak:

– Mi újság a tanyán?

– Ellopták az aranyszőrű bárányt.

– Te, hazudsz - mondta a király -, mert a többit es ellopták volna! Kivette a kalapját, és továbbindult Mátyás király palotájába, és ott a burkus király a leányával az asztalnál ültek. No, osztán bemenen, és köszönti a két királyt és a leányt es. De mán a bört odavitte volt Mátyás királynak a burkus király, és most várták, hogy hazud-é, mert ha hazudott volna, Mátyás király elvesztette volna a fele királyságát.

Kérdi Mátyás király:

– Mi újság a tanyán?

– Nincs egyéb semmi, mint az aranyszőrű bárányt egy szép fekete báránnyal felcseréltem.

De volt-é Mátyás királynak öröme! De azt mondja:

– Hát hozd bé a bárányt! De azt mondja a csobán:

– Ott középhelyt ül a két király közt.

– Bravó - mondta Mátyás király a csobánnak –, hogy nem hazudtál, má most néked adom a burkus királynak a fél országát, amit tőlle elnyertem.

– No - mondja a burkus király –, én es odaadom a leányom, ügyes megkóstolták egymást.

És úgy lett a csobánból burkus király.

Mátyás okos felesége

Mátészalka (Szabolcs-Szatmár megye)

Egyszer Mátyás király kiment az aratókhoz. Két vállalkozó elibe sietett. Mondták a királynak, hogy nagyon rossz a vetemény, nem keresnek benne semmit. Mátyás király azt mondta:

– Felvállaltatok, dógozzatok tovább!

Na, azt mondja az aratóknak:

– Mi az, hogy három el tud tartani kilencet, de kilenc hármat nem?

Az aratók nem tudták megmondani. Azt mondta Mátyás:

– Hónap jövök megint. Ha meg nem tudjátok mondani, azt is elveszem, amit eddig kerestetek!

Hazamentek este az aratók. Nem tudták megfejtetni, amit a király kérdezett. Az egyik aratónak vót egy lyánya. Búsult az apja, mert nem tudta, hogy mit mondott a király. Kérdezte tüle a lány, hogy mit búsul.

Mondta az apja:

– Nem tudom, mit kérdezett a király. Arra kell felelni, hogy „három kilencet el tud tartani, de kilenc hármat nem tud”.

Kacagott a lyány.

– Hát kilenc hármat nem tud eltartani, de három el tud kilencet! Hát a május, június, július tartja el a többi hónapot, mert akkor terem meg az esztendőre való!

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Na, másnap kimentek aratni. Ment a király és kérdezte:

– Kitanáltatok-e, mit kérdeztem?

Akkor mondta az egyik vállalkozó, hogy ű tudja. A május, június és július tartja el a többi hónapot.

Akkor mondta a király:

– Nem tik tanáltatok ezt ki! Mondjátok meg, ki tanálta ki?

Akkor bevallotta az egyik vállalkozó, hogy a lyánya tanálta ki.

– Hát – azt mondja –, jól van!

Másnap két adjutánst küldött a király a lányhoz, hogy nézze meg, milyen magaviseletű. Kérdezték tőle:

– Magad vagy, lányom?

– Magam vagyok.

– Hát, apád hun van?

– Elment a szomszéd községbe.

– Hazajön hamar?

– Ha egyenesen jön, akkor nem biztos, hogy hazajön, de ha kerülővel, akkor hazajön.

– Hát, az anyád hun van?

– A szomszédnál, elhítták oda.

– Hát, mit csinál?

– Amit nem csinált sose, nem is fog.

Akkor kérdeztik a nénjét:

– Hát, a nénéd hun van?

– Elment a városba a másik ezerér.

Az adjutánsok elmentek a királyhoz, és mondták, hogy milyen viseletű a lány. A király másnap befogatott, és elment érte. Elvitte a lányt magánál. Felöltöztette szépen, és azt mondta neki, hogy minden az övé a kastélyba. Úgy élt ott, mint egy királykisasszony. Azt is mondta neki a király, hogy csak addig lesz ott, míg megtartja a kívánságot: senkinek ne mondjon tanácsot.

Hát az adjutánsoknak megfelelt. A három rejtvény így vót: Ha egyenesen jön az apja haza, akkor nekimegy a fának, ha kerülővel jön, nem esik baja. A másik: Az anyja átment a szomszédba halottat öltöztetni. Azt csinál vele, amit még nem csinált és nem is fog. A harmadik az vót, hogy a nénje megesett a gróftul. Kapott kétezer forintot, és elment a másik ezerér.

És akkor ott lakott a kisasszony a királynál. Eccer Mátyás király készült a templomba. Ment a hintón. A kapunál ott vót keresztbe egy kű, oszt a hintó eltörött. Ott vót két strázsa. Odahíttá őket a király, és azt mondta nekik:

– Mire hazajövök, ezt a követ megnyúzzátok, mert fejeteket veszem!

Hát búsultak nagyon. A királykisasszony a második emeleten az ablakból nézte őket. Siránkoztak, hogy mán letelik az idő, oszt nem tudják megnyúzni a követ. Nagyon sopánkodtak és siránkoztak a királykisasszonynak. A királykisasszony megszánta őket. Hát azt mondta, azt feleljék a királynak:

– Felség! Tessék vört venni belőle, mert nem tudjuk megnyúzni a malomkövet!

Osztán ment haza a király. Ott állott a két poszt.

– Hát mér nem nyúztátok meg a parancsomra?!

– Hát nem tetszett a vérit venni, kegyelmes uram!

– Na jó, de úgyis tudom, nem ti tanáltatok ezt ki!

Felment a király, éppen ebéd vót. Mondta a kisasszonynak:

– Nahát, eszünk, és utána pakolj! Mindent elvihetsz, amit szeretsz.

Tudta a kisasszony, hogy mi a baj. Megették az ebédet. A király italába álomport öntött, az megitta a borral együtt. A király elaludt. Már mély álomba vót. Akkor a kisasszony leüzent a kocsisnak, hogy

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

fogjon be a hintóba.

Befogott a kocsis, odaállott a kastély elé. Feltétette a kocsiba a királyt, és elmentek az apjánál. Ott lefektették, ő meg melléült. Jót aludt a király. Majd nagyot nézett, hol van, hova vitték. Azt mondja a kisasszonynak:

– Miért hoztál ide? Én nem mondtam, hogy ide hozzál.

Felelte nekie:

– Hát téged szeretlek legjobban.

A király megörült. Elvitette a lányt, és a lett a felesége, a szegény arató lyánya. Így tett Mátyás. Azért mondták a népek: „Mehalt Mátyás király, meghalt az igazság.”

Mátyás király és a részeges huszár
Hódmezővásárhely (Csongrád megye)

Mulatott a huszár javában, mikor Mátyás király bevetődött a csárdába.

– Gyere, pajtás, igyál – mondta neki a huszár –, most mulatunk!

Mulatott is a huszár, az övé volt a csárda, nyelte a bort, ahogy csak bírta, Mátyás király pedig csak a szájához emelte a poharat, mintha inna, de alig ivott valamit. Mikor fizetésre került a sor, Mátyás király fizetni akart, de a huszár nem engedte: mert most a pajtás – ahogy a huszár nevezte – az ő vendége, fizetett a huszár. Csakhogy a huszárnak hamar elfogyott a pénze, ő pedig mulatni akart tovább is, szerezni kellett.

Elment éjnek idején Mátyás királlyal egy kereskedőhöz, amint betörtetett, ott látta, hogy az öreg kereskedő fiatal asszony mellett fekszik, fiatal felesége volt, a legénye pedig öreg asszony mellett van az ágyban.

– Nem jó van ez így! – mondta a huszár, és megparancsolta a pajtásnak: Mátyás királynak, hogy a két öreget tegye egymás mellé, a két fiatal is, mert úgy kell, azután mondta a kereskedőnek, hogy mutassa a pénzét, mert nekik pénz kell. A kereskedő, hogy nagyobb baj ne legyen, odaadta a napi bevételt, mit a huszár háromfelé rakott, s mondta:

– Ez a tőke – rámutatott az egyik rakásra –, ennyit adtál a portékáért, ez a másik a fáradságodért van, ez a kettő a tied! Ez a harmadik rakás az enyém, ezt csalásból szerezted.

Azzal a harmadik rakást zsebre vágta, s mentek a csárdába mulatni tovább. Mátyás király vele ment, akarta látni, hogy mire megy a mulatásával a huszár.

Egyszer azután beitta a huszár a kardját, csak a kardhüvelye marad nála, Mátyás király azután elment, a huszár pedig, hogy baj ne legyen, csinált a hüvelyébe fakardot, hogy a kirukkolásnál észre ne vegyék, hogy nincsen kardja, csak hüvelye van. Másnap, mikor a huszár kirukkolt, kiadta Mátyás király parancsban, hogy a huszár nyakazza le a legkedvesebb barátját most mindjárt. Rosszul volt a huszár, de csakhamar feltalálta magát, mielőtt kihúzta volna a kardját hüvelyéből, fohászkozott:

– Változtasd, Uram, fává ezt a kardot, hogy az én legkedvesebb barátomnak le ne vágghassam a nyakát! Azután kihúzta a fakardot, s odavágott a barátja nyakára; hanem azért a huszárt ki akarták végezni, mert nem volt kardja, de Mátyás király megkegyelmezett a pajtásnak.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Szövegkönyv a *Mátyás mesék* című előadáshoz.

Írták: a játszóok.

Személyek: Burkus király, Mátyás király, csobán, Burkus leánya, aratók, parasztember/öreg/apa (egy arató), parasztlány/leány/királykisasszony, adjutáns, két strázsa, huszár.

Díszlet: asztal, paloták(benne szoba), mező, fa, parasztház(benne szoba), szobabelsők, csárda belseje, hintó, a kereskedő szobája.

Kellékek: síkbábok, arany báránybőr, kardhüvely, pénz, korszók, kő, kincses láda, borosüveg, ebéd kellékei (tányérok, evőeszközök, poharak).

Zene: népzene

Mátyás király aranyszőrű báránya

Zene

Burkus király: Úgy hallottam, hogy egy aranyszőrű báránya van.

Mátyás király: Igaz, van a juhaim közt egy aranyszőrű bárányom, és oan csobánom van, hogy sosem hazudott.

Burkus király: Én megmutatom, hogy hazud.

Mátyás király: A nem hazud, oan nincs!

Burkus király: De én megmutatom, hogy hazud, mert én megcsalom, hogy muszáj, hogy hazudjon.

Mátyás király: Én es fogadok akármibe, hogy nem hazud. Fele országomat odaadom.

Burkus király: Én es odaadom fele országomat, ha nem hazud.

Mátyás király: Jól van! Jóccakát!

Burkus király: Jóccakát!

Kezet fognak, és elmennek. Mátyás jobbra, burkus balra.

Burkus király jól látható helyen átöltözik, azaz ráborítunk egy suba szerű anyagot.

Zene, báránybégetés.

Csobán: Isten hozta, király uram!

Burkus király: Honnét üsmersz te engemet, hogy én király vagyok?

Csobán: Megüsmérem én, hogy maga király.

Burkus király: Adok én neked sok pénzt és hat lovat és hintót, add nekem az aranyszőrű bárányt!

Csobán: Jaj, a világért se adnám, mert felakasztana Mátyás király.

Burkus király: Sok pénzt adok neked.

Csobán: Nem adom én aztat a világ pénziétt sem!

Azzal elballag burkus király. Zene. Színváltás. Palota.

Burkus leánya: Miért búsul édesapám?

Burkus király: Honne búsúlnék édes lányom, mikor odalesz a fele országom, ha nem tom megcsalni a csobánt, hogy adja oda az aranyszőrű bárányát nekem.

Burkus leánya: Ne búsuljon édesapám, mert elmenyek én egy csomó színarannyal és megcsalom én.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Leány egy ládácska színarannyal és egy üveg borral elindul, hogy a csobánt megcsalja. Zene. A színt visszavált.

Burkus leánya: Adjon isten!

Csobán: Fogadj isten!

Burkus leánya: Na, te csobán, hoztam egy láda színaranyat s egy üveg bort. Add nekem az aranyszőrű bárányt.

Csobán: Nekem nem szükös a pénz. Nem adhatom, mer Mátyás király felakaszt, ha kérdi, hogy hova lett az aranyszőrű bárány.

Burkus leánya: Akkor legalább igyuk meg ezt a jó bort.

Csobán: Azt nem bánom, de elébb, hallod-e, te igyál a borból, hogy lássam nem tettél-e valami étetőt beléje.

Isznak, a leány incselkedik, végül meg is csókolja a legényt. Közbe zene.

Csobán: Hallod-e te leány! Odaadom az aranyszőrű bárányt, ha hagyod, hogy véled háljak, de pénz nem kell nékem, mert pénzem nekem elég van.

Burkus leánya: Nem bánom. Legyen.

A játsszók a bábok elé állnak és hangosan énekelnek, táncolnak. Nem látjuk, hogy mi történik a hátuk mögött.

Burkus leánya: Nyúzd meg a bárányt, és a húst edd meg, mert nékem a húsa nem kell, csak a bőre.

Báránybégetés, majd a csobán előhossa a takarásból az aranyszőrű bárány bőrét és a lánynak adja. A lány balra el a báránybőrrel. Zene. Burkus király mikor meglátja leányát a báránybőrrel táncra perdül.

Csobán: *(egyedül, egy fával beszélget)* Adjon isten király uram!

Király, azaz a fa, aki helyett szintén a csobán beszél: Mi újság a tanyán?

Csobán: Ott bizon nincs más, az aranyszőrű bárány elveszett, a farkas megette.

Király/fa/csobán: Hazudsz, mert akkor a többit es megette volna!

Fel-alá járkál a csobán a színen, majd ismét a fához fordul. Közbe szomorú furulyazene.

Király/fa/csobán: Mi hír van a tanyán?

Csobán: Nincs egyéb, csak az aranyszőrű bárány bédöglött a kútba.

Király/fa/csobán: Hazudsz, mert a többi es bédöglött volna!

Ismét fel-alá járkál a csobán a színen, majd ismét a fához fordul. Közbe szomorú furulyazene.

Király/fa/csobán: Mi újság a tanyán?

Csobán: Ellopták az aranyszőrű bárányt.

Király/fa/csobán: Te, hazudsz, mert a többit es ellopták volna!

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Elindul a csobán a palota felé, de most már nem olyan szomorú a zene, közbe színváltás. Mátyás király, Burkus király és a leánya a megterített asztalnál ülnek.

Csobán: Adjon isten!

Mátyás király: Mi újság a tanyán?

Csobán: Nincs egyéb semmi, mint az aranyszőrű bárányt egy szép fekete báránnyal felcseréltem.

Mátyás király: Hát hozd bé a bárányt!

Csobán: Ott középhelyt ül a két király közt.

Mátyás király: Bravó, hogy nem hazudtál, má most néked adom a burkus királynak a fél országát, amit tőlle elnyertem.

Burkus király: No, én es odaadom a leányom, ügyes megkóstolták egymást.

Zene, tánc.

Mátyás okos felesége

Aratók dolgoznak a mezőn, Mátyás jön.

Aratók: Nagyon rossz a vetemény, nem keresünk benne semmit.

Mátyás király: Felvállaltatok, dógozzatok tovább!

Mi az, hogy három el tud tartani kilencet, de kilenc hármat nem?

Az aratók nem tudják megmondani.

Mátyás: Hónap jövök megint. Ha meg nem tudjátok mondani, azt is elveszem, amit eddig kerestetek!

Aratók tanakodnak, de nem tudják kitalálni. Közbe beesteledik, haza mennek. Színváltás, parasztház belseje. Hazaérkezik az egyik arató, leül, nem eszik nem iszik, pedig a leánya körülötte sűrög-forog, kínálja étellel, itallal, de az öreg hozzá sem nyúl az ételhez.(zene vagy imprószöveg)

Leány: Mit búsul édesapám?

Apa: Nem tudom, mit kérdezt a király. Arra kell felelni, hogy „három kilencet el tud tartani, de kilenc hármat nem tud”.

Lány: *(nevet)* Hát kilenc hármat nem tud eltartani, de három el tud kilencet! Hát a május, június, július tartja el a többi hónapot, mert akkor terem meg az esztendőre való!

Zene. Reggel. Színváltás, mező. Aratók, király jön.

Mátyás: Kitanáltatok-e, mit kérdeztem?

Öreg, az okos leány apja: A május, június és július tartja el a többi hónapot.

Mátyás: Ej! Nem tik tanáltatok ezt ki! Mondjátok meg, ki tanálta ki?

Öreg: Hát, felséges királyom, a leányom tanálta ki.

Mátyás: Akkor holnap elküldök a lányodért.

Zene. Színváltás, az öreg háza.

Adjutáns: Magad vagy, lyányom?

Lány: Magam vagyok.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Adjutáns: Hát, apád hun van?

Lány: Elment a szomszéd községbe.

Adjutáns: Hazajön hamar?

Lány: Ha egyenesen jön, akkor nem biztos, hogy hazajön, de ha kerülővel, akkor hazajön.

Adjutáns: Hát, az anyád hun van?

Lány: A szomszédnál, elhítták oda.

Adjutáns: Hát, mit csinál?

Lány: Amit nem csinált sose, nem is fog.

Adjutáns: Hát, a nénéd hun van?

Lány: Elment a városba a másik ezerér.

Zene. Mátyás palotája. Mátyás és az adjutánsa állnak a palota előtt. Elhalkul a zene, Mátyás hosszasan hahotázik. Mikor elhallgat végre.

Adjutáns: Hát így történt felséges királyom.

Mátyás: Hozzátok ide!

Zene. Az adjutáns bekíséri a lányt.

Mátyás: Te leány! Felöltöztetek szépen, és minden tiéd lehet a kastélyba. Úgy élhatsz itt, mint egy királykisasszony. Ez csak addig lesz így, míg megtartod a kívánságomat: rajtam kívül senkinek nem mondhatok tanácsot. Most azonban fejtsd meg előttem azt a három rejtvényt, amit az adjutánsomnak mondtál.

Leány: Ha egyenesen jön az apám haza, akkor nekimegy a fának, ha kerülővel jön, nem esik baja. Az anyám átment a szomszédba halottat öltöztetni. Azt csinál vele, amit még nem csinált és nem is fog. A néném pedig megesett a gróftul. Kapott kétezer forintot, és elment a másik ezerér.

Zene. A játszók ismét a játéktér elé állnak és énekelnek, táncolnak.

A király hintón igyekszik a templomba. A kapunál van keresztbe egy kő, a hintó mikor rámegegy, nagy csikorgással kitörik a kereke. Király kiszáll a hintóból.

Mátyás: (strázsákhoz) Mire hazajövök, ezt a követ megnyúzzátok, mert fejeteket veszem! (Azzal elindul gyalog.)

Strázsák tanakodnak, hogy mitévők legyenek. A királykisasszony az egészet a palota ablakából nézi, megszánja őket.

Leány: Hát, mondjátok a királynak: Felség! Tessék vért venni belőle, mert nem tudjuk megnyúzni a malomkövet!

Jön Mátyás.

Mátyás: Hát mér nem nyúztátok meg a parancsomra?!

Strázsák: Hát nem tetszett a vért venni, kegyelmes uram!

Mátyás: Na jó, de úgyis tudom, nem ti tanáltátok ezt ki!

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Mátyás *az ablakban figyelő királykisasszonynak*: Nahát, eszünk, és utána pakolj! Mindent elvihetsz, amit szeretsz.

Megfordul a palota, látjuk a belsejét, amint csöndben ebédel a király és a királykisasszony. Azt is látjuk, amint a királykisasszony álomport hint a király poharába. Király elalszik, hangosan horkol ültő helyében. Palota visszafordul, leány kikiabál a strázsáknak.

Leány: Strázsák, most maguk segítsenek nekem! Fogják bé a lovakat a jobbik hintóba és jöjjenek vigyék le s fektessék belé a királyt, majd hívják a kocsist.

Zene. A strázsák kicipelik a királyt, beteszik a hintóba. A leány beszáll. A hintó el. Színváltás, az öreg háza. Király felébred.

Mátyás: Miért hoztál ide? Én nem mondtam, hogy ide hozzál.

Leány: Hát téged szeretlek legjobban.

Mátyás: Ejnye, te okos leány! Akkor bizony én elveszlek feleségül, s boldogan élünk, amíg meg nem halunk.

Zene, tánc.

Mátyás király és a részeges huszár

Csárda, zene, tánc. Mátyás király álruhában jön.

Huszár: Gyere, pajtás, igyál, most mulatunk!

Mulat a huszár, táncol, énekel, nyeli a bort, ahogy csak bírja, Mátyás király pedig csak a szájához emeli a poharat, mintha inna, de alig iszik valamit. Mikor fizetésre kerül a sor, Mátyás király fizetni akar, de a huszár nem engedi.

Huszár: Ugyan pajtás, a vendégem vagy!

Fizet a huszár. Csakhogy a huszárnak hamar elfogy a pénze, ő pedig mulatni akar tovább is, szerezni kell.

Huszár: Gyere pajtás! Elmegyünk a kereskedőhöz, kérünk tőle pénzt.

Mátyás: Éjnek idején?

Huszár: Ne búsulj pajtás, a kereskedő jó barátom.

Az éjszaka hangjai. Sötét. Mindennek nekimennek a sötétben. Színváltás, a kereskedő szobája. Feljön a fény. Látjuk, hogy a kereskedő egy szép fiatal lány mellett alszik, a legénye pedig egy csúnya öreg mellett.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: 00015-2009

Programakkreditációs lajstromszám: PL-3979

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com

Huszár: *(Meglepetten)* Nem jó van ez így! Tik fordítva alusztok! Hé, pajtás! Rendezd el, hogy az öreg az öreggel a fiatal meg a fiatallal háljon!

Mátyás úgy tesz, ahogy a huszár parancsolta.

Huszár: Úgy na! Most meg mutasd a napi bevételt te kereskedő, mert nekünk pénz kell!

A kereskedő odaadja a pénzt, hogy ne legyen nagyobb baj. A huszár három felé osztja s azt mondja:

Huszár: Ez a tőke – rámutat az egyik rakásra –, ennyit adtál a portékáért, ez a másik a fáradságodért van, ez a kettő a tied! Ez a harmadik rakás az enyém, ezt csalásból szerezted.

Azzal a harmadik rakást zsebre vágja, s mennek a csárdába mulatni tovább. Mátyás király is megy, akarja látni, hogy mire megy a mulatásával a huszár.

Színváltás, ismét csárda. Ivás, mulatozás, dínom-dánom.

Újra elfogy a pénz.

Huszár: Hé, te csapos! Adjál inni, mert odaadom a kardomat is.

Azzal odaadja a kardját. Zene, tánc.

Zene, sötét, színváltás. Besorozás a királyi udvarban. Mátyás most királyi ruhában.

Szólítja a huszárt.

Mátyás: Fiam! Azt parancsolom, hogy nyakazd le a legjobb barátodat!

Huszár: Jaj, felséges királyom, hát hadd kíméljem meg az életét annak a szegény embernek. Nem ártott az énnekem semmit se.

Mátyás: Nem érdekel! Nyakazd le!

Huszár *az ég felé*: Add Uram, hogy eltűnjön a kardom a hüvelyéből, hogy az én legkedvesebb barátomnak le ne vágassam a nyakát!

Nyúl a kardjáért, de a kard sehol.

Huszár: Jaj, felséges királyom, íme az Úr meghallgatta kérésemet, s eltüntette a kardomat a hüvelyéből.

Mátyás: Hazudsz huszár, mert elmúlattad a kardodat az éjszaka a kocsmában. Most le kell, hogy nyakaztassalak.

Huszár: Kegyelem! Esedezem! Kegyelem!

Mátyás: Na, jól van! Most az egyszer megkegyelmezek, pajtás, de ezután jól vigyázz a kardodra!

Zene.

TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 „Munkába lépés”

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.
Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület által megvalósított projekt.

Nyilvántartási szám: **00015-2009**

Programakkreditációs lajstromszám: **PL-3979**

4025 Debrecen, Barna u. 2. fszt./1.

Tel/fax: 0652/410-640

E-mail: orszagostranzit@gmail.com